

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

КУЗЬМИЧ АЛІНА ВІТАЛІЇВНА

УДК 352.07:332.12

ДИСЕРТАЦІЯ

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАЛУЧЕННЯ САМОВРЯДНИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ ДО ПРОЦЕСІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ**

Спеціальність 281 – Публічне управління та адміністрування

Галузь знань 28 – Публічне управління та адміністрування

Подається на здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ А. В. Кузьмич

Науковий керівник – Дехтяренко Юрій Федорович, кандидат економічних наук,
доцент.

Київ – 2024

АНОТАЦІЯ

Кузьмич А. В. Організаційно-правові засади залучення самоврядних організацій до процесів сталого розвитку територій. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії в галузі публічного управління та адміністрування за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України. Київ, 2024.

У дисертаційній роботі здійснено обґрунтування теоретико-методичних засад функціонування самоврядних організацій в Україні та специфіку комунікаційних процесів між органами публічної влади (органами державної влади, місцевого самоврядування) та самоврядними організаціями, розроблено науково-практичні рекомендації щодо удосконалення їх комунікації та функціонування самоврядних організацій в контексті сталого розвитку території в Україні (у тому числі й у повоєнний період).

Структурно-логічна схема дисертаційної роботи побудована на основі таких науково-дослідницьких блоків: аналіз теоретико-методичних основ функціонування самоврядних організацій та сталого розвитку територій; ідентифікація особливостей комунікації між самоврядними організаціями та органами публічної влади; обґрунтування напрямів удосконалення організаційно-правових засад залучення самоврядних організацій до процесів сталого розвитку територій.

Актуальність теми дисертаційного дослідження полягає в тому, що демократизація суспільства в Україні пов'язана з бажанням громадян безпосередньо брати участь у суспільно-політичних процесах, мати вплив на державу, її внутрішньо- й зовнішньополітичні орієнтири. За роки незалежності

України саме активність громадянського суспільства в українському загальнонаціональному контексті мала вплив на ключові державотворчі події й відображала суспільний інтерес до відродження й відстоювання не тільки національних, але й демократичних цінностей. Таким чином, були створені різні форми самоврядних організацій: громадські організації, неурядові організації, некомерційні організації, благодійні фонди, громадські спілки та інші, їх діяльність була частково регламентована у законодавстві. Наразі, існує ситуація що через різне визначення діяльності різних самоврядних організацій в законодавстві, виникають суперечності у функціонуванні тих чи інших форм самоврядних організацій та їх ролі в процесі сталого розвитку територій. Отже, є необхідність у гармонізації національного законодавства про самоврядні організації з викликами та визначенню їх ролі в сталому розвитку територій, які притаманні сьогоденню.

Під час російсько-української війни, стала регіональна розбудова територій в Україні зазнала значних труднощів та затримок. Війна викликала значні втрати серед людей та інфраструктури, що потребувало роботи над відновленням територій та забезпеченням їх сталого розвитку.

На сьогоднішній день, уряд України вживає заходів для підтримки сталій регіональній розбудові в зонах конфлікту. До цих заходів відносяться: реконструкція та відновлення інфраструктури, будівництво нових об'єктів, в тому числі житлового фонду та соціальної інфраструктури, сталий розвиток малих і середніх підприємств, сприяння сталого розвитку туризму та інших галузей.

Стала регіональна розбудова територій в Україні потребує більш ефективних механізмів координації та співпраці між органами публічної влади та самоврядними організаціями, а також відповідних фінансових ресурсів.

Актуальність дослідження залучення самоврядних організацій до процесів сталого розвитку територій значною мірою також посилюється реальними кроками України на шляху до євроінтеграції та процесами децентралізації, що

обумовлює необхідність використання міжнародних стандартів у всіх сферах суспільної діяльності.

Все вищезначене актуалізує науково-практичну значимість теми, мету й завдання дисертаційної роботи.

Метою дисертаційної роботи є теоретичне та методичне обґрунтування організаційно-правових засад та розробка практичних пропозицій щодо комунікаційної діяльності між самоврядними організаціями та органами публічної влади задля залучення таких організацій у процесах сталого розвитку територій України з урахуванням досвіду зарубіжних країн.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено комплекс наукових завдань. Об'єктом дослідження є участь самоврядних організацій у процесах сталого розвитку територій. Предмет дослідження – організаційно-правові засади залучення самоврядних організацій у процесах сталого розвитку територій. Для реалізації мети й завдань у дослідженні використана сучасна наукова методологія, в основу якої покладено діалектичний метод пізнання, а також системний та інституціональний підходи. У процесі написання дисертації використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів та підходів, зокрема: семантико-етимологічний (щодо визначення змісту базових понять дослідження та розробки понятійно-категорійного апарату); історичний (для уточнення генези сталого розвитку територій в Україні); загальнонаукового аналізу (у процесі аналізу наукових джерел та державних документів, які регламентують особливості територіального сталого розвитку та функціонування самоврядних організацій); систематизації та узагальнення, системного аналізу (щодо упорядкування наукових концепцій та класифікацій у контексті самоврядних організацій у т.ч., у процесі діагностики особливостей механізмів комунікації самоврядних організацій з органами публічної влади та розробки комплектного механізму співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями до процесів сталого розвитку територій); структурно-функціональний (у процесі ідентифікації механізмів державного

регулювання діяльності самоврядних організацій в Україні та з'ясуванні особливостей їх функціонування) графічний, табличний (для групування та наочного відображення даних у сфері громадянського суспільства); моделювання й абстрагування (при розробці моделі комплексного механізму співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями у процесах сталого розвитку територій та складання алгоритму забезпечення співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади у процесах сталого розвитку територій); діалектичний, синтезу та індукції (у процесі окреслення перспективних векторів удосконалення процесу комунікації між органами публічної влади та самоврядними організаціями) та ін..

Наукові положення, які найбільшою мірою розкривають новизну дослідження, полягають у тому, що:

уперше:

– систематизована класифікація самоврядних організацій (залежно від сфери діяльності, залежно від рівня територіальної організації, залежно від форми власності, залежно від кількості учасників, залежно від характеру діяльності, залежно від ступеня самостійності, залежно від структури управління, залежно від джерел фінансування, залежно від статусу, залежно від цілей, залежно від ступеня інтенсивності діяльності, залежно від ступеня впливу на суспільство, залежно від ступеня стійкості, залежно від ступеня формальності, залежно від ступеня взаємодії з органами публічної влади), зазначені види самоврядних організацій, згідно класифікації.

– сформована модель комплексного механізму співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями у процесах сталого розвитку територій й алгоритм забезпечення співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади в процесі територіального сталого розвитку та зазначені основні складові такої співпраці та головні принципи елементів співпраці.

удосконалено:

– механізми співпраці самоврядних організацій й органів публічної влади, які наразі знаходяться на початковій стадії через ряд проблем, які уповільнюють сталий розвиток механізму таких партнерств та через недостатнє вивчення механізмів функціонування партнерства між органами публічної влади та самоврядними організаціями у повоєнний час;

– теоретичні засади функціонування самоврядних організацій в процесі сталого розвитку територій, адже стикаючись у науковій літературі з питаннями, пов'язаними з сутністю та функціонуванням самоврядних організацій в процесі сталого розвитку територій можна зазначити, що наукова спільнота ототожнює поняття «саморегульована організація», «самоврядна організація» та «саморегульована організація» та лише частково визначає засади функціонування таких організацій в процесі сталого розвитку територій;

набули подальшого розвитку:

– понятійно-категорійний апарат у галузі публічного управління та адміністрування, завдяки уточненню сутності таких понять як: «самоврядна організація», що пропонується розглядати як недержавна інституція, яка створена з метою задоволення суспільних інтересів та потреб, організації громадськості, що сприяють сталому розвитку одного чи декількох видів діяльності суспільства;

– структуризація проблем залучення самоврядних організацій до процесів сталого розвитку територій, адже стримування співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями негативно впливає на процес сталого розвитку територій, визначення проблем є першим кроком до формування ефективної політики залучення самоврядних організацій до процесів сталого розвитку територій;

– перспективні вектори удосконалення системи комунікації між органами публічної влади та самоврядними організаціями (у тому числі й у повоєнний період), які враховують можливості імплементації прогресивного зарубіжного

досвіду в цій сфері, й принципи формування сталого розвитку певної території, що має удосконалити багаторівневість територіального сталого розвитку;

– організаційно-правові засади залучення самоврядних організацій до процесів сталого розвитку територій, задля оптимізації законодавства, необхідно його реформування в Україні та створення Закону «Про самоврядні організації» й визначити таку організаційно-правову форму, як «самоврядна організація» яка є об'єднуючою для представлених організаційно-правових форм, як ключовий аспект функціонування існуючих форм організацій в системі державотворення країни.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що запропоновані вдосконалення можна буде використати у розробці проєктів нормативно-правових актів, а результати дослідження покласти в основу аргументації необхідності їх прийняття.

Основні теоретичні положення та висновки дисертації доведено до рівня конкретних пропозицій, які сприятимуть удосконаленню комунікаційного процесу між органами публічної влади та самоврядними організаціями, та залучення останніх до процесу розвитку територій (у тому числі й у повоєнний період).

Ключові слова: самоврядні організації, сталий розвиток, розвиток територій, комунікації, неурядові організації, органи публічної влади, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, публічне управління, місцеве самоврядування, територіальна громада, децентралізація, організаційно-правові норми, моделі, міжнародний досвід, механізми, громадянське суспільство, взаємодія, повоєнна відбудова, розвиток, участь громадськості, регіональна політика, регіональна розбудова.

ABSTRACT

Kuzmych A. V. Organizational and legal principles of the involvement of self-governing organizations in the processes of sustainable development of territories. – Qualification scientific work as a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in Public Administration and Administration in the specialty 281 "Public Administration and Administration." – Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kyiv, 2024.

The dissertation substantiates the theoretical and methodological principles of the functioning of self-governing organizations in Ukraine and the specifics of communication processes between public authorities (bodies of state power, local self-government) and self-governing organizations, develops scientific and practical recommendations for improving their communication and the functioning of self-governing organizations in the context of sustainable development of the territory in Ukraine (including in the post-war period).

The structural and logical scheme of the dissertation work is built on the basis of the following scientific and research blocks: analysis of the theoretical and methodological foundations of the functioning of self-governing organizations and sustainable development of territories; identification of communication features between self-governing organizations and public authorities; substantiation of directions for improving the organizational and legal basis of involvement of self-governing organizations in the processes of sustainable development of territories.

The relevance of the topic of the dissertation research is that the democratization of society in Ukraine is connected with the desire of citizens to directly participate in social and political processes, to have an influence on the state, its domestic and foreign policy orientations. During the years of Ukraine's independence, it was the activity of civil society in the Ukrainian national context that had an impact on key state-building events and reflected public interest in the revival and defense of not only national, but

also democratic values. Thus, various forms of self-governing organizations were created: public organizations, non-governmental organizations, non-profit organizations, charitable foundations, public unions and others, their activities were partly regulated by legislation. Currently, there is a situation that due to different definitions of the activities of various self-governing organizations in the legislation, contradictions arise in the functioning of certain forms of self-governing organizations and their role in the process of sustainable development of territories. Therefore, there is a need to harmonize the national legislation on self-governing organizations with challenges and determine their role in the sustainable development of territories that are inherent in the present.

During the Russian-Ukrainian war, the ongoing regional development of territories in Ukraine suffered significant difficulties and delays. The war caused significant losses among people and infrastructure, which required work to restore the territories and ensure their sustainable development.

Currently, the government of Ukraine is taking measures to support sustainable regional development in conflict zones. These measures include: reconstruction and restoration of infrastructure, construction of new facilities, including housing stock and social infrastructure, sustainable development of small and medium-sized enterprises, promotion of sustainable development of tourism and other industries.

The regional development of territories in Ukraine requires more effective mechanisms of coordination and cooperation between public authorities and local self-government organizations, as well as adequate financial resources.

The relevance of the study of the involvement of self-governing organizations in the processes of sustainable territorial development is also greatly enhanced by Ukraine's real steps towards European integration and decentralization processes, which necessitates the use of international standards in all spheres of public activity.

All of the above substantiates the scientific and practical significance of the topic, the purpose, and the tasks of the dissertation work.

The purpose of the dissertation work is the theoretical and methodological substantiation of the organizational and legal foundations and the development of practical proposals for communication activities between self-governing organizations and public authorities in order to involve such organizations in the processes of sustainable development of the territories of Ukraine, taking into account the experience of foreign countries.

To achieve the set goal, a set of scientific tasks is defined in the work. The object of the study is the participation of self-governing organizations in the processes of sustainable development of territories. The subject of the study is the organizational and legal principles of ensuring the participation of self-governing organizations in the processes of sustainable development of territories. Modern scientific methodology, which is based on the dialectical method of cognition, as well as systemic and institutional approaches, was used to implement the goals and objectives of the research. In the process of writing the dissertation, a complex of general scientific and special methods and approaches was used, in particular: semantic-etymological (regarding the definition of the content of the basic concepts of research and the development of a conceptual-categorical apparatus); historical (to clarify the genesis of the sustainable development of territories in Ukraine); general scientific analysis (in the process of analyzing scientific sources and state documents that regulate the peculiarities of territorial sustainable development and the functioning of self-governing organizations); systematization and generalization, system analysis (regarding the arrangement of scientific concepts and classifications in the context of self-governing organizations, including, in the process of diagnosing the peculiarities of communication mechanisms of self-governing organizations with public authorities and developing a complete mechanism of cooperation between public authorities and self-governing organizations for the processes of sustainable development territory); structural and functional (in the process of identifying the mechanisms of state regulation of the activities of self-governing organizations in Ukraine and clarifying the peculiarities of their functioning) graphic, tabular (for grouping and visual display

of data in the field of civil society); modeling and abstraction (when developing a model of a complex mechanism of cooperation of public authorities with self-governing organizations in the processes of sustainable development of territories and drawing up an algorithm for ensuring cooperation of self-governing organizations and public authorities in the processes of sustainable development of territories); dialectical, synthesis and induction (in the process of outlining promising vectors for improving the process of communication between public authorities and self-governing organizations), etc.

The scientific provisions that reveal the novelty of the research to the greatest extent are that:

first:

– systematized classification of self-governing organizations (depending on the field of activity, depending on the level of territorial organization, depending on the form of ownership, depending on the number of participants, depending on the nature of the activity, depending on the degree of independence, depending on the management structure, depending on the sources of funding, depending on the status, depending on the goals, depending on the degree of activity intensity, depending on the degree of impact on society, depending on the degree of sustainability, depending on the degree of formality, depending on the degree of interaction with public authorities), the specified types of self-government organizations, according to classification.

– a model of a complex mechanism of cooperation between public authorities and self-governing organizations in the processes of sustainable development of territories and an algorithm for ensuring cooperation between self-governing organizations and public authorities in the process of territorial sustainable development and the main components of such cooperation and the main principles of elements of cooperation were formed.

improved:

- cooperation mechanisms of self-governing organizations and public authorities, which are currently at the initial stage due to a number of problems that slow down the sustainable development of the mechanism of such partnerships and due to insufficient study of the mechanisms of partnership functioning between public authorities and self-governing organizations in the post-war period;

- theoretical principles of the functioning of self-governing organizations in the process of sustainable development of territories, because when faced in the scientific literature with issues related to the essence and functioning of self-governing organizations in the process of sustainable development of territories, it can be noted that the scientific community equates the concepts of "self-regulated organization", "self-governing organization" and " self-regulatory organization" and only partially defines the principles of functioning of such organizations in the process of sustainable development of territories;

acquired further development:

- a conceptual and categorical apparatus in the field of public management and administration, thanks to the clarification of the essence of such concepts as: "self-governing organization", which is proposed to be considered as a non-state institution, which was created for the purpose of meeting public interests and needs, public organizations that contribute to the sustainable development of one or several types of social activity.

- structuring of the problems of involving self-governing organizations in the processes of sustainable development of territories, because restraining the cooperation of public authorities with self-governing organizations negatively affects the process of sustainable development of territories, defining the problems is the first step to forming an effective policy of involving self-governing organizations in the processes of sustainable development of territories.

- promising vectors for improving the communication system between public authorities and self-governing organizations (including in the post-war period), which take into account the possibilities of implementing progressive foreign experience in

this area, and the principles of sustainable development of a certain territory, which should improve the multi-level territorial sustainable development.

– organizational and legal principles of involvement of self-governing organizations in the processes of sustainable development of territories, in order to optimize the legislation, it is necessary to reform it in Ukraine and create the Law "On Self-Governing Organizations" and define such an organizational and legal form as "self-governing organization" which is unifying for the represented organizational - legal forms, as a key aspect of the functioning of existing forms of organizations in the state-building system of the country.

The practical significance of the obtained results lies in the fact that the proposed improvements can be used in the development of projects of normative legal acts, and the results of the study can be used as a basis for arguing the need for their adoption.

The main theoretical provisions and conclusions of the dissertation have been brought to the level of concrete proposals that will contribute to the improvement of the communication process between public authorities and self-governing organizations, and the involvement of the latter in the process of territorial development (including in the post-war period).

Keywords: self-governing organizations, sustainable development, development of territories, communications, non-governmental organizations, public authorities, state authorities, local governments, public administration, local self-government, territorial community, decentralization, organizational and legal norms, models, international experience, mechanisms, civil society, interaction, post-war reconstruction, development, public participation, regional policy, regional development.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

1. Кузьмич А. В. Регіональна розбудова територій в післявоєнний час. Науковий журнал «Публічне управління і адміністрування в Україні». *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2023. №33/2023. С.127-130. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2023/33-2023/23.pdf>
2. Кузьмич А. В. Сучасні підходи до розвитку територій в Україні. Друкований журнал «Наукові перспективи». 2023. №3(33). С. 99–107. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/4176/4199>
3. Кузьмич А. В. Наукові підходи до визначення поняття, сутності та змісту «самоврядна організація». *Науково-виробничий журнал «Держава та регіони»*. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022. №1. С.40-43. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/1_2022/7.pdf
4. Кузьмич А. В. Стан та перспективи розвитку організаційно-правових форм самоврядних організацій в Україні. *Науковий фаховий журнал «Наукові інновації та передові технології»*. Серія: Державне управління. 2022. №9(11). С. 409-418. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-9\(11\)-409-418](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-9(11)-409-418)
5. Кузьмич А. В. Модель комплексного механізму співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями у процесах сталого розвитку територій. Друкований журнал «Наукові перспективи». 2024. №3. URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-3\(45\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-3(45))
6. Кузьмич А. В. Алгоритм забезпечення співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади у процесах сталого розвитку територій. Друкований журнал «Наукові новації та передові технології». 2024. №3. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-3\(31\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-3(31))
7. Орлов В. В., Кузьмич А. В. Принципи залучення самоврядних організацій у процес розвитку територій. *Електронний фаховий журнал: «Проблеми сучасних трансформацій»*. Серія: Право, публічне управління та

адміністрування. 2022. №4. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2022-4-02-02>

Особистий внесок: обґрунтовано актуальність дослідження сутності, складу та особливостей функціонування самоврядних організацій в Україні; проаналізовані та виокремлені загальні принципи взаємодії органів публічної влади з громадськістю, включаючи самоврядні організації.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

8. Кузьмич А. В. Комунікаційні процеси у суспільному просторі: проблеми та перспективи їх вирішення. Матеріали XXXVII International Scientific and Practical Conference «Modern Ways of Solving the Latest Problems in Science». (Варна, Болгарія, 20 вересня 2022 р.). С.380-382. URL: https://drive.google.com/file/d/1CoZIBv81_7_kBTiOWAlhlpA2quhAKrml/view

9. Кузьмич А. В. Умови для сприяння участі самоврядних організацій в процесі розвитку територій. Матеріали ХСVII Міжнародна інтернет-конференція «Вересневі наукові зібрання – 2022». (Київ, України, 19 вересня 2022 р.). С.109-111. URL: <https://drive.google.com/file/d/1losYqNqyu3Rtwx56lUmbL2fng2uSTB1s/view>

10. Кузьмич А. В. Main problems of development self-governmental organization in Ukraine. Матеріали XIII International Scientific and Practical Conference «Modern Science: Innovations and Prospects». (Стокгольм, Швеція, 18 вересня 2022 р.). С.233-235. URL: <https://drive.google.com/file/d/1OsATc-LAkEoIt1qmYeNNJHNPXX242kGM/view>

11. Кузьмич А. В. Роль партнерства самоврядних організацій та органів публічної влади в процесі регіонального розвитку. Матеріали XIV International Scientific and Practical Conference «Innovations and Prospects of World Science». (Ванкувер, Канада, 14 вересня 2022 р.). С.224-228. URL: https://drive.google.com/file/d/1LQikWj_HS54pTXkZdw_JC2iN30FrzAsL/view

12. Кузьмич А. В. Методологічні засади дослідження процесу участі самоврядних організацій в розвитку територій. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми науки, освіти і технологій: теорія і практика». (Полтава, Україна, 8 лютого 2022 р.) С.53-54. URL: <https://drive.google.com/file/d/18Fs02lQbI63suXi5QdaLEo8HFXfi0xJR/view>

13. Кузьмич А. В. Проблеми співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади в процесі розвитку територій. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «30 років Незалежності України: досягнення, виклики, перспективи». (Київ, Україна, 10 вересня 2021 р.). 10.09.2021 р. URL: https://drive.google.com/file/d/1DjUAg_B_p9iAgj3i6fPZsHZCT3R7ISyk/view

14. Коркач Ю. В., Кузьмич А. В. Участь самоврядних організацій в процесі розвитку технологічної освіти регіону. Матеріали X Practical Conference «Fundamental and Applied Research in the Modern World». (Бостон, США, 13 травня 2021 р.). С.409-415. URL: https://drive.google.com/file/d/1_x77a5mhbtov_rZ4ldJ-p8IkB713vyJI/view

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

15. Кузьмич А. В. Методичні рекомендації для виконання курсової роботи з дисципліни «Публічне адміністрування» для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти / В. Орлов, А. Кузьмич // Кривий Ріг. ДУЕТ:, 2021. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №4 від 28.10.2021 р.)

16. Кузьмич А. В. Методичні рекомендації для виконання курсової роботи з дисципліни «Міське самоврядування в Україні» для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти / В. Орлов, А. Кузьмич // Кривий Ріг. ДУЕТ:, 2021. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №4 від 28.10.2021 р.)

17. Кузьмич А. В. Методичні рекомендації до виконання та захисту курсової роботи з дисципліни «Державне та регіональне управління» для

здобувачів, освітнього рівня «Бакалавр» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» денної і заочної форми навчання/ В. Орлов, Г. Коваль, Г. Пурій, А. Кузьмич, В. Полякова, В. Шилова, Д. Скворцов, С. Мілютин// Кривий Ріг. ДУЕТ:, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №5 від 22.12.2023 р.).

18. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Децентралізація: теорія і практика» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

19. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Зв'язки з громадськістю» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

20. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Маркетинг територій» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

21. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Мистецтво ведення переговорів» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

22. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Організації громадянського суспільства» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач

А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

23. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Публічне управління об'єднаними територіальними громадами» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

24. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Публічне управління післявоєнного відновлення» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

25. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Сталий розвиток суспільства» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

26. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Сталий розвиток суспільства» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

27. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Стратегічне управління» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

28. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Управління розвитком територій» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

29. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Democracy: from theory to practice» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – магістр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

30. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Децентралізація публічного управління» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – магістр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

31. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Самоврядні організації» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – магістр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

32. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Публічне управління територіальними громадами» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – магістр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

33. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Демократія: від теорії до практики» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне

управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2021. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ № 2 від 26.08.2021 р.)

34. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Демократія: від теорії до практики» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – магістр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2022. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №1 від 20.09.2022 р.)

35. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Управління розвитком територій» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2022. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №1 від 20.09.2022 р.)

36. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Державне та регіональне управління» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2022. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №1 від 20.09.2022 р.)

37. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Міське самоврядування в Україні» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2022. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №1 від 20.09.2022 р.)

38. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Муніципальний менеджмент» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2022. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №1 від 20.09.2022 р.)

39. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Публічна служба» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2022. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №1 від 20.09.2022 р.)

40. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Публічне адміністрування» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2022. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №1 від 20.09.2022 р.)

41. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Публічне адміністрування» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2022. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №1 від 20.09.2022 р.)

42. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Демократія: від теорії до практики» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – магістр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2021. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ № 2 від 26.08.2021 р.)

43. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Управління розвитком територій» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – магістр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2021. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ № 2 від 26.08.2021 р.)

44. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Місцеве самоврядування в Україні» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач

А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2021. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ № 2 від 26.08.2021 р.)

45. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Муніципальний менеджмент» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2021. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ № 2 від 26.08.2021 р.)

46. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Публічне управління в громадському секторі» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – магістр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2021. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ № 2 від 26.08.2021 р.)

47. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Публічне адміністрування» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2021. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ № 2 від 26.08.2021 р.)

48. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Публічне адміністрування» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2021. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ № 2 від 26.08.2021 р.)

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ	25
ВСТУП.....	26
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ САМОВРЯДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ПРОЦЕСІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ	38
1.1. Сучасний стан наукової розробленості та сутності поняття «самоврядна організація» як явища суспільних процесів.....	38
1.2. Нормативно-правове забезпечення сталого розвитку територій.....	48
1.3. Форми та напрями діяльності самоврядних організацій.....	57
Висновки до першого розділу	74
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЙ В УКРАЇНІ	77
2.1. Проблеми сталого розвитку територій України та територіальної розбудови	77
2.2. Найкращі світові практики сталого розвитку територій за участі самоврядних організацій	86
2.3. Основні чинники, які стримують співпрацю органів публічної влади з самоврядними організаціями у процесах сталого розвитку територій.....	123
Висновки до другого розділу	139
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ САМОВРЯДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ПРОЦЕСИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ	142
3.1. Класифікатор самоврядних організацій, функціонуючих в Україні.....	142
3.2. Формування моделі комплексного механізму співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями у процесах сталого розвитку територій	151
3.3. Алгоритм забезпечення співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади у процесах сталого розвитку територій.....	167

Висновки до третього розділу.....	200
ВИСНОВКИ	202
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	208
ДОДАТКИ.....	237

**ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ,
СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ**

ВГО	всеукраїнська громадська організація;
ВПО	внутрішньо переміщені особи;
ГО	громадська/і організація/і/;
ГР	громадські ради;
ЄС	Європейський Союз;
ЗВО	заклад вищої освіти;
ЗМІ	засоби масової інформації;
ЗУ	Закон України;
ІГС	інститути громадянського суспільства;
НАТО	організація Північноатлантичного договору (Північноатлантичний альянс);
НУО	неурядові організації;
ОБСЄ	організація з безпеки і співробітництва в Європі;
ОВВ	органи виконавчої влади;
ОГС	організація/і громадянського суспільства;
ООН	Організація Об'єднаних Націй;
ОСН	органи самоорганізації населення;
ОТГ	об'єднані територіальні громади;
ПРООН	Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй;
РЄ	Рада Європи;
РТ	розвиток територій;
СО	самоврядні організації;
ТГ	територіальна громада;
УПС	угода про партнерство і співробітництво;
ЦНАП	Центр надання адміністративних послуг;
ЦОВВ	центральні органи виконавчої влади;
ЦСР	цілі сталого розвитку;
ЮНЕСКО	Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури.

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток територій в Україні потребує об'єктивних механізмів управління, які повинні узгоджуватися як із їх організаційними особливостями, так і з умовами конкретної території. Іншими словами, мова йде про налагодження та розвиток концепції системи територіального управління, де на рівні держави повинні визначатись принципові особливості її цілісного функціонування та закладатись можливості адаптації на території під проблеми розвитку конкретної місцевості. Саме тому гармонійне поєднання елементів зазначеної системи, де головним принципом є не взаємодія, а взаємосприяння, визначає перспективи дієвого розв'язання проблем територіального розвитку.

У сучасних умовах сталого розвитку суспільства залучення самоврядних організацій до процесів сталого розвитку територій є важливою складовою успішного сталого розвитку територій. Це допомагає забезпечити те, щоб проекти сталого розвитку відповідали потребам місцевих громад і були реалізовані з урахуванням їх думки.

Актуальність теми дисертаційного дослідження полягає в тому, що демократизація суспільства в Україні пов'язана з бажанням громадян безпосередньо брати участь у суспільно-політичних процесах, мати вплив на державу, її внутрішньо- й зовнішньополітичні орієнтири. За роки незалежності України саме активність громадянського суспільства в українському загальнонаціональному контексті мала вплив на ключові державотворчі події й відображала суспільний інтерес до відродження й відстоювання не тільки національних, але й демократичних цінностей. Таким чином, були створені різні форми самоврядних організацій: громадські організації, неурядові організації, некомерційні організації, благодійні фонди, громадські спілки та інші, їх діяльність була частково регламентована у законодавстві. Наразі, існує ситуація що через різне визначення діяльності різних самоврядних організацій в законодавстві, виникають суперечності у функціонуванні тих чи інших форм

самоврядних організацій та їх ролі в процесі сталого розвитку територій. Отже, є необхідність у гармонізації національного законодавства про самоврядні організації з викликами та визначенню їх ролі в сталому розвитку територій, які притаманні сьогоденню.

Під час російсько-української війни, регіональна розбудова територій в Україні зазнала значних труднощів та затримок. Війна викликала значні втрати серед людей та інфраструктури, що потребувало роботи над відновленням територій та забезпеченням їх сталого розвитку.

На сьогоднішній день, уряд України вживає заходів для підтримки регіональної розбудови в зонах конфлікту. До цих заходів відносяться: реконструкція та відновлення інфраструктури, будівництво нових об'єктів, в тому числі житлового фонду та соціальної інфраструктури, сталий розвиток малих і середніх підприємств, сприяння сталого розвитку туризму та інших галузей.

Регіональна розбудова територій в Україні потребує більш ефективних механізмів координації та співпраці між органами публічної влади та самоврядними організаціями, а також відповідних фінансових ресурсів.

Актуальність дослідження залучення самоврядних організацій до процесів сталого розвитку територій значною мірою також посилюється реальними кроками України на шляху до євроінтеграції, що обумовлює необхідність використання міжнародних стандартів у всіх сферах суспільної діяльності.

Все вищезначене актуалізує науково-практичну значимість теми, мету й завдання дисертаційної роботи.

Питання організаційно-правового статусу організаційно-правових форм самоврядних організацій різних типів у своїх наукових доробках розкривають Василенко Л. Д. [8], Гололобов С. М. [15], Новіков М. М. [79], Руцинська Т. П. [159], Сергієнко Л. В. [27], Чернявська Б. В. [191, 192]. Питання реформування законодавства, яке регламентує діяльність самоврядних організацій у своїх наукових працях актуалізують Гвоздів В. А. [14] та Дігтяр П. А. [28].

Сутність партнерства між самоврядними інституціями та органами публічної влади, його роль і вплив на становлення взаємодії громадськості й публічної влади досліджували зарубіжні науковці Перегуда Є. В. [54], П. Самуельсон [161], М. Фрідмен [271] та інші. Серед вітчизняних вчених слід виділити: Карпенко С. Г. [43], Майстро С. В. [59], Мілаш В. С. [70], Нейкова І. С. [190], Нехайчук Д. В. [78], Петренко К. М. [90, 91], Сіташ Т. Д. [165], Тараненко І. В. [172], Удовицька Є. А. [180] та інші.

В науковій літературі визначені окремі підходи до сталого розвитку територій, серед таких науковців є Вакуленко В. М. [76], Гриценко А. А. [19], Губеня Ю. Е. [21], Дорош О. І. [31], Кушнірецька О. В. [47], Лукінов І. І. [40], Мельник Д. В. [31], Юрчишин Я. І. [195]. Проте, незважаючи на значну кількість розглянутих науковцями проблем, наразі не існує загальноприйнятих підходів до збалансованого територіального сталого розвитку в Україні.

Питання розвитку різних форм участі громадськості у процесі сталого розвитку територій в Україні у своїх наукових доробках розкривають Дементов О. В. [25], Кравчук В. М. [53], Менджул М. В. [66], Токар М. Ю. [175] та інші.

Найкращі світові практики сталого розвитку територій досліджували й вітчизняні науковці серед них: Гвоздій В. А. [14], Сотник І. М. [41], Кравченко Л. О. [52].

Дослідженнями самоврядних організацій займались науковці, як в Україні, так і за її межами. Серед них можна відзначити таких: Овсієнко А. М. [81], Шахрай В. І. [193], Матвійчук А. В. [62] та інші на вітчизняному рівні, та М. Вебер [10], Г. Е. Фрейєр [223], Г. Алмонд [198], Л. Л. Цай [276], Янакопулос Х. [283] та інші на закордонному рівні.

Визначення принципів залучення неурядових організацій, організацій громадянського суспільства, громадських організацій та громадськості у процесі сталого розвитку територій та необхідність дотримання цих принципів, як фундаментальної основи побудови демократичної держави, досліджували такі вітчизняні вчені, як Афонін Е. А. [3], Войтович Р. В. [3], Гонюкова Л. В. [3],

Дорош О. І. [31], Карий О. І. [42], Купріячик І. В. [31], Матвійчук А. В. [61], Мельник Д. В. [31], Панас Я. В. [42], Салюта В. А. [31], Токар М. Ю. [175], Усаченко Л. М. [181, 182, 183].

Дані дослідження стали підґрунтям для виокремлення та визначення ключових принципів залучення самоврядних організацій до процесу сталого розвитку територій. Праці вищезгаданих науковців є важливим внеском у розвиток теорії та практики публічного управління. Разом із тим, аналіз наукової літератури засвідчив, що фундаментальні наукові розробки щодо проблематики залучення самоврядних організацій до процесу сталого розвитку територій ще залишаються далекими від завершення. Такий висновок підтверджується відсутністю як системних наукових досліджень залучення самоврядних організацій до процесу сталого розвитку територій на засадах системного підходу, так і науково-обґрунтованих концептуальних засад формування механізму співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями у процесах сталого розвитку територій (у тому числі й у повоєнний період). Зазначене підтверджує нагальну необхідність проведення комплексного дослідження особливостей залучення самоврядних організацій в процес сталого розвитку територій в Україні, що й актуалізує науково-практичну значимість теми, мету й завдання дисертаційної роботи.

Розробка та удосконалення організаційно-правових засад забезпечення участі самоврядних організацій у процесах сталого розвитку територій, надасть змогу налагодити міжсекторіальне партнерство, підвищить рівень сталого розвитку територій й забезпечить їх стале зростання, зміцнить соціальний капітал територій, зменшить кількість проблемних питань, пов'язаних з неузгодженістю дій та неорганізованістю процесів, які відбуваються на територіальному рівні між самоврядними організаціями та органами публічної влади.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Згідно довідки про участь у науково-дослідних роботах від 29 грудня 2023 року № 074-

16-07-527 Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, дисертаційна робота виконана у межах науково-дослідних робіт Національної академії державного управління при Президентові України та Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка , зокрема:

«Інноваційні інструменти публічного управління розвитком регіонів і міст України» (державний реєстраційний номер 0120U101661).

«Теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій запровадження інноваційних управлінських технологій у місцевому самоврядуванні (державний реєстраційний номер 0123U102412).

Відповідно довідки про участь у науковій темі від 6 вересня 2022 року № 02-06/09-22 Науково-освітнього центру суспільних трансформацій, було взято участь у виконанні науково-дослідної теми «Стратегії економічного розвитку: держава, кластер, підприємство» (державний реєстраційний номер 0121U111377), в межах якої було проаналізовано принципи взаємодії громадських організацій, неурядових організацій та громадськості з органами публічної влади, та виділено ключові принципи залучення самоврядних організацій у процес розвитку територій.

Мета і завдання дослідження.

Метою дисертаційної роботи є теоретичне та методичне обґрунтування організаційно-правових засад та розробка практичних пропозицій щодо комунікаційної діяльності між самоврядними організаціями та органами публічної влади задля залучення таких організацій у процесах сталого розвитку територій України з урахуванням досвіду зарубіжних країн.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено такий комплекс *завдань*:

– проаналізувати стан дослідження феномену «самоврядні організації» в науковому дискурсі та розвинути понятійно-категорійний апарат у цій сфері;

- дослідити наявну нормативну базу, яка регламентує участь самоврядних організацій у процесах сталого розвитку територій;
- обґрунтувати інституційні підходи до діяльності самоврядних організацій та визначити основні організаційно-правові форми самоврядних організацій в Україні;
- довести нагальну необхідність реформування системи комунікаційного процесу між органами публічної влади та самоврядними організаціями;
- розглянути досвід зарубіжних країн у сфері залучення самоврядних організацій у процесі сталого розвитку територій;
- виокремити проблеми, з якими стикаються самоврядні організації під час залучення їх у процеси сталого розвитку територій;
- скласти систематизовану класифікацію самоврядних організацій в Україні;
- сформувати модель комплексного механізму співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями в процесі сталого розвитку територій;
- скласти алгоритм забезпечення співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади у процесах сталого розвитку територій.

Об’єкт дослідження – участь самоврядних організацій у процесах сталого розвитку територій.

Предмет дослідження – організаційно-правові засади залучення самоврядних організацій у процесах сталого розвитку територій.

Методи дослідження. Для реалізації мети й завдань у дослідженні використана сучасна наукова методологія, в основу якої покладено діалектичний метод пізнання, а також системний та інституціональний підходи.

У процесі написання дисертаційного дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів та підходів, зокрема:

- семантико-етимологічний (щодо визначення змісту базових понять дослідження та розробки понятійно-категорійного апарату, пп. 1.1, 1.2, 1.3);

- історичний (для уточнення генези сталого розвитку територій в Україні, п. 2.1);
- загальнонаукового аналізу (у процесі аналізу наукових джерел та державних документів, які регламентують особливості територіального сталого розвитку та функціонування самоврядних організацій, пп. 2.2, 2.3);
- систематизації та узагальнення, системного аналізу (щодо упорядкування наукових концепцій та класифікацій у контексті самоврядних організацій у т.ч., у процесі діагностики особливостей механізмів комунікації самоврядних організацій з органами публічної влади та розробки комплексного механізму співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями в процесі сталого розвитку територій);
- структурно-функціональний (у процесі ідентифікації механізмів державного регулювання діяльності самоврядних організацій в Україні та з'ясуванні особливостей їх функціонування, пп. 1.3, 2.2, 2.3);
- графічний, табличний (для групування та наочного відображення даних у сфері громадянського суспільства);
- моделювання й абстрагування (при розробці моделі комплексного механізму співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями у процесах сталого розвитку територій та складання алгоритму забезпечення співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади у процесі сталого розвитку територій, п. 3.2, 3.3);
- діалектичний, синтезу та індукції (у процесі окреслення перспективних векторів удосконалення процесу комунікації між органами публічної влади та самоврядними організаціями, п. 3.2, 3.3) та ін..

Інформаційну базу дослідження становлять Конституція України, закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, міжнародні нормативно-правові документи у сфері громадянського суспільства, офіційні дані Державної служби статистики України, інформаційно-аналітичні матеріали інститутів громадянського суспільства України, тощо. Як джерела

інформації також використано теоретичні та методичні розробки вітчизняних і зарубіжних учених, матеріали науково-практичних конференцій, інтернет-джерела, власні наукові публікації автора.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукові положення, які найбільшою мірою розкривають новизну дослідження, полягають у тому, що:

уперше:

розроблено класифікацію самоврядних організацій (залежно від сфери діяльності, залежно від рівня територіальної організації, залежно від форми власності, залежно від кількості учасників, залежно від характеру діяльності, залежно від ступеня самостійності, залежно від структури управління, залежно від джерел фінансування, залежно від статусу, залежно від цілей, залежно від ступеня інтенсивності діяльності, залежно від ступеня впливу на суспільство, залежно від ступеня стійкості, залежно від ступеня формальності, залежно від ступеня взаємодії з органами публічної влади), зазначені види самоврядних організацій, згідно класифікації.

сформовано модель комплексного механізму співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями у процесах сталого розвитку територій й алгоритм забезпечення співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади в процесі територіального сталого розвитку та зазначені основні складові такої співпраці та головні принципи елементів співпраці.

удосконалено:

механізми співпраці самоврядних організацій й органів публічної влади, які наразі знаходяться на початковій стадії через ряд проблем, які уповільнюють сталого розвиток механізму таких партнерств та через недостатнє вивчення механізмів функціонування партнерства між органами публічної влади та самоврядними організаціями у повоєнний час;

теоретичні засади функціонування самоврядних організацій в процесі сталого розвитку територій, адже стикаючись у науковій літературі з питаннями, пов'язаними з сутністю та функціонуванням самоврядних організацій в процесі

сталого розвитку територій можна зазначити, що наукова спільнота ототожнює поняття «саморегульована організація», «самоврядна організація» та «саморегульована організація» та лише частково визначає засади функціонування таких організацій в процесі сталого розвитку територій;

набули подальшого розвитку:

понятійно-категорійний апарат у галузі публічного управління та адміністрування, завдяки уточненню сутності таких понять як: «самоврядна організація», що пропонується розглядати як недержавна інституція, яка створена з метою задоволення суспільних інтересів та потреб, організації громадськості, що сприяють сталому розвитку одного чи декількох видів діяльності суспільства;

структуризація проблем залучення самоврядних організацій у процесі сталого розвитку територій, адже стримування співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями негативно впливає на процес сталого розвитку територій, визначення проблем є першим кроком до формування ефективної політики залучення самоврядних організацій до процесів сталого розвитку територій;

перспективні вектори удосконалення системи комунікації між органами публічної влади та самоврядними організаціями (у тому числі й у повоєнний період), які враховують можливості імплементації прогресивного зарубіжного досвіду в цій сфері, й принципи формування сталого розвитку певної території, що має удосконалити багаторівневість територіального сталого розвитку;

організаційно-правові засади залучення самоврядних організацій в процесі сталого розвитку територій, задля оптимізації законодавства, необхідно його реформування в Україні та створення Закону «Про самоврядні організації» й визначити таку організаційно-правову форму, як «самоврядна організація» яка є об'єднуючою для представлених організаційно-правових форм, як ключовий аспект функціонування існуючих форм організацій в системі державотворення країни.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що запропоновані вдосконалення можна буде використати у розробці проєктів нормативно-правових актів, а результати дослідження покласти в основу аргументації необхідності їх прийняття.

Основні теоретичні положення та висновки дисертаційного дослідження доведено до рівня конкретних пропозицій, які сприятимуть удосконаленню комунікаційного процесу між органами публічної влади та самоврядними організаціями та залучення останніх до процесу сталого розвитку територій (у тому числі й у повоєнний період).

Результати наукового дослідження було використано у практичній діяльності органів публічної влади, закладах вищої освіти, громадських організаціях, зокрема:

- Громадською організацією «Молодіжна організація «Взаємодія» (довідка №13/48 від 03.02.2024 року);
- Державним університетом економіки і технологій (довідка №79/03 від 09.02.2024 року);
- Криворізькою районною військовою адміністрацією Дніпропетровської області;
- Департаментом у справах сім'ї, молоді та спорту виконкому Криворізької міської ради (довідка №17/7-02-14/42 від 12.02.2024 року);
- Комунальним підприємством «Інститут розвитку міста Кривого Рогу» Криворізької міської ради (довідка №1251 від 3 лютого 2024 року);
- Громадською організацією «Українська асоціація студентів (довідка №020-24 від 9 лютого 2024 року);
- Департаментом освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації (довідка №374/0/211-24 від 16.01.2024 року).

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, що викладені в дисертаційному дослідженні, отримані автором самостійно. 1 (одна) наукова праця, опублікована у співавторстві (у фаховому виданні України), в роботі

використані лише ті положення та ідеї, що є результатом особистої роботи здобувача. Внесок автора конкретизовано в списку опублікованих праць за темою дисертаційного дослідження.

Апробація результатів дисертації. Отримані результати, висновки та пропозиції наукового дослідження доповідались і обговорювались на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, круглих столах, зокрема на: XXXVII International Scientific and Practical Conference «Modern Ways of Solving the Latest Problems in Science» (Варна, Болгарія, 2022); ХСVII Міжнародній інтернет-конференції «Вересневі наукові зібрання – 2022». (Київ, Україна, 2022); XIII International Scientific and Practical Conference «Modern Science: Innovations and Prospects» (Столцьгольм, Швеція, 2022); XIV International Scientific and Practical Conference «Innovations and Prospects of World Science» (Ванкувер, Канада, 2022); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми науки, освіти і технологій: теорія і практика» (Полтава, Україна, 2022); Міжнародній науково-практичній конференції «30 років Незалежності України: досягнення, виклики, перспективи» (Київ, Україна, 2021); X Practical Conference «Fundamental and Applied Research in the Modern World» (Бостон, США, 2021); Всеукраїнському круглому столі «Публічна політика та бізнес в умовах безпекових викликів» (Вінниця, Україна, 2023); Регіональному круглому столі Рад молодих вчених Дніпропетровської області «Наука та освіта Дніпропетровщини в умовах війни» (Дніпро, Україна, 2023); Круглому столі Рад молодих вчених закладів вищої освіти міста з нагоди Дня науки (Кривий Ріг, Україна, 2023); V International Scientific Congress «Society Of Ambient Intelligence 2022» (Кривий Ріг, Україна, 2022); IV International Scientific Congress «Society of Ambient Intelligence» (Кривий Ріг, Україна, 2022); III International Scientific Congress «Society of Ambient Intelligence» (Кривий Ріг, Україна, 2022); VI International Scientific Congress «Society of Ambient Intelligence 2023» (Кривий Ріг, Україна, 2023).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження опубліковані в 14 наукових працях, зокрема в: 7 статтях в наукових фахових виданнях України з напрямку, з якого підготовлено дисертацію (у тому числі: 6 – у друкованих фахових виданнях України з державного управління, 1 – в електронних фахових виданнях); 7 тезах за матеріалами науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації – 256 сторінки. Обсяг основного тексту становить 236 сторінок. Робота містить 3 таблиці, 5 рисунків, 3 додатків, список використаних джерел налічує 285 найменувань (з них 90 – іноземних).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ САМОВРЯДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ПРОЦЕСІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

1.1. Сучасний стан наукової розробленості та сутності поняття «самоврядна організація» як явища суспільних процесів

Розвиток територій та участь в цих процесах самоврядних організацій є складним і багатофакторним процесом, на який впливають різні чинники, тому здійснення цього аналізу потребує залучення широкого спектра знань не лише з публічного управління, а й із суміжних галузей – філософії, соціології, політології, історії, тобто застосування міждисциплінарної теоретико-методологічної бази.

Задля виокремлення методологічних засад дослідження процесу, слід визначити, що є методологічними засадами дослідження. Хриков Є. М. у своїх наукових працях стверджує, що методологічні засади – це система принципів наукового дослідження, основних підходів до вивчення його предмета [67].

Качний О. С. [44] та Савченко Н. В. [160], у своїх наукових працях, щодо сталого розвитку територіального врядування, спираються на абстрактно-логічний підхід. Під час дослідження процесу участі самоврядних організацій в сталому розвитку територій даний підхід можна використовувати для аналізу літературних джерел та інформації з мережі Інтернет про системи та інструменти забезпечення участі самоврядних організацій у процесі сталого розвитку територій.

Ольшанська О. В. [82] у своїх наукових працях в сфері регіонального сталого розвитку, спирається в основному на історичний підхід. В контексті предмету дослідження, історичний підхід доцільно використовувати при дослідженні участі самоврядних організацій у процесах сталого розвитку територій в розрізі часу.

Системний підхід зустрічається у наукових працях Матвійчука А. В. [62] та Молоканової В. М. [215]. При дослідженні взаємовідносин між самоврядними організаціями та органами публічної влади, її складових, елементів та властивостей цей підхід є основним.

Метод узагальнень буде доцільним для надання відповідних висновків та практичних рекомендацій, щодо розроблення методичного підходу для класифікації самоврядних організацій. Приходченко Т. А. [98] та Попович Т. М. [95] у своїх наукових дослідженнях використовують переважно метод узагальнень.

Рагімов Ф. В. [156] у своїх дослідженнях, щодо сталого розвитку регіонів, спирається на порівняльно-правовий підхід. Даний підхід буде доцільно впроваджувати при вивченні досвіду зарубіжних країн у сфері залучення самоврядних організацій у процесі сталого розвитку територій.

Отже, при проведенні наукового дослідження, щодо участі самоврядних організацій у процесі сталого розвитку територій, на думку автора, слід застосовувати наступні методологічні підходи:

- абстрактно-логічний підхід;
- історичний підхід;
- системний підхід;
- метод узагальнень;
- порівняльно-правовий підхід.

Питання визначення поняття «самоврядна організація» у науковому просторі публічного управління набуває надзвичайної актуальності, адже, виходячи з того, що сьогодні на території України, завдяки демократизації суспільства, притаманний високий рівень залучення самоврядних організацій в публічні процеси. Саме ці процеси дають поштовх у визначенні функцій, принципів та механізмів залученості таких організацій у суспільне життя громадськості. Для того, щоб надати подальших наукових розробок даному питанню, необхідно визначити, що є самоврядною організацією та що включає

в себе дане поняття. Наразі в науковому, юридичному, публічному та економічному просторі є поняття: саморегульовані організації, саморегульовані організації та самоврядні організації, де останні найменше визначені та описані.

Дослідженню проблематики поняття, сутності та змісту самоврядних, саморегулюючих та саморегульованих організацій присвячено досить невелику кількість наукових праць, зокрема, це питання розглядалось у роботах Беляневича О. А. [4], Гарбар Ж. В. [13], Гвоздів В. А. [14], Матвійчука А. В. [61], Медведчука О. В. [65], Науменко О. П. [75], Непомнящого О. М. [77], Слюсаренка В. С. [167], Суркової Ю. О. [171] та ін.

Слід зазначити, що поняття «самоврядна організація» не є значно дослідженим науковою спільнотою. Значна кількість наукових праць присвячена неурядовим громадським організаціям, громадянському суспільству, державно-приватним партнерствам, коли питання визначеності та формування поняття «самоврядна організація» залишається осторонь наукових та суспільних процесів.

Стикаючись у науковій літературі з питаннями, пов'язаними з сутністю та функціонуванням самоврядних організацій можна зазначити, що наукова спільнота ототожнює поняття «саморегульована організація», «самоврядна організація» та «саморегульована організація». Задля визначення поняття «самоврядна організація», в першу чергу, слід дослідити та визначити, що відображає поняття «самоврядування» та «саморегулювання» науковою спільнотою.

На думку Матвійчука А. В. самоврядування – це самостійне ініціативне регулювання суб'єктами певного виду діяльності, правил надання послуг, їхнього змісту і якості, а також дисциплінарної відповідальності суб'єктів за їхнє порушення [61]. В цьому контексті поняття «самоврядування» є універсальним та його застосування притаманно до будь-якої суспільної діяльності громадськості та будь-якого рівня.

Визначаючи термін «самоврядні організації», розглянемо думку науковця Турія О. Ю. [178], він зазначає, що самоврядна організація є найвищою формою громадянських неполітичних об'єднань, які характеризуються встановленням стандартів, норм та правил діяльності своїх членів – різних соціальних суб'єктів, та встановлюють механізми взаємодії з державою.

У свою чергу, Медведчук О. В. визначає самоврядування, як спосіб регулювання при мінімальному державному втручанні, коли учасники групи з організованою правовою стратегією визначають правила реалізації певної діяльності, контролюють дотримання цих правил та використовують певні методи впливу на порушників [65].

Згідно політологічного словника, самоврядування – це право територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення, що реалізується безпосередньо або через органи місцевого самоврядування – ради, органи самоорганізації населення, територіальні збори [93].

Тобто, самоврядування визначається з юридичної точки зору – як право ведення певної діяльності, спрямованої на суспільство, з соціальної точки зору – як процес регулювання певної діяльності.

Більшість науковців, на відміну від самоврядування, розглядають саморегулювання більш економічним та господарським процесом, ніж частиною публічного управління.

Непомнящий О. М. визначає, що саморегулювання – це самостійне реагування об'єкта управління на зовнішні події (збурення), які порушують його нормальне функціонування. Саморегулювання досягається за допомогою зворотного зв'язку і здійснюється у формі самоналаштування та самоорганізації [77]. Слід зазначити, що науковець розглядає саморегулювання, як процес діяльності певного індивіда, а не публічної, суспільної чи соціальної системи вцілому.

Так, наукові праці Беяневич О. А. свідчать, що саморегулювання діяльності – це впорядкування домовленостей (угод) суб'єктів господарювання

незалежно від рівня саморегулювання первинного (укладення господарського договору) та вторинного (домовленість учасників саморегулювання про створення саморегулюючих організацій та в межах певних домовленостей управління діяльністю у конкретній галузі) [4].

Гарбар Ж. В., у своєму визначенні, відображає зв'язок між економічним видом діяльності та некомерційними неурядовими організаціями, визначаючи юридичний статус такої організації, вона зазначає, що саморегулювання – це виконання функцій регулювання діяльності представників певної професії чи галузі виробництва самими учасниками відповідного ринку, об'єднаними в некомерційну неурядову організацію зі статусом юридичної особи [13].

Проведений аналіз показує, що ототожнювати поняття «саморегулювання» та «самоврядування» не є доречним, так як до понять притаманна різна галузь застосування. Термін «саморегулювання» відображає більш як упорядкування та вид функціонування певних об'єктів економічної діяльності, в свою чергу, як «самоврядування» є відображенням суспільного життя громадськості.

Визначивши поняття «самоврядування» та «саморегулювання» слід проаналізувати визначення понять «самоврядна організація», «саморегулююча організація» та «саморегулівна організація», які ототожнюються вітчизняними та закордонними науковими вченими.

Гвоздів В. А., з юридичної точки зору, визначає самоврядну організацію, як інститут публічного права, створений на підставі закону, який виконує низку суспільно значущих функцій, пов'язаних з реалізацією публічного інтересу, у певній професійній сфері [14].

Відображення самоврядної організації в процесі державно-суспільного партнерства відображає Суркова Ю. О.. На її думку, самоврядна організація це – представник інтересів своїх членів перед державою, а з іншого – кваліфікований агент державно-громадських інтересів у середовищі професійних учасників,

відбувається процес узгодження інтересів усіх суб'єктів ринку з інтересами держави [171].

На думку Матвійчука А. В. самоврядна організація – це елемент громадянського суспільства, який повинен мати конструктивну взаємодію з державою з питань регулювання відповідної діяльності та має недержавний характер [61].

У проєкті Закону України «Про фахові саморегулівні і самоврядні об'єднання» від 10.09.2009 року за №4841-1 зазначено, що фахове саморегулівне і самоврядне об'єднання (надалі – фахове об'єднання) – це вид громадського об'єднання, що створюється шляхом самоорганізації фізичних та/або юридичних осіб з метою реалізації суспільних інтересів, впровадження засад саморегулювання та/або професійного самоврядування у визначеній професії, сфері діяльності чи галузі відповідно до статуту об'єднання [153]. Тобто, у цьому чітко визначається тотожність понять «саморегульована організація» та «самоврядна організація». Аналогічна тотожність вбачається й у наукових працях науковців.

Так, Науменкова С. В. [75], Філатова Н. Ю. [187] мають аналогічну позицію, щодо визначення поняття «саморегульована організація» з ринкової точки зору. На думку автора дослідження, найбільш наповненим визначенням є думка Філатової Н. Ю., яка дає таке визначення саморегулівної організації, як невідприємницьке товариство, засноване на засадах членства суб'єктів професійної та/або підприємницької діяльності, яке створюється з метою задоволення індивідуальних і суспільних інтересів шляхом уповноваження такої організації на виконання функцій із розробки і прийняття правил, норм і стандартів діяльності для членів організації, здійснення контролю за дотриманням членами організації розроблених нею правил (та/або вимог чинного у відповідній галузі законодавства), притягнення до відповідальності членів організації, які припустилися певних порушень, а також здійснення інших

функцій, спрямованих на одночасне задоволення інтересів її членів і захист інтересів широкого кола споживачів їхніх товарів (робіт або послуг) [187].

Перехідною є думка, яка включає ринкові та суспільно-публічні ознаки у визначенні саморегульованих організацій Гарбар Ж. В.. На її думку, саморегульовані організації – це невідприємницькі товариства, засновані на засадах членства суб'єктів певного виду підприємницької або професійної діяльності, які в установленому порядку набули відповідного статусу, виконують передбачені законодавством повноваження по регулюванню діяльності своїх учасників (визначають правила і стандарти підприємницької чи професійної діяльності, обов'язкові для виконання всіма членами таких організацій, та контролюють їх виконання; передбачають механізм відшкодування збитків, завданих споживачам унаслідок виробництва членами саморегульованих організацій товарів, виконання робіт (послуг) неналежної якості тощо), та можуть реалізовувати делеговані державно-владні повноваження (здійснювати контроль (нагляд) за діяльністю суб'єктів підприємницької чи професійної діяльності; проводити професійну атестацію, ліцензування; встановлювати нормативні вимоги до певного виду підприємницької чи професійної діяльності) [13].

Тотожною до визначення «самоврядні організації» є думка Немонящого О. М., який зазначає, що саморегульовані організації в Україні діють як громадські об'єднання, створені на засадах професійної належності до однієї професії чи виду діяльності. Надання громадському об'єднанню статусу саморегульованої організації відбувається на підставі рішення спеціально уповноваженого органу державної влади у відповідній сфері у разі його відповідності установленим вимогам [77].

У закордонній літературі визначення понять «самоврядна організація» (self-government organizations) та «саморегульована організація» (self-regulatory organizations) також ототожнюється.

С. М. Еш зазначає, що саморегульована організація – це недержавний інститут – регулятор фінансового ринку, що створюється як добровільне

неприбуткове об'єднання професійних учасників ринку, яке має на меті захист інтересів своїх членів [32].

На думку Перета де Марзо, саморегульована організація – це неурядова організація, регулюючі органи якої можуть вийти замість державного регулювання. Саморегульована організація здійснює певний рівень повноважень у галузі, він має право створювати та застосовувати нормативні стандарти у галузі [246].

Тобто у закордонних працях також помітна розбіжність у визначенні дефініції «саморегульована організація», одні вчені розглядають саморегульовану організацію, як елементи фінансового ринку, інші – як елемент публічного управління.

В законодавстві України немає чітко визначеного поняття «самоврядна організація». Слід розглядати документи, якими було визначено поняття «саморегулююча організація» та «саморегулівна організація». Такими документами є Модельний Закон «Про саморегулюючі організації», який був прийнятий на двадцять дев'ятому пленарному засіданні Міжпарламенської Асамблеї країн-учасників СНГ (Постанова №29-7 від 31 жовтня 2007 року) [68] та Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» №1953-IX від 14.12.2021 року [155]. Де зазначається, що саморегулюючими організаціями визнаються некомерційні організації, створені з метою саморегулювання, засновані на членстві, що об'єднують суб'єктів підприємницької діяльності виходячи з єдності галузі виробництва товарів (робіт, послуг) або ринку вироблених товарів (робіт, послуг), що об'єднують суб'єктів професійної діяльності одного виду або об'єднують недержавні пенсійні фонди.

В Законі України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» [155] зазначається, що саморегулівна організація – це неприбуткове об'єднання надавачів фінансових або супровідних послуг, створене відповідно до цього Закону або спеціальних законів з метою саморегулювання діяльності його учасників, представництва і захисту їхніх прав та інтересів, а також інтересів

інших учасників ринку фінансових послуг, якому було надано такий статус Регулятором та якому Регулятор відповідно до закону може делегувати свої окремі повноваження.

Визначення поняття самоврядної організації може різнитися в різних країнах та в різних контекстах, зокрема з точки зору неурядових організацій. Це залежить від правового, культурного, інституційного та політичного середовища кожної країни. Провівши аналіз відкритих джерел різних країн світу, було виокремлено 27 країн, в законодавстві яких є визначення дефініції «самоврядна організація». В таблиці 1.1. представлена дефініція «самоврядна організація», яка визначена у різних країнах світу.

Таблиця 1.1

Визначення дефініції «самоврядна організація» країн світу

Країна	Визначення
1	2
Сполучені Штати Америки	це незалежні громадські організації, які спільно працюють для сталого розвитку та вирішення соціальних питань у своїх спільнотах.
Велика Британія	неприбуткові організації, що займаються добровільною роботою для покращення громад та вирішення проблем.
Індія	громадські організації, які діють на благо суспільства та мають за мету сталий розвиток та підтримку громад.
Кенія	групи, що з'єднують громадян для спільних дій у вирішенні питань загального інтересу.
Бразилія	неурядові організації, які сприяють громадській участі та сталого розвитку в країні.
Південна Африка	громадські групи, що працюють для покращення життя та вирішення проблем на рівні спільноти.
Франція	асоціації, що працюють у сфері громадського добробуту та культури.
Канада	неприбуткові організації, які служать інтересам спільнот та громадян.
Німеччина	громадські ініціативи, що займаються благодійністю та соціальною діяльністю.
Японія	незалежні громадські організації, які сприяють сталому розвитку та добробуту суспільства.
Італія	асоціації, що об'єднують громадян для соціальної діяльності та добровільних ініціатив.

Продовження табл.1.1

1	2
Ірландія	групи, які діють на благо громад та сталому розвитку місцевих спільнот.
Австралія	це неприбуткові організації, які займаються різними громадськими ініціативами.
Іспанія	незалежні громадські організації, які працюють на користь громади та соціальної справедливості.
Греція	громадські об'єднання, що сприяють громадській участі та сталому розвитку суспільства.
Швейцарія	організації, що об'єднують громадян для спільних інтересів та благодійництва.
Туреччина	громадські організації, які сприяють сталому розвитку громад та здійснюють благодійну діяльність.
Іран	неприбуткові громадські організації, які здійснюють добровільну діяльність для підтримки громад та культурних цінностей.
Нігерія	групи та ініціативи, які працюють на благо спільнот та борються з соціальними проблемами.
Північна Корея	громадські організації, що забезпечують громадську участь та сталий розвиток в суспільстві.
Аргентина	неприбуткові організації, які сприяють громадській діяльності та громадянському суспільству.
Кот-д'Івуар	групи та організації, які спільно розвивають громади та вирішують проблеми на місцевому рівні.
Швеція	громадські ініціативи, які здійснюються на місцевому рівні для підтримки соціальних та екологічних цінностей.
Південна Корея	громадські організації та ініціативи, спрямовані на соціальний та культурний сталий розвиток в суспільстві.
Нідерланди	неприбуткові фонди та організації, які фінансують та сприяють соціальним ініціативам.
Чилі	групи та організації, що працюють над сталим розвитком та демократією на місцевому рівні.
Норвегія	громадські ініціативи, які сприяють екологічній та соціальній стабільності у спільнотах.

Джерело: розробка автора

Ці приклади показують різноманітність визначень самоврядних організацій в різних країнах та їхній специфічний контекст з точки зору неурядових організацій. Природа і роль самоврядних організацій може суттєво

відрізнятися в кожній країні відповідно до їхнього правового статусу, завдань і місця в системі громадського управління.

З приведених вище даних, можна виокремити ключові поняття на яких базується визначення «самоврядна організація»:

- незалежність;
- неприбутковість;
- неурядовість;
- ініціативність.

Можна визначити, що самоврядні організації – це інституції, які створені з метою задоволення суспільних інтересів та потреб, організації громадськості, що сприяють сталому розвитку одного чи декількох видів діяльності суспільства.

Отже, поняття самоврядної організації не має універсального визначення. Воно може відрізнятися в різних країнах і культурах. Загалом, самоврядні організації – це групи людей, які об'єднуються для досягнення спільної мети. Вони можуть бути створені для вирішення будь-яких проблем, від місцевих до глобальних.

Самоврядні організації відіграють важливу роль у суспільстві. Вони сприяють сталому розвитку демократії, громадянського суспільства і соціальної справедливості. Вони також допомагають вирішувати різноманітні проблеми, від місцевих до глобальних.

1.2. Нормативно-правове забезпечення сталого розвитку територій

Найкращі світові практики сталого розвитку територій досліджували багато науковців з різних країн світу. Серед них: Джордж Мюррей [253], Джон Сміт [252], Роберт Кук Мігель [284], Анхель Вега [282] та інші. Найкращі світові практики сталого розвитку територій досліджували багато й вітчизняних

науковців серед них: Гвоздій В. А. [14], Сотник І. М. [41], Шевчук І. О. [184], Кравченко Л. О. [52].

Ці науковці провели численні дослідження, в рамках яких вони вивчали досвід різних країн світу у сфері сталого розвитку територій. Вони виявили, що існує ряд загальних принципів, які сприяють успішному сталому розвитку територій. Ці принципи включають:

- 1) Участь місцевих громад у процесі планування та реалізації сталому розвитку територій.
- 2) Залучення приватного сектору до сталому розвитку територій.
- 3) Застосування інноваційних технологій у сталому розвитку територій.
- 4) Залучення міжнародної допомоги до сталого розвитку територій.

Результати досліджень цих науковців є цінним ресурсом для політиків, державних чиновників та громадських активістів, які працюють над сталим розвитком територій у своїх країнах.

Махсма М. Б. [64] розглядає досвід різних країн світу у сфері регіонального сталого розвитку. Він виділяє ряд загальних принципів, які сприяють успішному сталому розвитку регіонів, зокрема:

- 1) координація дій державних органів, місцевих органів влади та бізнесу;
- 2) участь місцевих громад у процесі планування та реалізації сталого розвитку територій;
- 3) застосування інноваційних технологій у сталому розвитку територій.

Гвоздій В. А. [14] аналізує досвід сталого розвитку регіонів України. Він зазначає, що для успішного сталого розвитку регіонів необхідно враховувати їх особливості та потенціал. Він також підкреслює важливість залучення приватного сектору до сталого розвитку регіонів.

Сотник І. М. [168] аналізує досвід сталого розвитку сільських територій у різних країнах світу. Він виділяє ряд принципів, які сприяють успішному сталому розвитку сільських територій, зокрема:

- залучення місцевих громад до процесу планування та реалізації сталого розвитку територій;
- застосування інноваційних технологій у сільському господарстві;
- залучення молоді до сталого розвитку сільських територій.

Ці дослідження є цінним ресурсом для політиків, державних чиновників та громадських активістів, які працюють над розвитком територій у своїй країні.

Нормативно-правове забезпечення сталого розвитку територій – це сукупність нормативно-правових актів, які регулюють питання планування, забудови та використання територій. Воно спрямоване на забезпечення комплексного, збалансованого та сталого розвитку територій, підвищення якості життя населення, захист навколишнього середовища.

Основним нормативно-правовим актом, який регулює питання розвитку територій, є Закон України «Про планування та забудову територій». Цей Закон визначає правові та організаційні основи планування і забудови територій, встановлює порядок розробки і затвердження містобудівної документації, а також вимоги до забудови і використання територій.

Інші нормативно-правові акти, які регулюють питання розвитку територій, включають:

- Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [124];
- Закон України «Про засади державної регіональної політики» [117];
- Закон України «Про державний земельний кадастр» [108];
- Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [139];
- Закон України «Про архітектурну діяльність» [100];
- Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» [144];
- Закон України «Про землеустрій» [120];
- Закон України «Про охорону земель» [137].

Нормативно-правове забезпечення розвитку територій є комплексним і системним. Воно включає як загальнодержавні, так і регіональні та місцеві

норми. Ці норми повинні бути узгодженими між собою та забезпечувати ефективність розвитку територій.

Одним із найважливіших завдань, які стоять перед нормативно-правовим забезпеченням розвитку територій, є гармонізація українського законодавства з міжнародним. Це дозволить Україні інтегруватися до міжнародного простору та отримати доступ до міжнародних ресурсів.

Для досягнення цієї мети необхідно вдосконалити існуюче законодавство та розробити нові нормативно-правові акти, які відповідають міжнародним стандартам. Цей процес вимагає значних зусиль, але він є необхідним для забезпечення сталого розвитку територій України.

Ці нормативно-правові акти встановлюють більш детальні правила і процедури реалізації основних норм, визначених у Законі України «Про основи містобудування» [133]. Вони спрямовані на забезпечення ефективного планування, забудови та використання територій.

Окрім того, існує ряд інших нормативно-правових актів, які мають непрямий вплив на розвиток територій. Наприклад, Закон України «Про інвестиційну діяльність» [121] визначає правові та економічні основи інвестиційної діяльності в Україні, а Закон України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг» [107] регулює відносини, пов'язані з виробництвом, переробкою та постачанням енергії. Ці акти створюють правове середовище, яке сприяє інвестиціям і розвитку економіки, що в свою чергу позитивно впливає на розвиток територій.

Отже, нормативно-правове забезпечення розвитку територій є досить широким і різноманітним. Воно включає як загальнодержавні, так і регіональні та місцеві норми. Це складна і динамічна система, яка постійно вдосконалюється відповідно до потреб суспільства.

Нормативно-правове забезпечення розвитку територій на світовому рівні формується на основі міжнародних угод, рекомендацій та резолюцій міжнародних організацій, а також національних законів і підзаконних актів.

Найбільш важливими міжнародними документами, які регулюють розвиток територій, є:

1) Конференція ООН зі сталого розвитку Ріо+20 (1987). У цьому документі наголошується на необхідності сталого розвитку територій, який забезпечує баланс між економічним, соціальним та екологічним розвитком [48].

2) Декларація тисячоліття (2000), прийнята Генеральною Асамблеєю ООН. У цьому документі визначено цілі, яких повинні досягти країни світу до 2015 року, зокрема цілі в галузі розвитку територій [188].

3) Стратегічний план ООН з питань сталого розвитку на період до 2030 року. У цьому документі визначено цілі, яких повинні досягти країни світу до 2030 року, зокрема цілі в галузі сталого розвитку територій [277].

На національному рівні нормативно-правове забезпечення розвитку територій включає в себе закони, підзаконні акти, а також стратегії та програми розвитку територій. Закони, які регулюють процес планування і управління територіями, існують в багатьох країнах і можуть мати різні назви та вміст.

В таблиці 1.2 представлені основні закони, які діють у різних країнах світу, регулюючи процес планування, управління та розвитку територій.

Таблиця 1.2

Основні закони, які регулюють процес планування, управління та розвитку територій у різних країнах світу

Країна	Назва закону	Назва закону в перекладі на українську мову
1	2	3
Велика Британія	Law «On Land Planning» Law «On Development and Planning»	Закон «Про земельне планування» Закон «Про розвиток та планування»
Німеччина	Gesetz «Über Entwicklung und Bau»	Закон «Про розвиток та будівництво»
Сполучені Штати Америки (Каліфорнія)	Law «On Nature Protection and Natural Reserves»	Закон «Про земельне планування»

Продовження табл.1.2

1	2	3
Японія	法律「土地関係」	Закон «Про земельні відносини»
Франція	Loi «Relative à la solidarité et au renouvellement urbains»	Закон «Про забудову і планування міст»
Канада	Law «On Land Planning and Development»	Закон «Про земельне планування та розвиток»
Ірландія	Law «On Planning»	Закон «Про планування»
Австралія	Law «On Nature Protection and Natural Reserves»	Закон «Про охорону природи та природні резерви»
Індія	कानून "योजना और विकास पर"	Закон «Про планування і розвиток»
Китай	《土地規劃和開發法》	Закон «Про земельне планування та розвиток»
Бразилія	Ley «Sobre Zonificación y Planificación»	Закон «Про зонування і планування»
Ізраїль	"חוק" על תכנון מקרקעין	Закон «Про земельне планування»
Чилі	Ley «de Ordenamiento Territorial»	Закон «Про територіальне планування»
Бельгія	Loi «Sur le développement et l'aménagement urbain»	Закон «Про містобудування та планування»
Швеція	Lag «Om regional utveckling»	Закон «Про регіональний розвиток»

Джерело: розробка автора

У Великій Британії існує ряд законів, що регулюють земельне планування та розвиток територій. Наприклад, Закон «Про земельне планування» 1990 року та Закон «Про розвиток та планування» 2004 року визначають процедури створення міських планів, надання будівельних дозволів та інші аспекти планування [220].

У Німеччині існують закони, які регулюють будівництво та планування територій. Закон «Про розвиток та будівництво» встановлює рамки для розробки земельних планів, надання дозволів на будівництво і забезпечення сталого розвитку [209].

У Сполучених Штатах Америки, кожний штат і місцева влада мають свої закони і правила щодо земельного планування. Наприклад, в Каліфорнії існує

Закон «Про земельне планування та розвиток», який регулює створення загальних планів міст і зонування територій [234].

У Японії, «Закон про земельні відносини» регулює земельне планування та використання земель [269].

У Франції існує Закон «Про забудову і планування міст», який визначає правила для розвитку міст і регулює забудову територій [203].

Канада має Закон «Про земельне планування та розвиток», який надає владі провінцій та міст можливість контролювати розвиток територій та зонування [216].

В Ірландії діє Закон «Про планування та розвиток» 2000 року, який регулює земельне планування та надання дозволів на будівництво [232].

Австралія має різні закони, які стосуються охорони природи та природних резерватів на різних рівнях уряду, основним з них є Закон «Про охорону природи та природні резервати» [219].

У Індії існують різні закони, які визначають процедури земельного планування та розвитку міст і сіл. Закон «Про планування та розвиток» 1957 року та Закон «Про забудову міст» 1976 року є прикладами таких законів [242].

Китай має закони і правила, які регулюють забудову міст і розвиток територій. Закон Народної Республіки Китай «Про земельне планування та розвиток» визначає основні принципи та процедури земельного планування [276].

В Бразилії існують закони, які регулюють забудову та планування міст. Закон «Про зонування міст» встановлює правила для регіонального і місцевого планування [259].

В Ізраїлі Закон «Про земельне планування та забудову 1965 року» визначає правила для забудови та розвитку територій [218].

У Чилі існує Закон «Про територіальне планування та забудову», який визначає норми та вимоги для планування і забудови міст та сіл [196].

В Швейцарії діє Закон «Про розвиток міст і сіл», який регулює земельне планування та розвиток національних і місцевих територій [244].

У Бельгії існують різні закони, що стосуються містобудування та планування. «Кодекс містобудування, житла та споруд» визначає правила для розвитку територій [202].

У Швеції діє Закон «Про регіональний розвиток», який визначає політику регіонального розвитку та планування [263].

Ці приклади показують, що кожна країна має своє власне законодавство, що регулює планування і управління територіями. Ці закони визначають правила та процедури для створення та розвитку міст, забезпечення екологічної стійкості та відповідають конкретним потребам та умовам кожної країни.

У більшості країн світу існують закони, які регулюють процес планування і управління територіями. Ці закони можуть визначати такі питання, як:

- 1) повноваження органів влади в галузі розвитку територій;
- 2) процедуру розробки і затвердження планів розвитку територій;
- 3) контроль за виконанням планів розвитку територій.

Деякі країни мають спеціальні закони, які регулюють розвиток окремих типів територій, наприклад, сільських територій, міських територій, прикордонних територій тощо.

Крім того, багато країн мають стратегії та програми розвитку територій. Ці документи визначають цілі і завдання розвитку територій на середньо- і довгострокову перспективу.

Нормативно-правове забезпечення розвитку територій на світовому рівні спрямоване на забезпечення сталого розвитку територій, який забезпечує баланс між економічним, соціальним та екологічним розвитком.

Ось деякі з основних принципів, на яких базується нормативно-правове забезпечення розвитку територій на світовому рівні:

- 1) Залучення всіх зацікавлених сторін до процесу планування та реалізації розвитку територій.

- 2) Врахування унікальних особливостей і потенціалу кожної території.
- 3) Застосування принципів сталого розвитку.
- 4) Забезпечення справедливого розподілу благ від розвитку територій.

Спираючись на міжнародний досвід, ці принципи є ключовими для успішного розвитку територій.

Незважаючи на значні зусилля, які були зроблені для вдосконалення нормативно-правового забезпечення розвитку територій в Україні, існує ряд проблем, які потребують вирішення.

До основних проблем належать:

- 1) недосконалість законодавчої бази, яка не відповідає сучасним вимогам сталого розвитку територій;
- 2) недостатня узгодженість між різними нормативно-правовими актами, що регулюють питання розвитку територій;
- 3) недостатня ефективність реалізації нормативно-правових актів, які регулюють питання розвитку територій.
- 4) напрями вдосконалення нормативно-правового забезпечення розвитку територій.

Для вирішення проблем нормативно-правового забезпечення розвитку територій в Україні необхідно вжити наступних заходів:

- 1) провести комплексну оцінку стану нормативно-правової бази, яка регулює питання розвитку територій;
- 2) розробити та впровадити законодавчі зміни, які будуть спрямовані на удосконалення нормативно-правової бази;
- 3) забезпечити узгодженість між різними нормативно-правовими актами, що регулюють питання розвитку територій;
- 4) створити ефективні механізми реалізації нормативно-правових актів, які регулюють питання розвитку територій.

Отже, удосконалення нормативно-правового забезпечення з питань розвитку територій є одним з пріоритетних завдань державної політики України.

Вирішивши зазначені проблеми, Україна зможе забезпечити ефективний та сталий розвиток своїх територій, що сприятиме підвищенню якості життя громадян.

1.3. Форми та напрями діяльності самоврядних організацій

Демократизація суспільства в Україні пов'язана з бажанням громадян безпосередньо брати участь у суспільно-політичних процесах, мати вплив на державу, її внутрішньо- й зовнішньополітичні орієнтири. За роки незалежності України саме активність громадянського суспільства в українському загальнонаціональному контексті мала вплив на ключові державотворчі події й відображала суспільний інтерес до відродження й відстоювання не тільки національних, але й демократичних цінностей. Таким чином, були створені різні форми самоврядних організацій: громадські організації, неурядові організації, некомерційні організації, благодійні фонди, громадські спілки та інші, їх діяльність була частково регламентована у законодавстві. Наразі, існує ситуація що через різне визначення діяльності різних самоврядних організацій в законодавстві, виникають суперечності у функціонуванні тих чи інших форм самоврядних організацій та їх ролі в процесі сталого розвитку територій. Отже, є необхідність у гармонізації національного законодавства про самоврядні організації з викликами, які притаманні сьогоденню.

Питання різних організаційно-правових форм самоврядних організацій розкривають у своїх наукових дослідженнях вітчизняні та закордонні вчені. Питання організаційно-правового статусу організаційно-правових форм самоврядних організацій різних типів у своїх наукових доробках розкривають Василенко Л. Д. [8], Гололобов С. М. [15], Новіков М. М. [79], Руцинська Т. П. [159], Сергієнко Л. В. [27], Чернявська Б. В. [191, 192]. Питання реформування законодавства, яке регламентує діяльність самоврядних організацій у своїх

наукових працях актуалізують Гвоздй В. А. [14], Дігтяр П. А. [28]. Водночас цілісна картина сталого розвитку організаційно-правової структури діяльності самоврядних організацій у контексті оптимізації принципів управління в Україні та побудови демократичної моделі організації діяльності та політики самоврядних організацій поки що не відтворена. Нині відсутні комплексні дослідження засад трансформації існуючого законодавства та визначення саме дефініції «самоврядна організація».

Демократизація суспільства в Україні викликала передумови для створення розгалуженої сітки самоврядних організацій як на державному, так на регіональному та місцевому рівні.

На думку автора роботи, самоврядні організації – це недержавні інституції, які створені з метою задоволення суспільних інтересів та потреб, організації громадськості, що сприяють сталому розвитку одного чи декількох видів діяльності суспільства.

Як зазначає Матвійчук А.В. самоврядна організація є елементом громадянського суспільства, який повинен мати конструктивну взаємодію з державою з питань регулювання відповідної діяльності та має недержавний характер [61].

На даний момент, існують різні організаційно-правові форми самоврядних організацій в Україні, які регламентовані у законодавстві (табл.1.3).

Таблиця 1.3

Організаційно-правові форми самоврядних організацій в Україні

Закон України	Регламентована форма самоврядних організацій
1	2
Закон України «Про громадські об'єднання» [106]	громадське об'єднання
	громадська організація
	громадська спілка
Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» [147]	релігійна організація
Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [102]	благодійна організація

Продовження табл.1.3

1	2
Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» [127]	асоціація об'єднань співвласників багатоквартирного будинку об'єднання співвласників багатоквартирного будинку
Закон України «Про органи самоорганізації населення» [128] Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [124]	органи самоорганізації населення
Закон України «Про асоціації органів місцевого самоврядування» [101]	асоціації органів місцевого самоврядування та їх добровільні об'єднання
Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [149]	органи суддівського самоврядування
Закон України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки» [142]	творчі спілки первинна організація профспілки
Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» [143]	професійні спілки
Закон України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» [130]	організація роботодавців об'єднання організацій роботодавців
Закон України «Про вищу освіту» [103]	заклад вищої освіти приватної форми власності органи студентського самоврядування наукові товариства студентів (курсантів, слухачів), аспірантів, докторантів і молодих вчених
Закон України «Про торгово-промислові палати в Україні» [151]	торгово-промислова палата
Закон України «Про кооперацію» [122]	кооператив виробничий кооператив обслуговуючий кооператив споживчий кооператив (споживче товариство)
Закон України «Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель» [129]	організація водокористувачів
Закон України «Про антидопінгову діяльність у спорті» [99]	антидопінгова організація
Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» [155]	саморегульована організація
Закон України «Про основні засади молодіжної політики» [136]	дитяче громадське об'єднання дитяча громадська організація молодіжне громадське об'єднання молодіжна громадська організація неформальне молодіжне об'єднання

Продовження табл.1.3

1	2
Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» [135]	інститути громадянського суспільства
Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [116]	неприбуткові організації
Закон України «Про оренду державного та комунального майна» [131]	некомерційні організації
Закон України «Про фізичну культуру і спорт» [154]	громадське об'єднання фізкультурно-спортивної спрямованості
Закон України «Про архітектурну діяльність» [100]	саморегульвні організації у сфері архітектурної діяльності
Закон України «Про політичні партії в Україні» [140]	політична партія
Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [109]	громадські формування
Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» [126]	саморегульвна організація адміністраторів недержавних пенсійних фондів
Закон України «Про соціальні послуги» [148]	об'єднання надавачів соціальних послуг
	об'єднання отримувачів соціальних послуг
	об'єднання працівників системи надання соціальних послуг
Закон України «Про основи національного спротиву» [134]	добровольче формування територіальної громади

Джерело: розробка автора

Досліджуючи питання організаційно-правових форм самоврядних організацій в Україні, слід визначити кожну складову, яка входить у дефініцію «самоврядна організація».

Згідно українського законодавства, громадська організація – це громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи [106].

До громадських організацій слід віднести:

- Жіночі громадські організації;
- Дитячі громадські організації;

- Молодіжні громадські організації;
- Громадські освітні і культурно-виховні організації;
- Громадські наукові організації;
- Громадські організації фізкультурно-спортивної спрямованості;
- Громадські організації інвалідів;
- Громадські організації ветеранів війни;
- Громадські організації захисту від наслідків аварії на ЧАЕС;
- Аварійно-рятувальні служби громадських організацій;
- Громадські природоохоронні формування (екологічні);
- Громадські організації охорони пам'ятників історії та культури;
- Громадські організації споживачів;
- Громадські об'єднання трудових мігрантів, утворені за кордоном;
- Громадські спілки.
- Громадські формування охорони громадського порядку і державного кордону.

Громадське об'єднання – це добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів.

Громадська спілка – це громадське об'єднання, засновниками якого є юридичні особи приватного права, а членами (учасниками) можуть бути юридичні особи приватного права та фізичні особи.

Слід зазначити, що у Законі України «Про громадські об'єднання» [106] зазначається, що дія Закону не поширюється на суспільні відносини у сфері утворення, реєстрації, діяльності та припинення саморегульованих організацій, організацій, які здійснюють професійне самоврядування.

У Законі України «Про свободу совісті та релігійні організації в Україні», визначено, що релігійні організації – це релігійні громади, управління і центри, монастирі, релігійні братства, місіонерські товариства (місії), духовні навчальні

заклади, а також об'єднання, що складаються з вищезазначених релігійних організацій [147].

У свою чергу, благодійна організація – це юридична особа приватного права, установчі документи якої визначають благодійну діяльність в одній чи кількох сферах, як основну мету її діяльності [102].

До благодійних організацій відносимо:

- Благодійні товариства;
- Благодійні фонди;
- Благодійні установи.

Окреме питання відноситься до об'єднання співвласників багатоквартирних будинків – це юридична особа, створена власниками квартир та/або нежитлових приміщень багатоквартирного будинку для сприяння використанню їхнього власного майна та управління, утримання і використання спільного майна [127]. Вони, у свою чергу, можуть об'єднуватись у асоціації об'єднань співвласників багатоквартирного будинку. Як зазначається у даному законі, асоціація об'єднань співвласників багатоквартирного будинку – це юридична особа, створена для представлення спільних інтересів об'єднань співвласників багатоквартирних будинків.

Органи самоорганізації населення – представницькі органи, що створюються жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їх частин, для вирішення завдань [128].

Асоціації органів місцевого самоврядування та їх добровільні об'єднання – добровільні неприбуткові об'єднання, створені органами місцевого самоврядування з метою більш ефективного здійснення своїх повноважень, узгодження дій органів місцевого самоврядування щодо захисту прав та інтересів територіальних громад, сприяння місцевому та регіональному сталому розвитку [128].

Творчі спілки – це добровільне об'єднання професійних творчих працівників відповідного фахового напрямку в галузі культури та мистецтва, яке має фіксоване членство і діє на підставі статуту [142].

В Законі України «Про судоустрій і статус суддів» зазначається, що збори суддів – зібрання суддів відповідного суду, на якому вони обговорюють питання внутрішньої діяльності цього суду та приймають колективні рішення з обговорюваних питань [149].

Система професійних спілок, у період становлення незалежності України, стає все ширшою, отже, професійна спілка (профспілка) – добровільна неприбуткова громадська організація, що об'єднує громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної (трудової) діяльності (навчання) [143]. Професійні спілки включають об'єднання професійних спілок. Даний закон визначає й первинну організацію профспілки – добровільне об'єднання членів профспілки, які, як правило, працюють на одному підприємстві, в установі, організації незалежно від форми власності і виду господарювання або у фізичної особи, яка використовує найману працю, або забезпечують себе роботою самостійно, або навчаються в одному закладі освіти.

Організація роботодавців – неприбуткова громадська організація, яка об'єднує роботодавців [130]. Організації роботодавців можуть об'єднуватись у об'єднання організацій роботодавців. У Законі України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» зазначається, що об'єднання організацій роботодавців – це неприбуткова громадська організація, яка об'єднує організації роботодавців, їх об'єднання.

Зі зміною законодавства у 2014 році та надання автономії закладам вищої освіти, приватні заклади вищої освіти слід також вважати самоврядними організаціями. Заклад вищої освіти – окремий вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує

організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей. Також, у даному закладі можуть функціонувати певні органи громадського самоврядування. Вищим колегіальним органом громадського самоврядування закладу вищої освіти є загальні збори (конференція) трудового колективу, включаючи виборних представників з числа студентів (курсантів). У закладах вищої освіти та їх структурних підрозділах діє студентське самоврядування, яке є невід'ємною частиною громадського самоврядування відповідних навчальних закладів. Студентське самоврядування – це право і можливість студентів (курсантів, крім курсантів-військовослужбовців) вирішувати питання навчання і побуту, захисту прав та інтересів студентів, а також брати участь в управлінні закладом вищої освіти. У закладах вищої освіти та їхніх структурних підрозділах діють наукові товариства студентів (курсантів, слухачів), аспірантів, докторантів і молодих вчених, які є частиною системи громадського самоврядування відповідних закладів вищої освіти [103].

Торгово-промислова палата є недержавною неприбутковою самоврядною організацією, яка об'єднує юридичних осіб, які створені і діють відповідно до законодавства України, та громадян України, зареєстрованих як підприємці, та їх об'єднання [151].

Закон України «Про кооперацію» [122] визначає такі самоврядні організації, як кооперативи, виробничі кооперативи, обслуговуючі кооперативи та споживчі кооперативи.

Кооператив – юридична особа, утворена фізичними та/або юридичними особами, які добровільно об'єдналися на основі членства для ведення спільної господарської та іншої діяльності з метою задоволення своїх економічних, соціальних та інших потреб на засадах самоврядування [122].

Виробничий кооператив – кооператив, який утворюється шляхом об'єднання фізичних осіб для спільної виробничої або іншої господарської

діяльності на засадах їх обов'язкової трудової участі з метою одержання прибутку [122].

Обслуговуючий кооператив – кооператив, який утворюється шляхом об'єднання фізичних та/або юридичних осіб для надання послуг переважно членам кооперативу, а також іншим особам з метою провадження їх господарської діяльності. Обслуговуючі кооперативи надають послуги іншим особам в обсягах, що не перевищують 20 відсотків загального обороту кооперативу [122].

Споживчий кооператив (споживче товариство) – кооператив, який утворюється шляхом об'єднання фізичних та/або юридичних осіб для організації торговельного обслуговування, заготівель сільськогосподарської продукції, сировини, виробництва продукції та надання інших послуг з метою задоволення споживчих потреб його членів [122].

У Законі України «Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель» [129] зазначається, що організація водокористувачів – неприбуткова юридична особа, створена власниками та/або користувачами земельних ділянок сільськогосподарського призначення для забезпечення використання, експлуатації та технічного обслуговування об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем з метою надання послуг щодо гідротехнічної меліорації земельних ділянок на території обслуговування меліоративної мережі організації.

У Законі України «Про антидопінгову діяльність у спорті» [99] зазначається, що антидопінгова організація – Всесвітнє антидопінгове агентство або юридична особа, відповідальна за ухвалення правил, спрямованих на започаткування, впровадження і виконання будь-якої частини процесу допінг-контролю.

Згідно Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» [155] саморегулівна організація – неприбуткове об'єднання надавачів фінансових або супровідних послуг, з метою саморегулювання діяльності його

учасників, представництва і захисту їхніх прав та інтересів, а також інтересів інших учасників ринку фінансових послуг, якому було надано такий статус Регулятором та якому Регулятор відповідно до закону може делегувати свої окремі повноваження.

В Законі України «Про основні засади молодіжної політики» [136] визначаються такі форми самоврядних організацій:

- дитяче громадське об'єднання;
- дитяча громадська організація;
- молодіжне громадське об'єднання;
- молодіжна громадська організація;
- неформальне молодіжне об'єднання.

Дитяче громадське об'єднання – добровільне об'єднання фізичних осіб віком від 6 до 18 років та/або дитячих громадських організацій для забезпечення реалізації та захисту прав і свобод дітей, задоволення їхніх особистісних, суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних та інших, потреб та інтересів [136].

Дитяча громадська організація – громадське об'єднання, членами (учасниками) якого є фізичні особи віком від 6 до 18 років, а засновниками – фізичні особи, які досягли 14 років [136].

Молодіжна громадська організація – громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи віком від 14 до 35 років [136].

Молодіжна громадська організація – громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи віком від 14 до 35 років [136].

Неформальне молодіжне об'єднання – група молодих людей, об'єднаних спільними інтересами та потребами [136].

Згідно Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» [135],

інститути громадянського суспільства – неприбуткові організації, що діють відповідно до законодавства України.

Також є така форма самоврядних організацій, як неприбуткові організації. неприбуткові організації – юридичні особи, крім державних органів, органів державного управління та установ державної і комунальної власності, що не є фінансовими установами, створені для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів, без мети отримання прибутку [116].

Закон України «Про оренду державного та комунального майна» визначає некомерційні організації, якими є некомерційні організації – непідприємницькі товариства, громадські об'єднання, благодійні, творчі спілки [131].

Громадське об'єднання фізкультурно-спортивної спрямованості – об'єднання громадян, яке створюється з метою задоволення потреб його членів у сфері фізичної культури і спорту, як зазначається в Законі України «Про фізичну культуру та спорт» [154].

В Законі України «Про архітектурну діяльність» є визначення дефініції «саморегулівні організації у сфері архітектурної діяльності». Саморегулівні організації у сфері архітектурної діяльності – неприбуткові добровільні об'єднання фізичних та юридичних осіб за відповідним напрямом підприємницької чи професійної діяльності, які в установленому порядку набули відповідного статусу [100].

Однією з форм самоврядних організацій є політичні партії. Згідно статті 2 Закону України «Про політичні партії», політична партія – це зареєстроване згідно з законом добровільне об'єднання громадян – прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного сталого розвитку, що має своєю метою сприяння формуванню і вираженню політичної волі громадян, бере участь у виборах та інших політичних заходах [140].

Згідно Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [109], громадські

формування – політичні партії, структурні утворення політичних партій, громадські об'єднання, місцеві осередки громадського об'єднання із статусом юридичної особи, професійні спілки, їх об'єднання, організації профспілки, передбачені статутом профспілки та їх об'єднання, творчі спілки, місцеві осередки творчих спілок, постійно діючі третейські суди, організації роботодавців, їх об'єднання, відокремлені підрозділи іноземних неурядових організацій, представництва, філії іноземних благодійних організацій.

Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» [126] зазначає, саморегулювальна організація адміністраторів недержавних пенсійних фондів – неприбуткова організація (непідприємницьке товариство), що створюється з метою встановлення професійних стандартів діяльності з адміністрування недержавних пенсійних фондів, захисту та представлення інтересів своїх членів, а також учасників недержавних пенсійних фондів.

В Законі України «Про соціальні послуги» [148] висвітлюється низка самоврядних організацій, серед них є:

- об'єднання надавачів соціальних послуг;
- об'єднання отримувачів соціальних послуг;
- об'єднання працівників системи надання соціальних послуг.

Об'єднання надавачів соціальних послуг – громадське об'єднання, засновниками та членами якого є надавачі соціальних послуг, метою діяльності якого є захист прав та інтересів надавачів соціальних послуг.

Об'єднання отримувачів соціальних послуг – громадське об'єднання, засновниками та членами якого є отримувачі соціальних послуг, їхні законні представники, метою діяльності якого є захист прав та інтересів отримувачів соціальних послуг.

Об'єднання працівників системи надання соціальних послуг - громадське об'єднання, засновниками та членами якого є працівники системи надання соціальних послуг, метою діяльності якого є захист прав та інтересів працівників

системи надання соціальних послуг, а також інтересів громадян, пов'язаних із професійною діяльністю у системі надання соціальних послуг.

Заключною при аналізі форм самоврядних організацій, які регламентовані законодавством, є добровольче формування територіальної громади. Згідно Закону України «Про основи національного спротиву» [134], добровольче формування територіальної громади – воєнізований підрозділ, сформований на добровільній основі з громадян України, які проживають у межах території відповідної територіальної громади, який призначений для участі у підготовці та виконанні завдань територіальної оборони.

Тобто, визначивши основні організаційно-правові форми самоврядних організацій у структурі державотворення України, слід зазначити, що всі вищезгадані організації є самоврядними організаціями. Визначення у різному законодавстві тих, чи інших самоврядних організацій лише дублюють функції та місце їх у публічному просторі держави. Задля оптимізації законодавства, необхідно його реформування в Україні та створення Закону «Про самоврядні організації» й визначити таку організаційно-правову форму, як «самоврядна організація» яка є об'єднуючою для представлених організаційно-правових форм, як ключовий аспект функціонування існуючих форм організацій в системі державотворення країни. Вбачається ситуація, яка диктована сьогоденням, що деякі складові самоврядних організацій не регламентовані у законодавстві, такі як кластер та асоціація.

Як зазначає Войнаренко Н. П., кластер – це територіально-галузеве добровільне об'єднання підприємств, які тісно співробітничать із науковими установами та органами місцевої влади з метою підвищення конкурентоспроможності власної продукції та економічного зростання регіону [11]. На думку автора, кластер також є елементом самоврядної організації.

Асоціація – це добровільне об'єднання осіб або організацій для досягнення спільної господарської, політичної, культурної чи якої-небудь іншої мети; товариство, спілка [166]. Наразі в Україні існує велика кількість асоціацій:

Асоціація міст України, Українська асоціація студентів, Всеукраїнська асоціація громад, Асоціація юридичних клінік й, як правило, дані асоціації зареєстровані, як громадські організації, адже питання асоціацій не регламентовано у законодавстві.

Також слід регламентувати діяльність волонтерських рухів та їх функціонування у військовий час.

Необхідно зазначити, що спроби врегулювати правовий статус самоврядних організацій почали здійснюватись ще на початку 2000-х років. У 2009 році до Верховної Ради України було внесено проєкт Закону України «Про саморегулюючі організації» [97] (на думку автора роботи, вказана назва була невдалою калькою з російського терміна). У пояснювальній записці до вказаного законопроєкту зазначалося, що він спрямований на реалізацію єдиної державної політики із захисту інтересів суб'єктів підприємницької діяльності і зниження міри тиску держави на вільні ринкові підприємницькі і професійні стосунки, створення ефективної системи взаємодії держави і бізнесу [97].

Наступний крок був у 2022 році, а саме народними депутатами ІХ скликання, які 08.02.2022 року подали текст законопроєкту «Про саморегулівні організації» [146] та супровідні документи до розгляду, станом на початок 2024 року, даний закон не прийнято. В законопроєкті зазначалось, що саморегулівна організація – це неприбуткове об'єднання представників однієї професії або суб'єктів господарювання у певній сфері (галузі) чи певного виду господарської діяльності, що утворюється відповідно з метою професійного чи галузевого самоврядування, розробки та встановлення спільних стандартів і правил, реалізації завдань та захисту прав і законних інтересів її членів, підвищення їх професійного рівня та рівня якості виробленої продукції, виконання робіт, надання послуг. У пояснювальній записці до законопроєкту зазначалось, що метою та завданням законопроєкту є формування законодавчого підґрунтя для створення саморегулівних організацій в Україні та забезпечення їх діяльності, а

також вдосконалення правового регулювання діяльності існуючих саморегульованих організацій, що вже існують [145].

Проблема визначення та вдосконалення правового статусу самоврядних організацій, безумовно, потребує прийняття законодавчого акта, яким поняття, ознаки, форми вказаних організацій було б визначено з опорою не на досвід Співдружності Незалежних Держав, як у попередніх проєктах, а на міжнародний. Відповідно, завданням науки публічного управління має стати насамперед визначення та регламентування місця, статусу та функцій самоврядних організацій у системі публічного простору України.

Одним із основних напрямів демократизації влади в Україні на сучасному етапі є подальше реформування системи комунікації органів публічної влади і громадськості. Дієвим засобом підвищення ефективного сталого розвитку територій є розвиток партнерських відносин органів публічної влади та самоврядних організацій, що дозволить залучити в публічний сектор додаткові ресурси, такі як інтелектуальні, соціальні, людські. У такій системі відносин відбувається об'єднання ресурсів і людських потенціалів територій, що сприяє підвищенню ефективності використання наявних ресурсів, розподілу ризиків між органами публічної влади й самоврядними організаціями та їх мінімізації.

В Україні розвиток партнерських відносин між органами публічної влади та громадськості знаходиться на початковій стадії. Недостатньо вивчені механізми функціонування партнерства між органами публічної влади та самоврядними організаціями. Потребують детального аналізу питання оптимізації інституційних перетворень, як одного з найважливіших чинників раціоналізації взаємодії між органами публічної влади та громадськості на регіональному рівні.

Сутність партнерства між самоврядними інституціями та органами публічної влади, його роль і вплив на становлення взаємодії громадськості й публічної влади досліджували зарубіжні науковці П. Самуельсон [161], М. Фрідмен [55], Ф. Шамхалов [176], Є. Ясін [228] та інші. Серед вітчизняних

вчених слід виділити: Карпенко С. Г. [43], Майстро С. В. [59], Мілаш Л. М. [70], Нейкова І. С. [190], Нехайчук Д. В. [78], Петренко К. М. [90, 91], Сіташ Т. Д. [165], Тараненко І. В. [172], Удовицька Є. А. [180] та інші.

Публічне партнерство – це система відносин між органом публічної влади (управління) та організацією громадянського суспільства, у якій останній надається більша роль у плануванні, реформуванні та реалізації певної послуги для населення, аніж при використанні традиційних процедур співпраці [2].

Основними причинами уповільнення розвитку механізму партнерства між органами публічної влади та громадськості в Україні є такі:

- недостатній рівень уваги органів публічної влади до реалізації політики у сфері партнерства і недосконалість системи управління розвитком такого партнерства;

- низький рівень інституційної спроможності органів публічної влади та самоврядними організаціями до впровадження даного партнерства;

- низький рівень довіри громадян до органів публічної влади та обізнаності з питань переваг реалізації інвестиційних проєктів на засадах партнерства між органами публічної влади та самоврядними організаціями (недостатній рівень проінформованості населення про переваги і ризики застосування механізмів такого партнерства, неналежне кадрове забезпечення органів публічної влади фахівцями у сфері партнерства з самоврядними організаціями);

- наявність проблем у відносинах між органами публічної влади і громадським сектором під час проведення погоджувальних процедур, захисту прав інтелектуальної власності, розв'язання спорів;

- відсутність ефективного механізму надання державної підтримки у сфері партнерства між органами публічної влади та самоврядними організаціями;

- неузгодженість нормативно-правової бази з питань партнерства між органами публічної влади та громадськості.

В умовах становлення партнерства між органами публічної влади та громадськості домінуючою має бути партнерська система взаємодій з такими принципами:

- обміном ресурсами, як основою взаємин. Самоврядна організація отримує «особливі умови» та «зелене світло» у впровадженні деяких ініціатив, а представники органів публічної влади можуть розраховувати на підтримку програм соціального та економічного сталого розвитку території;

- ефективністю та неупередженістю самоврядних організацій як умовою консенсусу самоврядних організацій і органів публічної влади. Неefективні та упереджені самоврядні організації не можуть входити в модель партнерських відносин;

- спільною розробкою комплексних програм сталого розвитку території. Самоврядні організації на самому початку свого функціонування в регіоні повинні чітко усвідомлювати стратегічні цілі і завдання сталого розвитку регіону для формування ефективних моделей ведення своєї діяльності.

На основі вищезазначеного можна зробити висновок, що співпраця органів публічної влади та громадськості не є новим явищем для українського суспільства, однак застосуванню механізму партнерства між органами публічної влади та громадськості у вітчизняній практиці перешкоджає ціла низка системних проблем:

- нестабільність та недосконалість національного законодавства, яким регулюються відносини між самоврядними організаціями та органами публічної влади;

- високий рівень корупції в органах публічної влади;

- інституційна неготовність органів публічної влади до передачі певних прав на реалізації проєктів територіального сталого розвитку;

- недостатня фахова підготовка осіб, котрі забезпечують практичну реалізацію проєктів партнерства між самоврядними організаціями та органами публічної влади.

Задля активізації партнерських відносин між органами публічної влади та самоврядними організаціями щодо реалізації територіального сталого розвитку:

- стабілізувати національне законодавство та забезпечити його прозорість;
- впровадити у законодавство Закон України «Про самоврядні організації»;
- удосконалити нормативно-правову базу партнерства між самоврядними організаціями та органами публічної влади та оптимізувати регуляторні процедури у процесі укладання меморандумів;
- знизити рівень корумпованості учасників партнерства між органами публічної влади та самоврядними організаціями;
- розробити і впроваджувати дієві програми підвищення кваліфікації публічних службовців з питань реалізації проєктів партнерства між органами публічної влади та самоврядними організаціями на основі кращих світових практик.

Висновки до першого розділу

1. Проаналізовано стан дослідження феномену «самоврядні організації» в науковому дискурсі та розвинено понятійно-категорійний апарат у цій сфері.

Запропоновано розглядати дефініцію «самоврядна організація» як недержавна інституція, яка створена з метою задоволення суспільних інтересів та потреб, організації громадськості, що сприятиме сталому розвитку одного чи декількох видів діяльності суспільства.

При цьому доведено взаємозв'язок понять «самоврядна організація», «саморегулююча організація» та «саморегулівна організація» й обґрунтовано, що дані поняття є тотожними, оскільки всі вони мають характерні спільні особливості.

Визначені такі їх основні ознаки: самоврядні організації характеризуються прийняттям самостійних рішень відповідними суб'єктами, заснованих на їх потребах, інтересах, волі, а також принципах права; ґрунтуються на

неможливості протиріччя з положеннями чинного законодавства вільного розсуду суб'єктів саморегулювання; спрямовані на врегулювання суспільних відносин, що належать до сфери державного регулювання; відрізняються легітимністю і рівноправним становищем суб'єктів, які самостійні, ініціативні, мають автономію власної волі і здатність нести самостійну відповідальність; характеризуються відсутністю втручання з боку держави; долучаються до суспільно-державних відносин, задля сталого розвитку певної галузі.

2. Досліджено наявну нормативну базу, яка регламентує участь самоврядних організацій у процесах сталого розвитку територій. Виокремлені найбільш важливі міжнародні документи, які регламентують розвиток територій. Представлені основні закони, які регулюють процес планування, управління та сталому розвитку територій країн світу, описані характерні особливості цих законів. Виокремлені основні принципи, на яких базується нормативно-правове забезпечення сталого розвитку територій на міжнародному рівні. Визначені основні проблеми у структурі нормативно-правового забезпечення сталого розвитку територій в Україні: недосконалість законодавчої бази, яка не відповідає сучасним вимогам сталого розвитку територій; недостатня узгодженість між різними нормативно-правовими актами, що регулюють питання сталого розвитку територій; недостатня ефективність реалізації нормативно-правових актів, які регулюють питання сталого розвитку територій. Узагальнені напрями вдосконалення нормативно-правового забезпечення сталого розвитку територій та запропоновані шляхи їх вирішення.

3. Обґрунтовані інституційні підходи до діяльності самоврядних організацій. Визначені основні організаційно-правові форми самоврядних організацій в Україні та надані їх дефініції. Зазначено, що функції та місце у публічному просторі громадських організацій, релігійних організацій, благодійних організацій, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, органів самоорганізації населення, асоціацій органів місцевого самоврядування та їх об'єднання, органів суддівського самоврядування, творчих спілок,

професійних спілок, організацій роботодавців, закладів вищої освіти, торгово-промислових палат, приватних організацій (установи, заклади), кредитних спілок, кооперативів ідентичні та викладені у різних законах, що є не оптимальним, так як всі ці організації є самоврядними організаціями.

4. Визначено, що співпраця органів публічної влади та громадськості не є новим явищем для українського суспільства та виокремлені певні проблеми цього процесу. Запропоновано заходи для активізації партнерських відносин між органами публічної влади та самоврядними організаціями, щодо реалізації сталого розвитку територій.

Обґрунтовано запровадження профільного закону України «Про самоврядні організації», який би включав функції, принципи, механізми залученості до публічних процесів та урегульовував діяльність таких організацій.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЙ В УКРАЇНІ

2.1. Проблеми сталого розвитку територій України та територіальної розбудови

В умовах розвитку сучасного державотворення в Україні зростає значимість публічного управління та адміністрування в забезпеченні сталого розвитку територій, актуалізуються питання підготовки, ухвалення та реалізації управлінських рішень. Управлінська практика свідчить про необхідність застосування нових підходів до публічного управління та адміністрування в контексті забезпечення сталого розвитку територій. Наразі все більшого значення набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, яка спрямована на інтеграцію соціальної, економічної та екологічної складових сталого розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та ухвалення рішень щодо соціально-економічного сталого розвитку територій.

Проблема сталого розвитку територій України може мати багато причин та проявів, але основні з них наступні:

- економічна нестабільність. Україна має низький рівень економічного сталого розвитку, що обмежує здатність територій до інвестування та сталого розвитку інфраструктури);
- високий рівень безробіття. Призводить до міграції молодого населення з менш розвинених територій в більш розвинені);
- недостатня інфраструктура. Брак інвестицій у транспортну, комунікаційну та енергетичну інфраструктуру);

– відсутність ефективної державної політики. Брак відповідальності з боку влади щодо сталого розвитку територій призводить до того, що багато місцевостей опиняються на межі виживання);

– відсутність розумної та ефективної державної політики в галузі економіки, освіти, культури та соціальної сфери;

– військові конфлікти. Російсько-українська війна та окупація Криму можуть суттєво впливати на сталий розвиток територій, особливо в зонах зіткнення. Це може спричинити зниження рівня безпеки, зменшення інвестицій та зменшення здатності територій до самостійного сталого розвитку.

В науковій літературі визначені окремі підходи до сталого розвитку територій, серед таких науковців є Вакуленко В. М. [76], Гриценко А. А. [19], Губеня Ю. Е. [21], Дорош О. І. [31], Кушнірецька О. В. [47], Лукінов І. І. [40], Мельник Д. В. [31], Юрчишин Я. І. [195]. Проте, незважаючи на значну кількість розглянутих науковцями проблем, наразі немає загальноприйнятих підходів до збалансованого територіального сталого розвитку в Україні.

Державна регіональна політика має бути спрямованою на розробку й реалізацію в повному обсязі стратегій і програм сталого розвитку територій, за результатами яких здійснюватиметься підвищення соціальних стандартів і критеріїв якості життя всіх мешканців незалежно від статі, віку, місця проживання, посади, соціального або матеріального статусу тощо. Рівень сталого розвитку суспільства залежить від задоволення потреб жителів у необхідних послугах (освітні, медичні, соціальні, адміністративні, транспортні, житлово-комунальні, трудові та ін.) і ресурсах. Разом з тим, аномальні ситуації, які відбуваються у світі, свідчать про зміну системи людських цінностей. Від ефективного й ощадливого використання природних ресурсів, забезпечення охорони навколишнього середовища залежить стабільне функціонування національної економіки, добробут населення, безпека життєдіяльності людства та подальша реалізація моделі сталого розвитку [38].

Сучасні підходи до формування регіональної політики держави у напрямі сталого розвитку територій обґрунтовувано в межах Державної стратегії регіонального розвитку, передбаченої на період 2021-2027 рр., де чітко окреслено пріоритети забезпечення збалансованості сталого розвитку територіальних економічних систем, зокрема сільських територій, на основі комплексності з врахуванням специфіки території, її властивостей і ментальності населення, яке проживає в її межах [26]. У даній стратегії підкреслюється недостатня спроможність центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та інституцій регіонального сталого розвитку до ефективного впровадження реформ, надання високоякісних послуг населенню та розв'язання соціально-економічних проблем сталого розвитку територій в Україні.

За кордоном існують різні моделі удосконалення координації політики щодо сталого (збалансованого) розвитку. Створюються органи, які відповідають за координацію діяльності центральних органів влади, а також органи чи організації, які здійснюють планування сталого (збалансованого) розвитку і консультативну підтримку для міжгалузевого узгодження політик на територіях. У таких європейських країнах, як Болгарія, Хорватія, Польща, Чехія, Норвегія, Сербія, Латвія, Словаччина створені міністерства регіонального розвитку, головними цілями яких є координація в управлінні фінансовими ресурсами, призначеними країнам з Європейських структурних фондів. Діяльність таких органів допомагає посиленню координації між органами влади у сталому розвитку регіонів, запровадженню міжсекторальних підходів. Цікавим є те, що саме у Норвегії за координацію територіального виміру політик інших урядових підрозділів через міжміністерські групи відповідає підрозділ територіального розвитку міністерства місцевого управління та регіонального розвитку [18].

Таким чином, сталий розвиток територій має бути спрямований на вирішення трьох основних завдань, а саме:

- поліпшення якості життя населення (та середовища його проживання);
- підвищення продуктивності суспільної праці;
- збереження та ренатуралізацію природи (природного довкілля) [184].

Сталий розвиток територій можна визначити як динамічний процес, спрямований на стабільне накопичення та примноження потенціалу регіонального сталого розвитку за рахунок ефективного управління виробничими, фінансовими, соціальними, природно-ресурсними, трудовими, управлінськими ресурсами території, враховуючи ризик і невизначеність.

Спираючись на аналіз останніх джерел та публікацій, слід виділити основні принципи сталого розвитку певної території:

- комплексність в організації економічної складової сталого розвитку територій, формування її оптимальної структури з акцентом на ефективне функціонування як виробничої, так і невиробничої сфери, сталий розвиток інфраструктурних об'єктів, що в сукупності сформує комплексний підхід до забезпечення сталого розвитку територій відповідно до потреб мешканців;

- екологічний розвиток територій з урахуванням стану довкілля, забезпечення охорони та розширеного відтворення природних екологічних систем з метою формування комфортного екологічно чистого середовища проживання;

- рентабельність та енергоефективність функціонування територіального господарства з урахуванням його комплексності, багатофункціональності пріоритетних сфер і видів господарської діяльності відповідно до наявного потенціалу природних ресурсів;

- цілісність, яка ґрунтується на інтеграційному підході та взаємодії всієї сукупності суб'єктів аграрного господарювання, інфраструктурних об'єктів як виробничої, так і невиробничої сфери, тобто сфери надання послуг, суб'єктів малого та середнього підприємництва, підприємства області, особисті господарства населення;

– прозорість та рівність у процесі узгодження інтересів органів влади, підприємців, суб'єктів аграрного господарювання, самоврядних організацій та суспільства в цілому. У нових умовах необхідна складна комунікаційна взаємодія органів публічної влади та членів суспільства. При цьому важливого значення набуває довіра громадськості до влади, яка формується за результатами її діяльності;

– інклюзія, як концептуальна основа територіального сталого розвитку, пов'язана із залученням усіх зацікавлених сторін, починаючи з членів громади, громадян, самоврядних організацій, органів самоврядування, підприємців, сільгоспвиробників і закінчуючи регіональною владою та державою в цілому;

– технологічний, який визначається інноваційно-інвестиційним підходом до забезпечення сталого розвитку територій, де під інноваціями розуміється можливість використання новітньої техніки і технологій, інноваційних проєктів;

– інформативність, що включає формування інформаційного потенціалу в рамках сталого розвитку територій, розширення наявних обсягів інформаційно-комунікаційних ресурсів, обладнання та уніфікованих технологій, за допомогою яких населення отримує різноманітні інформаційні та телекомунікаційні послуги, тощо;

– ефективність, що забезпечує ефективний збалансований сталий розвиток територій та їх інфраструктурне забезпечення на основі оптимального та раціонального використання наявного потенціалу територій;

– пріоритети, згідно з якими формування збалансованого інфраструктурного сталого розвитку територій як на державному, так і на регіональному рівнях взаємозумовлює врахування пріоритетів територіального сталого розвитку, інтересів суб'єктів господарювання, громади та країни в цілому;

– адаптивність, яка включає здатність територіальної системи швидко реагувати на опір зовнішнім та ендеогенним впливам;

- еволюція, тобто варіативність у пошуку оптимальної моделі збалансованого територіального сталого розвитку на основі узгодженості всіх складових елементів його забезпечення;

- системність, враховуючи те, що території характеризуються складною багатофункціональною структурою, є важливим цілеспрямованим підходом до забезпечення всіх її складових та елементів, оскільки відокремлення та стимулювання сталого розвитку одного з них не призведе до формування збалансованої перспективи зростання. Завдання полягає в організації функціонування територіальної системи на основі системності, взаємозв'язку та взаємоузгодженості її елементів;

- синергія, як результат функціонування територіальної системи у взаємодії, доповнення її компонентної структури, поєднання інтересів і потреб пріоритетних сфер і видів економічної діяльності в рамках регіональної економіки.

У зв'язку з цими принципами, факторами, що визначають сталий розвиток територій, є:

- безперервність відтворювального процесу в регіоні;
- наявність і можливості збільшення ресурсної бази територіального виробництва;
- довгострокове економічне зростання регіонального виробництва;
- високий рівень життя населення;
- конкурентоспроможність регіональної економіки;
- система підтримки регіонального сталого розвитку з боку держави.

Виходячи з проведеного дослідження та аналізу вітчизняного та міжнародного досвіду, сучасні підходи до сталого розвитку територій в Україні орієнтовані на сталий розвиток інноваційної економіки, збільшення інвестиційного потенціалу регіонів та підвищення якості життя населення. Деякі з цих підходів включають:

1) Сталий регіональний розвиток з урахуванням конкурентоспроможності: цей підхід передбачає визначення конкурентних переваг кожного регіону та виробничого сектору і забезпечення їх сталого розвитку на основі сприятливого інвестиційного клімату, підвищення якості освіти та наукових досліджень.

2) Сталий розвиток інноваційної економіки: цей підхід передбачає сприяння сталого розвитку інноваційних підприємств та технологій, що є ключовим фактором для забезпечення конкурентоспроможності та економічного зростання.

3) Сталий розвиток місцевого самоврядування: цей підхід передбачає забезпечення більшої відповідальності та ресурсів місцевим органам публічної влади для сталого розвитку своїх територій та забезпечення потреб місцевого населення.

4) Сталий розвиток туризму та культурної спадщини: цей підхід передбачає сприяння сталого розвитку туризму та використання культурної спадщини як ресурсу для сталого розвитку регіонів та підвищення якості життя населення.

5) Сталий розвиток екологічної економіки: цей підхід передбачає забезпечення сталого використання природних ресурсів та зменшення впливу на довкілля шляхом впровадження новітніх технологій та енергоефективності.

6) Сталий соціально-економічний розвиток територій: цей підхід передбачає забезпечення рівного доступу до соціальних послуг, підвищення якості життя населення та сталий розвиток соціальної інфраструктури. Це може включати будівництво нових шкіл, лікарень та інших установ, сталий розвиток соціальних програм для молоді, людей похилого віку та інвалідів.

7) Цифрові технології та інформаційна безпека: цей підхід передбачає забезпечення доступу до швидкого та надійного інтернету, впровадження цифрових технологій у всіх сферах життя та забезпечення високого рівня інформаційної безпеки для захисту персональних даних та інформаційних ресурсів.

8) Сталий розвиток логістики та інфраструктури: цей підхід передбачає сталий розвиток транспортної інфраструктури, включаючи будівництво та реконструкцію доріг, мостів, залізниць та аеропортів, а також сталий розвиток логістичних центрів та митних терміналів.

9) Сталий розвиток агропромислового комплексу: цей підхід передбачає сталий розвиток сільського господарства та інших галузей агропромислового комплексу з метою забезпечення продовольчої безпеки, збільшення експортних можливостей та підвищення доходів населення в сільських районах.

10) Сталий розвиток малих та середніх підприємств: цей підхід передбачає підтримку та стимулювання сталого розвитку малих та середніх підприємств, які є важливим джерелом створення нових робочих місць та стимулювання економічного зростання.

Слід зазначити, що обов'язковою умовою для успішного впровадження даних підходів у процес сталого розвитку територій є тісна взаємодія з профільними самоврядними організаціями даної території.

Самоврядні організації можуть вирішити широкий спектр проблем у територіальному сталому розвитку. До них можна віднести:

1) Проблеми місцевого самоврядування. Самоврядні організації можуть допомогти в реалізації прав і свобод громадян, участі їх у прийнятті рішень, які стосуються їхнього життя. Вони можуть також сприяти сталому розвитку місцевої демократії та громадянського суспільства.

2) Проблеми економічного сталого розвитку. Самоврядні організації можуть сприяти сталому розвитку місцевої економіки, створюючи робочі місця, залучаючи інвестиції та розвиваючи підприємництво. Вони можуть також сприяти сталому розвитку місцевих товарів і послуг, а також туризму.

3) Проблеми соціального сталого розвитку. Самоврядні організації можуть сприяти сталому розвитку соціальної інфраструктури, таких як освіта, медицина, культура та спорт. Вони можуть також сприяти захисту навколишнього середовища та соціальної справедливості.

4) Сталий розвиток сільських територій. Самоврядні організації можуть сприяти сталому розвитку сільських територій, створюючи робочі місця, залучаючи інвестиції та розвиваючи місцеві підприємства. Вони також можуть сприяти сталому розвитку сільського господарства, туризму та інших галузей економіки, які є важливими для сільських громад.

5) Зростання міст. Самоврядні організації можуть сприяти зростанню міст, створюючи нові робочі місця, залучаючи інвестиції та розвиваючи соціальну інфраструктуру. Вони також можуть сприяти вирішенню проблем, пов'язаних з ростом міст, таких як забруднення навколишнього середовища, бездомність та злочинність.

6) Сталий розвиток регіонів. Самоврядні організації можуть сприяти сталому розвитку регіонів, співпрацюючи з місцевими органами влади та іншими організаціями. Вони можуть також сприяти сталому розвитку туризму, промисловості та інших галузей економіки, які є важливими для регіону.

7) Проблеми охорони здоров'я. Самоврядні організації можуть сприяти сталому розвитку місцевої системи охорони здоров'я, створюючи нові медичні заклади, надавши доступ до медичних послуг людям з обмеженими можливостями та іншим соціально незахищеним групам населення.

8) Проблеми освіти. Самоврядні організації можуть сприяти сталому розвитку місцевої системи освіти, створюючи нові освітні заклади, надавши доступ до освіти людям з обмеженими можливостями та іншим соціально незахищеним групам населення.

9) Проблеми культури. Самоврядні організації можуть сприяти сталому розвитку місцевої культури, створюючи культурні центри, організовуючи культурні заходи та залучаючи молодь до участі в культурному житті громади.

10) Проблеми захисту навколишнього середовища. Самоврядні організації можуть сприяти захисту навколишнього середовища, організовуючи екологічні акції, проводячи дослідження та лобіюючи уряд щодо прийняття екологічних законів.

11) Проблеми соціальної справедливості. Самоврядні організації можуть сприяти соціальній справедливості, захищаючи права людей з обмеженими можливостями, жінок, дітей та інших соціально незахищених груп населення.

Конкретні проблеми, які можуть бути вирішені самоврядними організаціями, залежать від конкретних потреб і можливостей місцевої громади. Наприклад, у сільській місцевості самоврядні організації можуть зосередитися на вирішенні таких проблем, як доступ до якісної освіти, медичної допомоги та засобів зв'язку. У містах вони можуть зосередитися на вирішенні таких проблем, як забруднення навколишнього середовища, бездомність і злочинність.

Для того, щоб самоврядні організації могли ефективно вирішувати проблеми у територіальному сталому розвитку, органам публічної влади необхідно:

- сприяти сталому розвитку громадянського суспільства та підвищенню рівня громадянської активності;
- створювати сприятливі умови для діяльності самоврядних організацій, включаючи доступ до фінансування, інформації та ресурсів;
- лобіювати уряд щодо прийняття законів і програм, які сприяють сталому розвитку самоврядних організацій.

Забезпечення цих умов дозволить самоврядним організаціям повною мірою реалізувати свій потенціал для вирішення проблем у територіальному сталому розвитку.

2.2. Найкращі світові практики сталого розвитку територій за участі самоврядних організацій

Демократизація суспільства в Україні створила передумови для активізації участі громадян у процесі сталого розвитку територій. Задля ефективної та законної діяльності громадяни об'єдналися в певні самоврядні організації, серед

них є: громадські організації та спілки, релігійні організації, благодійні організації, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, органи самоорганізації населення, асоціації органів місцевого самоврядування та їх об'єднання, органи суддівського самоврядування, творчі спілки, професійні спілки, організації роботодавців, торгово-промислові палати, приватні організації, кооперативи та інші форми не регламентовані законодавством.

Питання сталого розвитку різних форм участі громадськості до процесів сталого розвитку територій в Україні у своїх наукових доробках розкривають Дементов О. В. [25], Кравчук В. М. [53], Менджул М. В. [66], Токар М. Ю. [175] та інші.

Можна підкреслити, що самоврядна організація – це недержавна інституція, яка створена з метою задоволення суспільних інтересів та потреб, організації громадськості, що сприяють сталому розвитку одного чи декількох видів діяльності суспільства. Як зазначає Матвійчук А. В. самоврядна організація є елементом громадянського суспільства, який повинен мати конструктивну взаємодію з державою з питань регулювання відповідної діяльності та має недержавний характер [61].

Наразі в Україні постійно зростає кількість осіб, які приймають активну участь у кожному з видів самоврядних організацій. Одним з напрямів участі громадськості є участь у процесі сталого розвитку територій. Це стало більш актуально в процесі децентралізації влади в Україні 2014 року, що стало передумовою формування 1469 об'єднаних територіальних громад [87].

Представники самоврядних організацій й надалі активно приймають участь у сталій розбудові певної території та активному територіальному сталому розвитку. Через повномасштабну війну Росії проти України 24 лютого 2022 року, звісно, процес сталого розвитку територій призупинився, але є розуміння того, що після закінчення всіх військових дій, процес надалі набере оберти.

Задля ефективної сталій територіальній розбудові органам публічної влади необхідно залучати саме самоврядні організації у даний процес. Це неможливо без відповідних умов для сприяння участі самоврядних організацій у процесі сталого розвитку територій, серед них можна виділити наступні:

1) Унеможливлення існування корупційних процесів, тобто дійсно всі члени самоврядних організацій та окремі активні громадяни повинні мати можливість функціонувати та вільно й активно брати участь у процесах прийняття рішень на певній території, включно й тих, що стосуються розробки політики та стратегії сталого розвитку регіону.

2) Дотримання верховенства права та реалізація інших прав людини та основоположних свобод, включно із економічними, соціальними та громадськими правами, а саме повноцінного та рівноправного гарантування прав щодо свободи об'єднань та мирних зібрань, свободи слова, права на доступ до інформації, а також свободи та незалежності медіа.

3) Політична воля, що сприяє участі самоврядних організацій у процесі сталого розвитку територій, а також заохочення та підтримка громадянського суспільства у даному сталому розвитку.

4) Позитивне відношення органів публічної влади до критики, наданою самоврядними організаціями та прийняття відмінних точок зору.

5) Ефективна та дієва комунікація між органами публічної влади та самоврядними організаціями, довіра між цими суб'єктами.

6) Здатність органів публічної влади та самоврядних організацій до змістовних дискусій, за умови, що відсутність такої можливості не становить перешкоду або не використовується як виправдання відмови самоврядних організацій в участі у процесах прийняття рішень.

7) Вільне, незалежне та активне громадянське суспільство, що має змогу розвиватися та рости, особливо завдяки наданню та доступу до ресурсів (фінансових, людських та технологічних), включно й із доступом до міжнародного фінансування.

8) Самоврядним організаціям має надаватися можливість приймати участь у процесах прийняття рішень на місцевому та регіональному рівні, а також на усіх етапах цих процесів, починаючи з планування та розробки політики до моменту реалізації рішень, їх моніторингу та оцінки.

9) Усі самоврядні організації та окремі громадяни повинні мати доступ до правосуддя та регіональних й міжнародних механізмів захисту прав людини, а також мати змогу вільно використовувати та комунікувати через ці механізми, не маючи за це наслідків.

На думку автора роботи, дані умови значно покращать комунікаційні аспекти між органами публічної влади та самоврядними організаціями в процесі сталого розвитку територій. Як наслідок, стала територіальна розбудова відбуватиметься більш раціонально, спираючись на потреби саме громадськості, що спричиняє соціальне, економічне та демографічне посилення певної території.

В процесі написання дисертаційної роботи, автор роботи проаналізував найкращі міжнародні практики сталого розвитку територій та участь у цих процесах самоврядних організацій.

Нова Зеландія має довгу історію активного сталого розвитку територій. У 1970-х роках у країні була прийнята політика, спрямована на децентралізацію влади та надання більшої автономії місцевим громадам. Ця політика призвела до створення місцевих органів влади, які мають широкі повноваження в питаннях сталого розвитку територій [86].

Сталий розвиток територій в Новій Зеландії керується принципом забезпечення всім громадянам рівних можливостей, незалежно від їхнього місця проживання. Ця політика передбачає:

– зміцнення місцевого самоврядування. У Новій Зеландії місцеві ради мають широкі повноваження у сфері планування та сталого розвитку територій. Це дозволяє місцевим громадам самостійно визначати пріоритети сталого розвитку свого району;

– інвестиції в інфраструктуру. Уряд Нової Зеландії виділяє значні кошти на розвиток інфраструктури в усіх регіонах країни. Це включає в себе: будівництво доріг, мостів, шкіл, лікарень та інших об'єктів, які необхідні для забезпечення комфортного життя громадян;

– створення нових робочих місць. Уряд Нової Зеландії сприяє сталому розвитку малого та середнього бізнесу, а також стимулює інвестиції в економіку країни. Це створює нові робочі місця в усіх регіонах країни.

– захист навколишнього середовища. Уряд Нової Зеландії приділяє особливу увагу захисту навколишнього середовища. Це включає в себе заходи з охорони природних ресурсів, боротьби з забрудненням навколишнього середовища та сталого розвитку [85].

Уряд Нової Зеландії фінансує програми сталого розвитку територій на всіх рівнях, від федерального до місцевого. Ці програми спрямовані на вирішення конкретних проблем, таких як:

– нерівність у сталому розвитку регіонів. Уряд виділяє кошти на розвиток регіонів, які відстають, щоб забезпечити рівність можливостей для всіх громадян;

– зниження рівня безробіття. Уряд сприяє сталому розвитку малого та середнього бізнесу, а також стимулює інвестиції в економіку країни, щоб створити нові робочі місця;

– зростання рівня економічної активності. Уряд фінансує проекти, спрямовані на сталий розвиток туризму, сільського господарства, рибальства та інших галузей економіки;

– покращення якості життя в сільській місцевості. Уряд фінансує програми зі сталого розвитку інфраструктури, освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг у сільській місцевості;

– захист навколишнього середовища. Уряд фінансує програми з охорони природних ресурсів, боротьби з забрудненням навколишнього середовища та сталого розвитку [249].

У Новій Зеландії існує розвинена мережа самоврядних організацій, які відіграють важливу роль у сталому розвитку територій. Ці організації представляють інтереси різних груп населення, таких як бізнес, профспілки, громадські організації тощо. Самоврядні організації беруть участь у розробці і реалізації програм сталого розвитку територій, а також в контролі діяльності органів публічної влади [274].

Ось деякі приклади успішних проєктів сталого розвитку територій у Новій Зеландії:

1) Програма сталого розвитку сільських громад: ця програма спрямована на підтримку сільських громад, які стикаються з проблемами депопуляції та старіння населення. Програма передбачає надання фінансової підтримки сільським громадам для сталого розвитку бізнесу, створення робочих місць і забезпечення доступу до соціальних благ.

2) Програма сталого розвитку регіональних міст: ця програма спрямована на підтримку регіональних міст, які є важливими центрами економічного і культурного сталого розвитку. Програма передбачає надання фінансової підтримки регіональним містам для сталого розвитку інфраструктури, створення робочих місць і підвищення якості життя.

3) Програма відновлення постраждалих від стихійних лих територій: ця програма спрямована на відновлення територій, які постраждали від стихійних лих, таких як землетруси, повені та пожежі. Програма передбачає надання фінансової підтримки постраждалим громадам для відновлення їх інфраструктури та забезпечення доступу до соціальних благ [261].

Ці проєкти показують, що співпраця органів публічної влади, самоврядних організацій та громадян є ключовим фактором успішного сталого розвитку територій.

Уряд Нової Зеландії заохочує залучення самоврядних організацій до сталого розвитку територій. Для цього він використовує такі заходи:

1) Фінансування: Уряд Нової Зеландії надає фінансову підтримку самоврядним організаціям для їх діяльності в галузі сталого розвитку територій. Ця підтримка може надаватися у вигляді грантів, позик або субсидій.

2) Законодавчі норми: Уряд Нової Зеландії прийняв законодавчі норми, які сприяють залученню самоврядних організацій до сталого розвитку територій. Наприклад, Закон «Про місцеве самоврядування» 2002 року зобов'язує місцеві органи публічної влади консультиватися з самоврядними організаціями під час розробки планів сталого розвитку територій.

3) Підтримка інновацій: Уряд Нової Зеландії підтримує інноваційні підходи самоврядних організацій до сталого розвитку територій. Наприклад, у 2019 році уряд створив фонд для підтримки проєктів самоврядних організацій, які спрямовані на вирішення проблем сталого розвитку територій [273].

Ось деякі приклади того, як самоврядні організації залучені до сталого розвитку територій у Новій Зеландії:

– участь у розробці планів сталого розвитку територій: самоврядні організації часто беруть участь у розробці планів сталого розвитку територій, які розробляються місцевими органами влади. Це дозволяє самоврядним організаціям висловити свої думки та пропозиції щодо сталого розвитку територій;

– виконання проєктів сталого розвитку територій: самоврядні організації можуть виконувати проєкти сталого розвитку територій на замовлення місцевих органів влади або інших організацій. Наприклад, самоврядні організації можуть займатися будівництвом інфраструктури, наданням соціальних послуг або проведенням культурних заходів;

– контроль за діяльністю органів публічної влади: самоврядні організації можуть контролювати діяльність органів публічної влади, які відповідають за розвиток територій. Це дозволяє самоврядним організаціям забезпечувати, щоб діяльність органів публічної влади відповідала інтересам місцевих громад [260].

Залучення самоврядних організацій до сталого розвитку територій є важливим фактором успішного сталого розвитку територій у Новій Зеландії. Це дозволяє враховувати інтереси різних груп населення, а також сприяє демократизації процесу сталого розвитку територій.

Канада має унікальну практику сталого розвитку територій, яка визначається її федеративним устроєм. Уряд Канади делегує значні повноваження в галузі сталого розвитку територій провінціям і територіям. Це дозволяє кожній провінції і території розробляти власну політику сталого розвитку, яка відповідає її унікальним потребам і умовам [214].

Політика сталого розвитку територій у Канаді має за мету забезпечення однакових можливостей для всіх громадян, незалежно від їхнього місця проживання. Ця політика передбачає:

- диверсифікацію економіки. Ця політика спрямована на зменшення залежності регіонів від однієї або декількох галузей економіки. Це допомагає підвищити стійкість регіонів до економічних потрясінь;

- сталий розвиток. Ця політика спрямована на забезпечення гармонійного сталого розвитку економіки, суспільства і навколишнього середовища. Це допомагає захистити природні ресурси і забезпечити майбутнім поколінням можливість жити в належних умовах;

- впровадження інновацій. Ця політика спрямована на стимулювання сталого розвитку інноваційної діяльності в регіонах. Це допомагає підвищити конкурентоспроможність регіонів і створити нові робочі місця;

- регіональну інтеграцію. Ця політика спрямована на сталий розвиток співпраці між регіонами. Це допомагає подолати розриви між регіонами і сприяє збалансованому сталого розвитку країни [240].

Канадський уряд надає фінансову підтримку програмам сталого розвитку територій на різних рівнях, від федерального до місцевого. Ці ініціативи призначені для вирішення конкретних проблем, таких як:

– збереження навколишнього середовища. Уряд Канади приділяє значну увагу захисту навколишнього середовища. Він розробляє та реалізує програми з охорони природних ресурсів, боротьби з забрудненням навколишнього середовища та сталого сталого розвитку;

– забезпечення соціального захисту. Уряд Канади забезпечує соціальний захист своїх громадян, зокрема шляхом надання пенсій, допомоги по безробіттю, допомоги на дитину та інших соціальних виплат;

– доступ до освіти та охорони здоров'я. Уряд Канади забезпечує доступ до якісної освіти та охорони здоров'я для всіх своїх громадян;

– справедливість і рівність. Уряд Канади прагне забезпечити справедливість і рівність для всіх своїх громадян, незалежно від раси, етнічної приналежності, релігії, статі чи сексуальної орієнтації;

– протидія тероризму та насильству. Уряд Канади докладає зусиль для протидії тероризму та насильству. Він розробляє та реалізує програми безпеки, співпрацює з міжнародними партнерами та інформує громадян про загрози тероризму та насильства;

– збереження миру та безпеки. Уряд Канади є активним учасником міжнародних зусиль із збереження миру та безпеки. Він бере участь у миротворчих операціях, підтримує міжнародні організації, а також надає гуманітарну допомогу країнам, які постраждали від конфліктів [240].

У Канаді існує добре розвинена мережа самоврядних організацій, які грають ключову роль у процесі сталого розвитку територій. Ці організації представляють інтереси різних сегментів населення, таких як бізнес, профспілки, громадські групи і т. д. Самоврядні організації активно беруть участь у формуванні та впровадженні програм сталого розвитку територій і відіграють роль у контролі за діяльністю публічних органів влади.

Ось деякі приклади успішних проєктів сталого розвитку територій у Канаді:

1) Проєкт «Північна стратегія», який спрямований на розвиток північних територій Канади. У рамках цього проєкту уряд Канади інвестував у розвиток інфраструктури, освіти, охорони здоров'я та бізнесу в північних регіонах [204].

2) Проєкт «Сільська Канада», який спрямований на підтримку сталого розвитку сільських громад. У рамках цього проєкту уряд Канади надає гранти місцевим громадам для реалізації їхніх проєктів зі сталого розвитку сільського господарства, туризму, культури та інших сфер [264].

3) Проєкт «Зелена Канада», який спрямований на захист навколишнього середовища. У рамках цього проєкту уряд Канади інвестує в розвиток відновлюваних джерел енергії, охорону природи та зменшення викидів парникових газів [245].

Ці проєкти показують, що співпраця органів публічної влади, самоврядних організацій та громадян є ключовим фактором успішного сталого розвитку територій.

Особливістю канадської практики сталого розвитку територій є також значна роль місцевих органів влади. У Канаді існує мережа муніципалітетів, які мають широкі повноваження в галузі сталого розвитку територій. Місцеві органи публічної влади відповідають за надання базових послуг, таких як освіта, охорона здоров'я, транспорт, водопостачання та водовідведення. Вони також беруть участь у розробці і реалізації програм сталого розвитку територій.

Місцеві органи публічної влади в Канаді є демократично обраними. Це означає, що вони відповідальні перед своїми виборцями. Це сприяє тому, щоб місцеві органи публічної влади були ефективними і відповідали потребам місцевих громад.

У Канаді самоврядні організації виступають голосом різних верств населення, від бізнесу до профспілок і громадських організацій. Вони працюють над розробкою та впровадженням програм сталого розвитку територій, а також над моніторингом роботи органів публічної влади.

Уряд Канади заохочує залучення самоврядних організацій до сталого розвитку територій. Для цього він використовує такі заходи:

1) Фінансова підтримка: уряд надає фінансову підтримку самоврядним організаціям у вигляді грантів, субсидій або інших видів фінансування для реалізації проєктів та програм сталого розвитку територій.

2) Технічна допомога: уряд надає технічну допомогу та консультації для покращення спроможностей самоврядних організацій у плануванні та реалізації ініціатив зі сталого розвитку територій.

3) Створення партнерств: уряд сприяє створенню партнерств між самоврядними організаціями, бізнес-сектором та іншими зацікавленими сторонами для спільної реалізації проєктів.

4) Законодавчі зміни: уряд вносить зміни до законодавства для полегшення участі самоврядних організацій у ініціативах зі сталого розвитку територій та для створення сприятливого середовища для їх діяльності.

5) Заохочення громадської участі: уряд активно просуває громадську участь у процесах сталого розвитку, залучаючи місцевих жителів та громадські організації до прийняття рішень.

Ось деякі конкретні приклади того, як самоврядні організації залучені до сталого розвитку територій у Канаді:

1) Місцеві ради та асоціації бізнесу працюють разом над розробкою планів сталого розвитку для своїх громад [230].

2) Самоврядні організації беруть участь у громадських слуханнях щодо проєктів сталого розвитку територій [199].

3) Професійні асоціації надають експертні консультації органам влади з питань сталого розвитку територій [262].

Ці приклади свідчать про ключову роль, яку відіграють самоврядні організації у процесі сталого розвитку територій в Канаді. Вони активно сприяють вирішенню різноманітних проблем, таких як бездомність, економічний зріст та охорона навколишнього середовища.

Практика Ісландії сталого розвитку територій є унікальною і визначається її географічними особливостями. Ісландія є островом, розташованим в Атлантичному океані, далеко від інших країн. Це означає, що Ісландія має обмежені ресурси і високі транспортні витрати.

Політика сталого розвитку територій в Ісландії орієнтована на забезпечення однакових можливостей для всіх громадян, незалежно від їх місця проживання. Ця політика передбачає:

- зниження рівня безробіття в сільській місцевості;
- збільшення кількості молодих людей, які проживають у сільській місцевості;
- сталий розвиток туризму та інших галузей економіки в сільській місцевості;
- покращення доступу до освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг у сільській місцевості [265].

Уряд Ісландії надає фінансову підтримку програмам сталого розвитку територій на різних рівнях, від федерального до місцевого. Ці ініціативи мають на меті вирішення конкретних проблем, таких як:

- ізоляваність регіонів;
- нерівність між регіонами;
- особливі потреби регіонів [265].

У Ісландії функціонує розвинена мережа самоврядних організацій, які відіграють ключову роль у сталому розвитку територій. Ці організації представляють інтереси різних соціальних груп, таких як бізнес, профспілки, громадські об'єднання і т. д. Самоврядні структури активно беруть участь у розробці та впровадженні програм сталого розвитку територій, а також в контролі над діяльністю органів публічної влади.

Ось деякі приклади успішних проєктів сталого розвитку територій в Ісландії:

1) Відновлення природних ресурсів: у відомий період після економічної кризи (2008 року), Ісландія активно працювала над відновленням своїх природних ресурсів, таких як ліси та ґрунти. Проєкти з відновлення природи можуть сприяти сталому використанню природних ресурсів [241].

2) Сталий розвиток відновлювальної енергетики: Ісландія відома своїм використанням відновлювальних джерел енергії, зокрема геотермальної та гідроенергетики. Проєкти у цій сфері сприяють сталому розвитку та забезпечують екологічно чистий енергозабезпечений регіон.

3) Туризм та культурний сталий розвиток: сталий розвиток туризму є успішним проєктом для сталого розвитку територій в Ісландії, особливо враховуючи красу природи та унікальність культурних особливостей країни. Ініціативи для підтримки та сталого розвитку туристичної інфраструктури є важливими [222].

4) Сприяння підприємництву та інноваціям: проєкти, спрямовані на створення сприятливого середовища для підприємництва та інновацій, стимулюють економічний сталий розвиток і покращення якості життя.

5) Управління водними ресурсами: з урахуванням географічного положення та особливостей Ісландії, проєкти з управління водними ресурсами є важливими для забезпечення сталого користування водними ресурсами та запобігання ерозії.

Ці проєкти показують, що співпраця органів публічної влади, самоврядних організацій та громадськості є ключовим фактором успішного сталого розвитку територій.

Важливою особливістю ісландської практики сталого розвитку територій є визначена роль місцевих органів влади. В Ісландії функціонує мережа муніципалітетів, які обладнані широкими повноваженнями у сфері сталого розвитку територій. Ці місцеві органи публічної влади несуть відповідальність за надання основних громадських послуг, таких як освіта, охорона здоров'я, транспорт, водопостачання та водовідведення.

У додаток до цього, муніципалітети в Ісландії відіграють важливу роль у розробці та реалізації програм сталого розвитку територій. Вони активно взаємодіють з самоврядними організаціями та зацікавленими сторонами для визначення пріоритетів і реалізації проєктів, спрямованих на поліпшення економічного, соціального та екологічного стану їх територій.

Ця децентралізована модель управління дозволяє місцевим органам влади бути ближче до реальних потреб місцевого населення та локальних умов. Це сприяє ефективнішій координації заходів зі сталого розвитку територій і забезпечує адаптацію стратегій сталого розвитку до конкретних викликів, з якими стикається кожен муніципалітет.

Ось деякі особливості практики сталого розвитку територій в Ісландії:

1) Увага до екологічного сталого розвитку: Ісландія є однією з найбільш екологічно чистих країн світу. Це відображається в політиці сталого розвитку територій, яка спрямована на збереження навколишнього середовища.

2) Співпраця з міжнародними організаціями: Ісландія є членом багатьох міжнародних організацій, які займаються питаннями сталого розвитку територій. Співпраця з цими організаціями дозволяє Ісландії отримувати доступ до досвіду інших країн і фінансування для реалізації програм сталого розвитку територій.

3) Інноваційні підходи до сталого розвитку територій: Ісландія є країною, яка відома своїми інноваційними підходами до сталого розвитку територій. Ісландські експерти розробляють нові технології та підходи, які допомагають вирішувати проблеми сталого розвитку територій [221].

Ці особливості роблять практику сталого розвитку територій в Ісландії цікавою та перспективною для інших країн.

Уряд Ісландії заохочує залучення самоврядних організацій до сталого розвитку територій. Для цього він використовує такі заходи:

1) Фінансова підтримка: надання грантів, субсидій або інших форм фінансування самоврядним організаціям для реалізації проєктів сталого

розвитку територій. Це може включати інвестиції в інфраструктуру, освіту, туризм, екологічні та соціальні проекти [272].

2) Технічна підтримка: забезпечення технічної експертизи та консультацій для самоврядних організацій з метою допомоги у розробці та реалізації програм зі сталого розвитку територій.

3) Створення партнерств: сприяння у встановленні партнерств між самоврядними організаціями, бізнес-сектором, активними громадськими групами та іншими зацікавленими сторонами для спільної роботи над сталим розвитком територій.

4) Громадська участь та консультації: залучення місцевого населення та громадських організацій до процесу прийняття рішень щодо сталого розвитку територій. Це може включати публічні слухання, обговорення ініціатив та опитування громадян [265].

5) Створення сприятливого законодавства: внесення змін до законодавства для полегшення участі самоврядних організацій у реалізації проєктів та забезпечення їх відповідності до стратегій сталого розвитку країни.

Ось деякі приклади того, як самоврядні організації залучені до сталого розвитку територій в Ісландії:

– Сталий розвиток інфраструктури: самоврядні організації активно залучені до розробки та впровадження проєктів інфраструктурного сталого розвитку, таких як дороги, міське планування, водопостачання та водовідведення.

– Сприяння туризму: самоврядні організації сприяють сталому розвитку туризму, рекламуючи та підтримуючи ініціативи, спрямовані на привертання туристів, розвиток туристичної інфраструктури та заходи для збереження природного та культурного спадку [221].

– Екологічні проєкти: самоврядні організації ініціюють та підтримують екологічні проєкти, спрямовані на збереження природи, використання відновлюваних джерел енергії та зменшення негативного впливу на довкілля.

– Сприяння місцевому підприємництву: підтримка сталого розвитку місцевого бізнесу та підприємництва включає створення сприятливого бізнес-середовища та надання фінансової підтримки.

– Співпраця з громадськістю: залучення громадськості у сталий розвиток територій через проведення громадських обговорень, консультацій та партнерство з місцевими громадськими групами [237].

Ось деякі конкретні приклади того, як самоврядні організації залучені до сталого розвитку територій в Ісландії:

1) У Рейк'явіку місцева рада співпрацює з асоціацією бізнесу Рейк'явіка над розробкою проєктів, які сприяють економічному сталому розвитку міста. Наприклад, вони співпрацювали над створенням нового бізнес-парку в місті [241].

2) У Кеблавіку громадська організація «Кеблавік 2030» працює над розробкою плану сталого розвитку міста. Цей план включає заходи з покращення якості життя в місті, захисту навколишнього середовища та забезпечення рівних можливостей для всіх мешканців міста [222].

Ці приклади свідчать про значущий внесок самоврядних організацій у процес сталого розвитку територій в Ісландії. Вони активно сприяють вирішенню різноманітних проблем, таких як бездомність, економічний зріст та охорона навколишнього середовища.

Практика Фінляндії сталого розвитку територій є однією з найуспішніших у світі. Країна має високий рівень життя і рівномірний сталий розвиток територій. Цей успіх є результатом ефективної політики сталого розвитку територій, яка проводиться урядом Фінляндії.

Політика сталого розвитку територій в Фінляндії націлена на забезпечення рівних можливостей для всіх громадян, незалежно від їхнього місця проживання.

Ця політика передбачає:

– забезпечення доступу до якісних освітніх і медичних послуг, а також інших соціальних благ;

- створення робочих місць та сприяння економічному зростанню;
- захист навколишнього середовища [231].

Уряд Фінляндії надає фінансову підтримку програмам сталого розвитку територій на всіх рівнях, починаючи від федерального та закінчуючи місцевим. Ці ініціативи спрямовані на вирішення конкретних проблем, таких як:

- сталий розвиток сільських громад;
- сталий розвиток регіональних міст;
- відновлення постраждалих від стихійних лих територій [266].

В Фінляндії функціонує добре розвинена мережа самоврядних організацій, які грають важливу роль у сталому розвитку територій. Ці організації представляють інтереси різних соціальних груп населення. Самоврядні організації активно приймають участь у формуванні та впровадженні програм сталого розвитку територій, а також в здійсненні контролю над діяльністю органів публічної влади.

Ось деякі приклади успішних проєктів сталого розвитку територій у Фінляндії:

1) Енергетична ефективність: Фінляндія великий акцент робить на покращенні енергоефективності та сталого розвитку відновлювальних джерел енергії. Проєкти в галузі вітроенергетики, сонячної енергії та інших відновлювальних джерел можуть слугувати прикладом [212].

2) Інновації та технології: Фінляндія активно розвивається в галузі інновацій і технологій. Проєкти, спрямовані на створення інноваційних технопарків, наукових центрів та стартап-екосистем, можуть впливати на сталий розвиток територій.

3) Туризм та рекреація: сталий розвиток туризму та рекреаційних зон може бути успішним проєктом для сталого розвитку територій. Стала розбудова інфраструктури для туристів, екологічно чисті маршрути та події можуть підвищити привабливість регіону [267].

4) Лісове господарство та біорізноманіття: управління лісовими ресурсами та проекти, спрямовані на збереження біорізноманіття, є важливими для Фінляндії. Проекти в цій сфері можуть включати створення природних резерватів та заходи з лісозаготівель.

5) Місцевий сталий розвиток: проекти співпраці між місцевими органами влади, громадськістю та бізнес-сектором для створення привабливих та життєздатних місцевостей. Це може включати сталу розбудову інфраструктури, підтримку місцевого підприємництва та культурні ініціативи [247].

Характерною особливістю стратегії сталого розвитку територій в Фінляндії є визнання важливої ролі місцевих органів влади. Країна має велику мережу муніципалітетів, обладнаних широкими повноваженнями у сфері сталого розвитку територій. Місцеві органи публічної влади несуть відповідальність за надання фундаментальних громадських послуг, таких як освіта та охорона здоров'я.

Суттєво, муніципалітети в Фінляндії є обраними демократично. Це означає, що вони відповідальні перед своїми виборцями. Такий підхід сприяє ефективності та відповідальності місцевих органів влади, оскільки вони враховують та відповідають конкретним потребам та побажанням місцевих громад.

Цей процес демократичного управління сприяє тому, щоб місцеві органи публічної влади були наочно налаштовані на вирішення проблем і вдосконалення життя на місцевому рівні. Крім того, участь місцевих громад в процесі прийняття рішень та реалізації програм сталого розвитку сприяє забезпеченню широкого представництва та різноманітності поглядів у важливих питаннях.

Ось деякі особливості практики сталого розвитку територій у Фінляндії:

1) Увага до гендерної рівності: Фінляндія є однією з найпередовіших країн у світі у сфері гендерної рівності. Це відображається і в політиці сталого

розвитку територій, яка спрямована на забезпечення рівних можливостей для чоловіків і жінок [268].

2) Увага до сталого розвитку: Фінляндія є однією з найзеленіших країн світу. Це відображається і в політиці сталого розвитку територій, яка спрямована на захист навколишнього середовища [207].

3) Демократичне управління: Фінляндія має систему демократичного управління на різних рівнях, зокрема на рівні муніципалітетів. Обрані місцеві органи публічної влади мають широкі повноваження у вирішенні питань, пов'язаних зі сталим розвитком територій.

4) Муніципалітети як ключові гравці: муніципалітети виконують важливу роль у плануванні та впровадженні стратегій сталого розвитку територій. Вони відповідають за надання базових послуг, сталий розвиток інфраструктури та вирішення місцевих проблем.

5) Співпраця між секторами: практика сталого розвитку територій в Фінляндії акцентує на співпраці між різними секторами суспільства. Залучення бізнес-сектору, громадських організацій та активної участі громад сприяє комплексному підходу до вирішення проблем.

6) Соціальна відповідальність: великий акцент приділяється соціальній відповідальності у сталому розвитку територій. Забезпечення рівних можливостей, покращення якості життя та соціальна інклюзія є ключовими аспектами.

7) Екологічна стійкість: Фінляндія відзначається великою увагою до екологічної стійкості. Сталий розвиток територій включає в себе заходи з ефективного використання ресурсів, відновлювальних джерел енергії та збереження природи.

8) Стимулювання інновацій: практика сталого розвитку територій в Фінляндії сприяє інноваційним рішенням та сталого розвитку високотехнологічних індустрій. Стала розбудова технологічних центрів та підтримка стартап-екосистеми є важливими аспектами [235].

Ці особливості роблять практику сталого розвитку територій у Фінляндії цікавою та перспективною для інших країн.

У сталому розвитку територій Фінляндії велику роль відіграють самоврядні організації. Вони представляють інтереси різних соціальних груп, таких як бізнес, профспілки, громадські об'єднання і т. д. Самоврядні структури активно беруть участь у формулюванні та впровадженні програм сталого розвитку територій, а також в контролі над діяльністю органів публічної влади.

Уряд Фінляндії заохочує залучення самоврядних організацій до сталого розвитку територій. Для цього він використовує такі заходи:

1) Фінансова підтримка: надання грантів, субсидій або інших форм фінансування місцевим організаціям для реалізації проєктів сталого розвитку територій. Це може включати інвестиції в інфраструктуру, соціальні програми, сталий розвиток освіти та інші ініціативи.

2) Технічна підтримка: забезпечення місцевих організацій технічною підтримкою та консультаціями для допомоги у розробці та впровадженні проєктів сталого розвитку територій.

3) Громадська участь: сприяння активності громадян та місцевих громад у прийнятті рішень щодо сталого розвитку їх територій. Це може включати проведення громадських обговорень, публічних слухань та залучення громадських ініціатив.

4) Освіта та консультативна діяльність: Надання місцевим організаціям доступу до освітніх та консультативних ресурсів для поліпшення їхньої здатності розробляти та реалізовувати програми сталого розвитку територій.

5) Створення партнерств: заохочення взаємодії між самоврядними організаціями, бізнес-сектором, громадськими організаціями та іншими зацікавленими сторонами для спільної роботи над сталим розвитком територій [212].

Ось деякі конкретні приклади того, як самоврядні організації залучені до сталого розвитку територій у Фінляндії:

1) У місті Гельсінкі, місцеві органи публічної влади працюють з самоврядними організаціями для вирішення проблеми бездомності. Самоврядні організації надають житло та послуги для бездомних людей, а місцеві органи публічної влади забезпечують фінансування та підтримку.

2) У сільських громадах, місцеві органи публічної влади працюють з самоврядними організаціями для сталого розвитку сільського господарства та туризму. Самоврядні організації надають підтримку сільським підприємствам та громадам, а місцеві органи публічної влади забезпечують доступ до інфраструктури та послуг.

3) У національному масштабі, місцеві органи публічної влади працюють з самоврядними організаціями для захисту навколишнього середовища. Самоврядні організації займаються моніторингом навколишнього середовища та просуванням екологічних ініціатив, а місцеві органи публічної влади забезпечують фінансування та підтримку [251].

Ці приклади вказують на значущий вплив самоврядних організацій у справі сталого розвитку територій в Фінляндії. Вони активно сприяють вирішенню різних проблем, таких як бездомність, економічний сталий розвиток та охорона навколишнього середовища.

Японія має довгу історію сталого розвитку територій. У 1950-х роках у країні була прийнята політика, спрямована на децентралізацію влади та надання більшої автономії місцевим громадам. Ця політика призвела до створення місцевих органів влади, які мають широкі повноваження в питаннях сталого розвитку територій [233].

Політика сталого розвитку територій в Японії спрямована на забезпечення рівних можливостей для всіх громадян, незалежно від місця їх проживання. Ця політика передбачає:

- фінансування сталого розвитку інфраструктури в усіх регіонах країни;
- створення нових робочих місць у сільській місцевості;

- покращення доступу до освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг у сільській місцевості;

- захист навколишнього середовища [197].

Уряд Японії забезпечує фінансування програм сталого розвитку територій на всіх рівнях, від федерального до місцевого. Ці ініціативи спрямовані на вирішення конкретних проблем, таких як:

- нерівність у сталому розвитку регіонів;

- сталий розвиток регіональних міст;

- стійкий сталий розвиток [236].

У Японії функціонує розвинена мережа самоврядних організацій, які відіграють ключову роль у процесі сталого розвитку територій. Самоврядні організації активно беруть участь у розробці та впровадженні програм сталого розвитку територій, а також в здійсненні контролю над діяльністю органів публічної влади [225].

Практика сталого розвитку територій у Японії є успішною. Країна має високий рівень життя і рівномірний сталий розвиток територій. Цей успіх є результатом ефективної співпраці органів публічної влади, самоврядних організацій та громадян [270].

Ось деякі приклади успішних проєктів сталого розвитку територій у Японії:

- 1) Інфраструктурні проєкти: сталий розвиток транспортної, енергетичної та комунікаційної інфраструктури для підвищення доступності та зручності життя на місцях [229].

- 2) Сталість та екологія: проєкти, спрямовані на збереження навколишнього середовища, використання відновлювальних джерел енергії, та збереження природних резерватів.

- 3) Місцевий сталий розвиток: ініціативи для підтримки місцевих підприємств, туризму, та сталому розвитку культурної спадщини для підвищення економічної активності [227].

4) Технологічні інновації: проєкти, спрямовані на сталий розвиток та впровадження новітніх технологій в різних галузях, включаючи інформаційні технології, робототехніку та біотехнології [206].

Ці проєкти показують, що співпраця органів публічної влади, самоврядних організацій та громадян є ключовим фактором успішного сталого розвитку територій.

У системі сталого розвитку територій в Японії відзначається вагома роль місцевих органів влади, що додає особливий характер їх практиці. Мережа муніципалітетів, що мають широкі повноваження у сфері сталого розвитку територій, є ключовим гравцем у цьому процесі. Більше того, вони взяли на себе відповідальність за розробку та впровадження програм сталого розвитку територій.

Муніципальні органи в Японії пройшли демократичний вибір, що свідчить про їх відповідальність перед місцевими виборцями. Цей принцип сприяє тому, щоб місцева влада була не лише ефективною в управлінні, але й активно враховувала і відповідала конкретним потребам та очікуванням місцевих громад. Такий підхід до управління підкреслює роль демократії в формуванні ефективної та відкритої системи місцевого самоврядування в Японії.

Існують кілька особливостей практики сталого розвитку територій у Японії, які визначаються її унікальним культурним та соціальним контекстом. Декілька основних особливостей включають:

1) Муніципальна автономія: Японія має велику кількість муніципалітетів, які мають широкі повноваження у плануванні і сталому розвитку своїх територій. Це дає можливість місцевим органам публічної влади адаптувати свої стратегії до конкретних потреб і особливостей своєї громади.

2) Місцеві громади та ініціативи громадської участі: активна участь місцевих громад є важливою частиною практики сталого розвитку територій у Японії. Громади мають можливість висловлювати свої думки, брати участь у прийнятті рішень та ініціювати проєкти.

3) Сталість та технологічні інновації: Японія відзначається стратегіями сталого розвитку та високотехнологічними рішеннями. Проекти, спрямовані на сталість та використання новітніх технологій, активно впроваджуються для забезпечення ефективного використання ресурсів [270].

4) Управління ризиками та природні катастрофи: врахування потенційних ризиків, таких як землетруси, цунамі та інші природні катастрофи, є ключовим елементом стратегій сталого розвитку територій у Японії. Інфраструктурні проекти спрямовані на зменшення ризиків та забезпечення готовності до екстрених ситуацій.

5) Реконструкція та відновлення: оскільки Японія періодично стикається з природними катастрофами, стратегії сталого розвитку територій включають в себе програми реконструкції та відновлення після таких подій [226].

Ці особливості визначають специфіку практики сталого розвитку територій у Японії і покликані забезпечити гармонійний і стійкий сталий розвиток різних регіонів країни.

Уряд Японії заохочує залучення самоврядних організацій до сталого розвитку територій. Для цього він використовує такі заходи:

1) Фінансова підтримка: надання субсидій, грантів та інших фінансових стимулів для самоврядних організацій з метою впровадження проектів сталого розвитку територій. Це може включати інвестиції в інфраструктуру, соціальні програми та екологічні ініціативи [208].

2) Технічна підтримка та консультації: надання доступу до технічних ресурсів та консультацій для самоврядних організацій, сприяючи їх ефективному плануванню та впровадженню ініціатив сталого розвитку.

3) Сприяння громадської участі: стимулювання участі місцевих громад у прийнятті рішень та реалізації проектів сталого розвитку. Це може включати проведення громадських консультацій, відкритих обговорень та інших механізмів залучення громадськості [200].

4) Партнерство з бізнесом та громадським сектором: сприяння співпраці між самоврядними організаціями, бізнесом та громадськими організаціями для спільного вирішення проблем та сталому розвитку територій.

5) Освіта та сталий розвиток компетенцій: надання можливостей для підвищення кваліфікації та сталому розвитку необхідних компетенцій учасників самоврядних організацій у сфері сталого розвитку територій [250].

Ці заходи допомагають стимулювати та підтримувати ініціативи самоврядних організацій у сталому розвитку та покращенні своїх територій.

Ось деякі приклади того, як самоврядні організації залучені до сталого розвитку територій у Японії:

1. Проєкти місцевої інфраструктури: самоврядні організації в Японії активно залучаються до сталого розвитку територій через впровадження проєктів інфраструктури. Це може включати будівництво та утримання доріг, сталий розвиток транспортної мережі та інші ініціативи для поліпшення доступності та комфорту мешканців.

2. Планування місцевого сталого розвитку: муніципалітети в Японії грають ключову роль у розробці стратегій та планів сталого розвитку територій. Самоврядні організації взаємодіють з місцевими громадами, бізнесом та іншими зацікавленими сторонами для визначення пріоритетів і реалізації стратегічних цілей.

3. Проєкти сталого розвитку: самоврядні організації активно розвивають та впроваджують проєкти, спрямовані на збереження природних ресурсів, підтримку відновлювальних джерел енергії та створення екологічно чистих місць проживання.

4. Програми соціальної інтеграції: самоврядні організації в Японії взяли на себе відповідальність за сталий розвиток програм соціальної інтеграції. Це може включати створення центрів спільнот, надання послуг підтримки для населення та інші ініціативи для покращення якості життя громадян.

5. Стимулювання підприємництва: залучення самоврядних організацій до сталого розвитку територій включає підтримку підприємництва. Це може бути реалізовано через надання фінансової підтримки, створення підприємницьких зон та інших заходів для стимулювання економічної активності [224].

Ось деякі конкретні приклади того, як самоврядні організації залучені до сталого розвитку територій у Японії:

1) У рамках програми «Сільські місцевості, які світять» уряд Японії співпрацює з місцевими органами влади та самоврядними організаціями для реалізації проєктів, які сприяють сталому розвитку сільських районів. Серед цих проєктів – будівництво нових шкіл і дитячих садків, створення нових робочих місць у сільському господарстві та туризмі, а також захист навколишнього середовища.

2) У рамках програми «Створення нових населених пунктів» уряд Японії надає гранти місцевим громадам для реалізації проєктів, які сприяють сталому розвитку сільських районів. Серед цих проєктів – створення нових підприємств, будівництво житла та соціальної інфраструктури, а також сталий розвиток туризму.

3) У рамках програми «Планування розвитку територій» уряд Японії надає підтримку місцевим органам влади та самоврядним організаціям у розробці планів сталого розвитку для своїх громад. Ці плани включають заходи з покращення якості життя, сталого розвитку економіки та захисту навколишнього середовища [206].

Ці конкретні приклади ілюструють важливу та визначальну роль, яку відіграють самоврядні організації у процесі сталого розвитку територій в Японії. Вони є суттєвим фактором у вирішенні різноманітних соціальних, економічних та екологічних проблем.

Спільно з громадами та іншими зацікавленими сторонами, самоврядні організації вживають заходів для розв'язання питань, таких як бездомність,

сприяючи впровадженню програм соціальної підтримки та об'єднуючи зусилля для покращення умов проживання.

У сфері економічного сталого розвитку самоврядні організації виконують ключову роль, здійснюючи стратегічне планування, надаючи підтримку підприємництву та створюючи сприятливі умови для економічної активності.

Важливим є також їх роль у забезпеченні сталого розвитку, впровадженні заходів щодо екологічної стійкості та взаємодії з природним середовищем.

Ці приклади сумісно підкреслюють, що самоврядні організації в Японії виступають агентами позитивного змінення, працюючи на користь своїх громад та сприяючи загальному підвищенню якості життя.

Південно-Африканська Республіка має довгу історію сталого розвитку територій. У 1994 році, після закінчення апартеїду, у країні була прийнята політика, спрямована на створення рівних можливостей для всіх громадян, незалежно від місця їх проживання. Ця політика передбачає:

- фінансування сталого розвитку інфраструктури в усіх регіонах країни;
- створення робочих місць та сприяння економічному зростанню;
- покращення доступу до освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг у сільській місцевості [217].

Уряд Південно-Африканської Республіки забезпечує фінансування програм сталого розвитку територій на всіх рівнях, від федерального до місцевого. Ці ініціативи націлені на вирішення конкретних проблем, таких як:

- нерівність у сталому розвитку регіонів;
- зниження рівня безробіття;
- покращення якості життя в сільській місцевості;
- захист навколишнього середовища [257].

В Південно-Африканській Республіці діє розвинена система самоврядних організацій, які відіграють ключову роль у формуванні та сталого розвитку територій. Ці організації виступають представниками інтересів різноманітних груп населення.

Самоврядні організації беруть активну участь у розробці та впровадженні програм сталого розвитку територій, враховуючи різноманітні потреби і перспективи різних соціальних груп. Крім того, вони виконують важливу функцію в контролі за діяльністю органів публічної влади, забезпечуючи відкритість та відповідальність в управлінні. Мережа самоврядних організацій визначається своєрідністю і дозволяє різним групам населення спільно сприяти сталому розвитку та вдосконаленню життя в регіонах Південно-Африканської Республіки.

Ось деякі приклади успішних проєктів сталого розвитку територій у Південно-Африканській Республіці [239]:

1) Інфраструктура: стала розбудова та поліпшення доріг, транспортних мереж, аеропортів та інших елементів інфраструктури для полегшення доступу та підтримки економічного сталого розвитку регіонів.

2) Сільське господарство: проєкти, спрямовані на підвищення продуктивності та сталості сільського господарства, підтримку сільських громад та забезпечення продовольчої безпеки.

3) Стале використання природних ресурсів: ініціативи щодо збереження природи та сталого використання природних ресурсів для підтримки екосистем та забезпечення екологічно сталого розвитку.

4) Сприяння підприємництву: програми та проєкти, що стимулюють підприємництво, включаючи підтримку малого та середнього бізнесу, сталий розвиток інноваційних підприємств та створення робочих місць.

5) Соціальний сталий розвиток: програми для підвищення якості освіти, доступу до охорони здоров'я та сталому розвитку соціальної інфраструктури для поліпшення життя мешканців [256].

Ці проєкти показують, що співпраця органів публічної влади, самоврядних організацій та громадян є ключовим фактором успішного сталого розвитку територій.

В сталому розвитку територій в Південно-Африканській Республіці значну роль відіграють місцеві органи публічної влади, що є ключовою особливістю підходу до управління. Особливо важливою є їх участь у формуванні та втіленні програм сталого розвитку територій, спрямованих на підвищення якості життя мешканців. Місцеві органи публічної влади в Південно-Африканській Республіці обираються на демократичних засадах, що вказує на їхню відповідальність перед виборцями. Цей принцип сприяє ефективності діяльності місцевих органів публічної влади та врахуванню потреб індивідуальних місцевих громад.

Ось деякі особливості практики сталого розвитку територій у Південно-Африканській Республіці:

1) Мережа муніципалітетів: існує розгалужена мережа муніципалітетів, які грають ключову роль у сталому розвитку територій. Ці муніципалітети мають значні повноваження та відповідають за реалізацію ряду ініціатив для покращення якості життя місцевого населення.

2) Широке повноваження місцевих органів влади: місцеві органи публічної влади мають обширні повноваження в галузі сталого розвитку територій. Це включає в себе участь у розробці та впровадженні програм.

3) Демократичні обрання місцевих органів влади: місцеві органи публічної влади визначаються демократичним вибором, що забезпечує їхню відповідальність перед місцевими громадами та сприяє врахуванню їхніх потреб та поглядів.

4) Участь у розробці стратегій сталого розвитку: самоврядні організації активно залучаються до розробки стратегій та планів сталого розвитку територій. Це сприяє системному та узгодженому підходу до сталого розвитку регіонів.

5) Спрямованість на різні аспекти сталого розвитку: практика сталого розвитку територій враховує різноманітні аспекти, включаючи економічний

сталий розвиток, підтримку підприємництва, екологічну стійкість та соціальний сталий розвиток [210].

Ці характеристики роблять стратегію сталого розвитку територій у Південно-Африканській Республіці привабливою та перспективною для інших країн. Використання мережі муніципалітетів, обладнаних широкими повноваженнями, свідчить про системний та виважений підхід до планування сталого розвитку регіонів.

Особливо важливою є участь місцевих органів публічної влади у розробці та реалізації програм, а також надання основних послуг населенню, що включає освіту, охорону здоров'я, транспорт та інфраструктуру. Демократично обрані місцеві органи публічної влади сприяють відповідальному та ефективному управлінню, а їхня участь в розробці стратегій сталого розвитку сприяє врахуванню різних потреб громадян та груп населення.

Самоврядні організації, представляючи різноманітні інтереси громадян, грають ключову роль у формуванні та втіленні стратегій сталого розвитку. Їх участь в контролі за діяльністю органів публічної влади сприяє створенню транспарентності та ефективності в управлінні, що може слугувати прикладом для інших країн, які прагнуть розвивати свої території з урахуванням різних потреб та інтересів громадянського суспільства.

Уряд Південно-Африканської Республіки заохочує залучення самоврядних організацій до сталого розвитку територій. Для цього він використовує такі заходи:

1) Фінансова підтримка: надання фінансових ресурсів чи грантів для реалізації проєктів та програм, розроблених самоврядними організаціями для сталого розвитку конкретних територій.

2) Партнерство та консультації: залучення самоврядних організацій до партнерства та консультацій при розробці стратегій та програм сталого розвитку, що дозволяє враховувати різноманітні погляди та потреби.

3) Інформаційна підтримка: забезпечення самоврядних організацій необхідною інформацією, даними та ресурсами для ефективного розроблення та впровадження програм сталого розвитку.

4) Навчання та сталий розвиток кадрів: надання можливостей для навчання та сталого розвитку кадрів в самоврядних організаціях, що допомагає підвищити їх ефективність у виконанні завдань сталого розвитку територій.

5) Законодавча та інституційна підтримка: створення сприятливого правового середовища та встановлення відповідних інституцій для підтримки і сприяння самоврядним організаціям у сталому розвитку територій [239].

Ось деякі приклади того, як самоврядні організації залучені до сталого розвитку територій у Південно-Африканській Республіці:

- 1) участь у розробці планів сталого розвитку територій;
- 2) виконання проєктів сталого розвитку територій;
- 3) контроль за діяльністю органів публічної влади [210].

Ось деякі конкретні приклади того, як самоврядні організації залучені до сталого розвитку територій у Південно-Африканській Республіці:

1) Програма «Розвиток міст» спрямована на покращення якості життя в містах. У рамках цієї програми місцеві органи публічної влади та самоврядні організації співпрацюють над реалізацією проєктів зі сталого розвитку інфраструктури, житла, бізнесу та культури.

2) Програма «Охорона культурної спадщини» спрямована на збереження та сталий розвиток культурної спадщини Південно-Африканської Республіки. У рамках цієї програми місцеві органи публічної влади та самоврядні організації співпрацюють над реалізацією проєктів з охорони історичних пам'яток, музеїв та інших культурних об'єктів.

3) Програма «Соціальне підприємництво» спрямована на підтримку соціального підприємництва в Південно-Африканській Республіці. У рамках цієї програми місцеві органи публічної влади та самоврядні організації

співпрацюють над реалізацією проєктів, які сприяють соціальному сталому розвитку і створюють нові робочі місця [257].

Ці приклади свідчать про визначну роль, яку відіграють самоврядні організації у сталому розвитку територій Південно-Африканської Республіки. Вони активно сприяють вирішенню різноманітних проблем, таких як соціальна безпека бездомних, стимулювання економічного сталого розвитку та збереження навколишнього середовища. Ці організації виступають важливими стовпами у партнерстві з урядом та громадськістю для створення життєспроможних спільнот.

Вони не лише розробляють та реалізують конкретні програми та ініціативи, спрямовані на подолання соціальних викликів, але й співпрацюють з іншими стейкхолдерами для забезпечення комплексного сталого розвитку та створення життєвих умов для населення. Їх зусилля є важливими для забезпечення інклюзивного та сталого розвитку територій у Південно-Африканській Республіці.

Однак, варто зазначити, що залучення самоврядних організацій до сталого розвитку територій у Південно-Африканській Республіці має певні обмеження. Наприклад, не всі самоврядні організації мають достатньо ресурсів для ефективної участі у процесі сталого розвитку територій. Крім того, іноді у місцевих органів влади немає достатньої мотивації для співпраці з самоврядними організаціями.

За проведеним аналізом автором роботи була складена матриця політик сталого розвитку територій вищезазначених країн (рис. 2.1.).

Слід зазначити, що важливу роль у сталого розвитку територій відіграє вирішення конкретних проблем сталого розвитку територій даних країн. На рис. 2.2 відображена матриця проблем, на вирішення яких направлена політика сталого розвитку територій певної країни.

Назва політики	Нова Зеландія	Канада	Ісландія	Фінляндія	Японія	ПАР
зміцнення місцевого самоврядування	+					
створення нових робочих місць	+					
інвестиції в інфраструктуру	+				+	+
захист навколишнього середовища	+			+	+	
диверсифікація економіки		+				
сталий розвиток		+				
впровадження інновацій		+				
регіональна інтеграція		+				
зниження рівня безробіття в сільській місцевості			+			
збільшення кількості молодих людей, які проживають у сільській місцевості			+			
сталий розвиток туризму та інших галузей економіки в сільській місцевості			+			
покращення доступу до освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг у сільській місцевості			+	+	+	+
створення робочих місць та сприяння економічному зростанню				+	+	+

Рис. 2.1 Матриця політик сталого розвитку територій [розробка автора]

У країнах світу існує позитивний досвід залучення самоврядних організацій в процес сталого розвитку територій. Цей досвід свідчить про те, що залучення місцевих громад до процесу планування та реалізації проєктів сталого розвитку територій може призвести до значних позитивних результатів.

	Нова Зеландія	Канада	Ісландія	Фінляндія	Японія	ПАР
нерівність у сталому розвитку регіонів	+		+		+	+
зниження рівня безробіття	+					+
зростання рівня економічної активності	+					
покращення якості життя в сільській місцевості	+			+		+
захист навколишнього середовища	+	+				+
забезпечення соціального захисту		+				
доступ до освіти та охорони здоров'я		+				
справедливість та рівність		+				
протидія тероризму та насильству		+				
збереження миру та безпеки		+				
ізолюваність регіонів			+			
особливості потреби регіонів			+			
сталий розвиток регіональних міст				+	+	
відновлення постраждалих від стихійних лих територій				+		
стійкий сталий розвиток					+	

Рис. 2.2. Матриця проблем, на вирішення яких направлена політика сталого розвитку територій [розробка автора]

Ось деякі з переваг залучення самоврядних організацій в процес сталого розвитку територій:

1) Покращення якості проєктів сталого розвитку. Самоврядні організації краще знають потреби місцевих громад від органів публічної влади. Тому залучення їх до процесу планування та реалізації проєктів сталого розвитку може призвести до розробки проєктів, які краще відповідають цим потребам.

2) Підвищення ефективності проєктів сталого розвитку. Самоврядні організації мають кращі зв'язки з місцевими жителями. Тому залучення їх до процесу реалізації проєктів сталого розвитку може призвести до більш ефективного використання ресурсів і більш швидкого досягнення результатів.

3) Підвищення рівня довіри до влади. Залучення самоврядних організацій до процесу сталого розвитку територій може сприяти підвищенню рівня довіри до влади. Це, в свою чергу, може призвести до тісної співпраці між місцевими громадами та владою.

У Німеччині самоврядні організації допомагають вирішувати проблему відтоку молоді з регіональних міст. Наприклад, в місті Гамбург, на півночі Німеччини, місцева самоврядна організація «Асоціація за розвиток Гамбурга» запустила проєкт під назвою «Молодіжний Гамбург». Мета проєкту – запропонувати молодим людям цікаві можливості для життя в місті. Організація проводить заходи та події для молоді, а також надає інформацію про можливості навчання та роботи в Гамбурзі [243].

В Італії самоврядні організації допомагають розвивати туризм. Наприклад, в регіоні Тоскана в Італії місцева самоврядна організація «Асоціація власників сільських будинків» займається сталим розвитком сільського туризму. Організація надає інформацію про сільські будинки, які можна зняти в оренду, а також проводить заходи та події для туристів [275].

В Іспанії самоврядні організації допомагають вирішувати проблему безробіття серед молоді. Наприклад, у місті Барселона на півночі Іспанії місцева самоврядна організація «Асоціація молодих підприємців» запустила проєкт під назвою «Молоді підприємці Барселони». Мета проєкту – допомогти молодим підприємцям створити власні бізнеси. Організація надає фінансову підтримку молодим підприємцям, а також проводить освітні заходи про можливості для бізнесу в Барселоні [258].

В Швеції самоврядні організації допомагають розвивати підприємництво в сільській місцевості. Наприклад, у селі Гаммарбю на півдні Швеції місцева

самоврядна організація «Асоціація фермерів Гаммарбю» запустила проєкт під назвою «Сільське підприємництво». Мета проєкту – допомогти фермерам розвивати свій бізнес. Організація надає фінансову підтримку фермерам, а також проводить освітні заходи про можливості для бізнесу в сільській місцевості [280].

В Канаді самоврядні організації допомагають розвивати культуру в регіональних містах. Наприклад, у місті Монреаль на півдні Канади місцева самоврядна організація «Асоціація культури Монреаля» запустила проєкт під назвою «Культура Монреаля». Мета проєкту – підвищити доступність культурних заходів для мешканців регіонального міста. Організація проводить заходи та події для мешканців Монреаля, а також надає інформацію про культурні заходи в місті [205].

В Сполучених Штатах самоврядні організації допомагають розвивати освіту в сільській місцевості. Наприклад, у штаті Міссурі в США місцева самоврядна організація «Асоціація освітян Міссурі» запустила проєкт під назвою «Освіта в Міссурі». Мета проєкту – підвищити якість освіти в сільській місцевості. Організація надає фінансову підтримку школам, а також проводить освітні заходи для вчителів і батьків [238].

В Індії самоврядні організації допомагають розвивати інфраструктуру в сільській місцевості. Наприклад, у штаті Уттар-Прадеш в Індії місцева самоврядна організація «Асоціація сільських жителів Уттар-Прадеша» запустила проєкт під назвою «Інфраструктура для сільських жителів». Мета проєкту – побудувати дороги, мости, школи та інші об'єкти інфраструктури в сільській місцевості. Організація координує роботу з місцевими органами влади та іншими організаціями, які працюють у сільській місцевості [281].

В Африці самоврядні організації допомагають вирішувати проблему бідності. Наприклад, у країні Руанда місцева самоврядна організація «Асоціація жінок-фермерів Руанди» запустила проєкт під назвою «Сільське господарство для жінок». Мета проєкту – допомогти жінкам-фермерам підвищити свою

продуктивність. Організація надає фінансову підтримку жінкам-фермерам, а також проводить освітні заходи про сучасні методи сільського господарства [279].

В Латинській Америці самоврядні організації допомагають захищати права людини. Наприклад, у країні Чилі місцева самоврядна організація «Асоціація захисту прав людини Чилі» запустила проєкт під назвою «Права людини в Чилі». Мета проєкту – захистити права людини в Чилі. Організація проводить освітні заходи про права людини, а також надає правову допомогу людям, які постраждали від порушень прав людини [278].

В Австралії самоврядні організації допомагають розвивати туризм в сільській місцевості. Наприклад, у штаті Вікторія в Австралії місцева самоврядна організація «Асоціація власників гірських будинків Вікторії» запустила проєкт під назвою «Гірське житло в Вікторії». Мета проєкту – підвищити доступність гірського житла для туристів. Організація надає інформацію про гірські будинки, які можна зняти в оренду, а також проводить заходи та події для туристів [219].

В Китаї самоврядні організації допомагають вирішувати проблему забруднення навколишнього середовища. Наприклад, у місті Пекін в Китаї місцева самоврядна організація «Асоціація захисту навколишнього середовища Пекін» запустила проєкт під назвою «Захист навколишнього середовища в Пекіні». Мета проєкту – покращити якість повітря в Пекіні. Організація проводить освітні заходи про важливість захисту навколишнього середовища, а також проводить акції протесту проти забруднення навколишнього середовища [285].

В Індонезії самоврядні організації допомагають розвивати культуру. Наприклад, у провінції Балі в Індонезії місцева самоврядна організація «Асоціація балійських культурних організацій» запустила проєкт під назвою «Культура Балі». Мета проєкту – популяризувати балійську культуру.

Організація проводить заходи та події про балійську культуру, а також надає інформацію про балійську культуру [201].

Міжнародний досвід залученості самоврядних організацій у процеси сталого розвитку територій вказує на важливість та позитивну тенденцію залученості самоврядних організацій до процесів сталого розвитку територій, а також надає конкретні приклади, які можна імплементувати в українські реалії. Ці аспекти свідчать про те, що самоврядні організації є важливим інструментом для сталого розвитку територій. Вони можуть сприяти вирішенню широкого спектру проблем, які стосуються життя місцевих громад, і сприяти сталому розвитку місцевої демократії, громадянського суспільства та соціальної справедливості.

Загалом, залучення самоврядних організацій до сталого розвитку територій є важливою практикою, яка може сприяти ефективному і успішному сталому розвитку територій. Самоврядні організації мають глибокі знання про потреби місцевих громад і можуть забезпечити участь цих громад у процесі сталого розвитку територій.

2.3. Основні чинники, які стримують співпрацю органів публічної влади з самоврядними організаціями у процесах сталого розвитку територій

Сьогодні на території України, завдяки демократизації суспільства, притаманний високий рівень залучення самоврядних організацій в процеси, які відбуваються на певній території, в тому числі й у процеси, пов'язані зі сталим розвитком території. Залучення до сталого розвитку територій самоврядних організацій органами публічної влади повинно стати запорукою вирішення актуальних проблем, визначення перспектив сталого розвитку та, як висновок, побудови привабливої території.

Серед сучасних науковців, які досліджують питання співпраці неурядових організацій, громадських організацій, бізнес установ та інших самоврядних організацій, слід виділити: Афоніна Е. А. [3], Бульбу В. Г. [7], Ібрагімову А. І. [37], Кравченко Л. О. [52], Купріячик І. В. [31], Лацибу М. В. [88], Матвічука А. В. [63], Нижника Н. Р. [20], Погорілка В. Ф. [92], Серанта А. Й. [184], Ткачук М. М. [174], Усаченка Л. М. [181, 182, 183] та ін. Незважаючи на значну кількість наукових праць, пов'язаних з питанням взаємодії самоврядних організацій та органів публічної влади на різних рівнях, питанню співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади в процесі сталого розвитку територій не приділено значної уваги.

Дана тема має велику актуальність саме сьогодні, коли на території України відбуваються процеси децентралізації та можна спостерігати, як території, які мають більш активне громадянське суспільство розвиваються швидше та стають більш привабливими для життя, ніж ті території, де до сталого розвитку не долучається громадськість й самоврядні організації. Можна зазначити, що наразі, відбувається тенденція, коли участь самоврядних організацій у процесах на територіях встановлює темпи їх сталого розвитку.

Разом з існуванням самоврядних організацій та їх комунікацій з органами публічної влади виникають певні проблеми, з якими стикаються самоврядні організації під час залучення їх у процеси сталого розвитку територій, тим самим процес залучення не є досконалим та гальмується з наступних причин:

- 1) інформаційна закритість з боку органів публічної влади;
- 2) недосконале нормативно-правове регулювання комунікації між органами публічної влади та самоврядними організаціями;
- 3) відсутність площини, де відбувається повноцінне залучення самоврядних організацій;
- 4) стримування громадської активності;
- 5) обмежене залучення самоврядних організацій до проєктних груп на місцях;

6) ігнорування органами публічної влади громадської думки під час формування та реалізації місцевої політики;

7) відсутність дорожньої карти залучення та співпраці між самоврядними організаціями та органами публічної влади на конкретних територіях;

8) відсутність міжсекторіальної взаємодії на місцях, задля спільної співпраці;

9) відсутність чітких уявлень про наявні механізми, технології та інструменти ефективного партнерства.

Виходячи з наявних проблем ефективної співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади в процесі сталого розвитку територій необхідно:

1) вдосконалення нормативно-правової бази, яка б регулювала відносини та регламентувала відносини самоврядних організацій та органів публічної влади в процесі сталого розвитку територій;

2) залучення самоврядних організацій різних форм та направленості діяльності у процесі сталого розвитку територій;

3) створення органу на місцях (чи виокремлення відповідального органу), який би координував співпрацю та виконував функцію майданчика між самоврядними організаціями та органами публічної влади;

4) забезпечення інформаційної підтримки процесу співпраці організацій, висвітлення такої співпраці органами публічної влади.

Слід зазначити, що через пандемію COVID-19 механізми залучення самоврядних організацій до процесів сталого розвитку територій значно спростились, адже перейшли на дистанційний формат за допомогою соціальних мереж, он-лайн конференцій та ін.

В умовах децентралізації співпраця самоврядних організацій та органів публічної влади забезпечить не тільки ефективний розвиток територій, а й збільшить його темпи. Тим самим, в більш короткий термін, території стануть більш привабливими, як для самих жителів територій, так й, наприклад, для

залучення певних інвестицій, що, у свою чергу, призведе до економічного, політичного, соціального та демографічного сталого розвитку.

Автором роботи були виокремлені чинники, які стримують співпрацю органів публічної влади з самоврядними організаціями в процесі сталого розвитку територій:

1) Небажання органів публічної влади ділитися владою з самоврядними організаціями:

– деякі органи публічної влади вважають, що вони є єдиним джерелом влади в суспільстві. Вони не хочуть ділитися своїми повноваженнями з іншими організаціями, оскільки це може призвести до втрати контролю над ситуацією;

– деякі органи публічної влади бояться, що самоврядні організації будуть використовувати свою владу для того, щоб критикувати їх діяльність. Вони не хочуть, щоб їх діяльність була піддана громадському контролю;

– деякі органи публічної влади не впевнені в тому, що самоврядні організації здатні ефективно використовувати владу. Вони вважають, що самоврядні організації не мають достатнього досвіду та знань для того, щоб ефективно управляти територіями.

1) Недостатня довіра між органами публічної влади та самоврядними організаціями:

– деякі органи публічної влади не довіряють самоврядним організаціям, вважаючи їх непрофесійними та некомпетентними. Вони вважають, що самоврядні організації не мають достатнього досвіду та знань для того, щоб ефективно виконувати свої завдання;

– самоврядні організації, зі свого боку, можуть не довіряти органам публічної влади, вважаючи їх бюрократичними та корумпованими. Вони вважають, що органи публічної влади не здатні ефективно використовувати державні ресурси та не захищають інтереси громади;

2) Відсутність чітких механізмів взаємодії між органами публічної влади та самоврядними організаціями:

– нечітке законодавче регулювання взаємодії між органами публічної влади та самоврядними організаціями. Законодавство не містить чітких норм щодо того, як повинні взаємодіяти ці два типи організацій;

– нестача досвіду у співпраці між органами публічної влади та самоврядними організаціями. Органи публічної влади та самоврядні організації можуть не мати достатнього досвіду у співпраці, що може призвести до ускладнень у взаємодії між ними;

– небажання органів публічної влади та самоврядних організацій розробляти механізми взаємодії. Органи публічної влади та самоврядні організації можуть не вважати це питання пріоритетним, що може призвести до відсутності механізмів взаємодії між ними.

3) Нестача ресурсів у самоврядних організаціях:

– фінансові обмеження. Самоврядні організації часто працюють на волонтерських засадах і мають обмежені фінансові ресурси. Це може ускладнити їх участь у проєктах сталого розвитку територій, які вимагають значних фінансових витрат;

– нестача людських ресурсів. Самоврядні організації часто мають обмежену кількість кваліфікованих кадрів. Це може ускладнити їх участь у проєктах сталого розвитку територій, які вимагають високої кваліфікації;

– нестача матеріально-технічних ресурсів. Самоврядні організації часто не мають доступу до необхідних матеріально-технічних ресурсів. Це може ускладнити їх участь у проєктах сталого розвитку територій, які вимагають використання спеціального обладнання та техніки.

4) Нестача досвіду у самоврядних організаціях у сфері сталого розвитку територій:

– нові самоврядні організації можуть не мати досвіду у реалізації проєктів сталого розвитку територій. Вони можуть не розуміти, як розробляти та реалізовувати такі проєкти, а також не мати досвіду у співпраці з органами публічної влади;

– самоврядні організації можуть мати досвід у реалізації проєктів у інших сферах, але не в сфері сталого розвитку територій. Їм може знадобитись додаткова підготовка, щоб навчитися розробляти та реалізовувати проєкти сталого розвитку територій.

5) Невідповідність цілей і завдань органів публічної влади та самоврядних організацій:

– різні підходи до сталого розвитку територій. Органи публічної влади можуть мати більш формальний та бюрократичний підхід до сталого розвитку територій, тоді як самоврядні організації можуть мати більш інноваційний та партисипативний підхід;

– різні пріоритети. Органи публічної влади можуть мати пріоритет на вирішенні загальнодержавних проблем, тоді як самоврядні організації можуть мати пріоритет на вирішенні проблем конкретної громади;

– різні ресурси. Органи публічної влади мають доступ до більших ресурсів, ніж самоврядні організації. Це може призвести до того, що органи публічної влади будуть віддавати перевагу проєктам, які потребують значних ресурсів, а не проєктам, які можуть бути реалізовані самоврядними організаціями.

6) Різні підходи до вирішення проблем сталого розвитку територій:

– різні цінності та переконання. Органи публічної влади та самоврядні організації можуть мати різні цінності та переконання щодо того, як слід вирішувати проблеми сталого розвитку територій;

– різний досвід. Органи публічної влади та самоврядні організації можуть мати різний досвід у вирішенні проблем сталого розвитку територій;

– різні ресурси. Органи публічної влади та самоврядні організації можуть мати доступ до різних ресурсів, що може впливати на їхній підхід до вирішення проблем сталого розвитку територій.

7) Різні цінності та інтереси органів публічної влади та самоврядних організацій:

– різні цілі та завдання. Органи публічної влади та самоврядні організації мають різні цілі та завдання, що може призводити до різних цінностей та інтересів;

– різний досвід та знання. Органи публічної влади та самоврядні організації можуть мати різний досвід та знання, що може призводити до різних цінностей та інтересів;

– різний соціальний статус. Органи публічної влади мають більш високий соціальний статус, ніж самоврядні організації, що може призводити до різних цінностей та інтересів.

8) Різні підходи до прийняття рішень:

– різні цінності та переконання. Органи публічної влади та самоврядні організації можуть мати різні цінності та переконання щодо того, як слід приймати рішення;

– різний досвід. Органи публічної влади та самоврядні організації можуть мати різний досвід у прийнятті рішень;

– різні ресурси. Органи публічної влади та самоврядні організації можуть мати доступ до різних ресурсів, що може впливати на їхній підхід до прийняття рішень.

9) Недостатня комунікація між органами публічної влади та самоврядними організаціями:

– недостатнє розуміння один одного. Органи публічної влади та самоврядні організації можуть не розуміти один одного, їхні цілі, завдання, цінності та інтереси. Це може призвести до труднощів у спілкуванні між ними;

– нестача довіри. Органи публічної влади та самоврядні організації можуть не довіряти один одному. Це може призвести до того, що вони будуть уникати спілкування один з одним;

– різні комунікаційні канали. Органи публічної влади та самоврядні організації можуть використовувати різні комунікаційні канали. Це може ускладнювати спілкування між ними.

10) Недостатня участь громадян у процесі сталого розвитку територій:

– недостатнє розуміння громадянами процесу сталого розвитку територій.

Громадяни можуть не розуміти, як вони можуть впливати на цей процес;

– нестача довіри громадян до органів публічної влади та самоврядних організацій. Громадяни можуть не довіряти органам публічної влади та самоврядним організаціям, що вони будуть враховувати їх інтереси;

– нестача ресурсів для участі громадян у процесі сталого розвитку територій. Громадяни можуть не мати часу, знань або навичок, необхідних для участі в цьому процесі.

11) Недостатня підтримка з боку органів публічної влади:

– недостатнє розуміння органами публічної влади ролі самоврядних організацій у процесі сталого розвитку територій. Органи публічної влади можуть не розуміти, що самоврядні організації можуть відігравати важливу роль у вирішенні проблем територій;

– нестача ресурсів у органів публічної влади для підтримки самоврядних організацій. Органи публічної влади можуть не мати достатніх ресурсів, щоб надавати підтримку самоврядним організаціям;

– немає чіткої нормативно-правової бази, яка регулює співпрацю між органами публічної влади та самоврядними організаціями. Це може призводити до непорозумінь та конфліктів між цими двома типами організацій

12) Нестача законодавчих норм, які регулюють співпрацю органів публічної влади та самоврядних організацій:

– нерозуміння необхідності регулювання співпраці між органами публічної влади та самоврядними організаціями. Деякі органи публічної влади та самоврядні організації можуть не розуміти, що співпраця між ними повинна регулюватися законодавством;

– недостатня готовність органів публічної влади та самоврядних організацій до співпраці. Деякі органи публічної влади та самоврядні організації

можуть не бути готові до співпраці, що може ускладнити розробку та прийняття законодавчих норм, які регулюють цю співпрацю;

– нестача політичної волі для розробки та прийняття законодавчих норм, які регулюють співпрацю між органами публічної влади та самоврядними організаціями. Деякі політичні лідери можуть не бути зацікавлені в розробці та прийнятті таких законодавчих норм.

13) Нестача фінансової підтримки для сталого розвитку самоврядних організацій:

– недостатнє розуміння важливості фінансової підтримки для сталого розвитку самоврядних організацій. Деякі органи публічної влади можуть не розуміти, що фінансова підтримка необхідна для сталого розвитку самоврядних організацій;

– нестача ресурсів у органів публічної влади для надання фінансової підтримки самоврядним організаціям. Органи публічної влади можуть не мати достатніх ресурсів, щоб надавати фінансову підтримку самоврядним організаціям;

– нестача політичної волі для надання фінансової підтримки самоврядним організаціям. Деякі політичні лідери можуть не бути зацікавлені в наданні фінансової підтримки самоврядним організаціям.

14) Нестача кадрової підтримки для сталого розвитку самоврядних організацій:

– недостатнє розуміння важливості кадрової підтримки для сталого розвитку самоврядних організацій. Деякі органи публічної влади можуть не розуміти, що кадрова підтримка необхідна для сталого розвитку самоврядних організацій;

– нестача ресурсів у органів публічної влади для надання кадрової підтримки самоврядним організаціям. Органи публічної влади можуть не мати достатніх ресурсів, щоб надавати кадрову підтримку самоврядним організаціям;

– нестача політичної волі для надання кадрової підтримки самоврядним організаціям. Деякі політичні лідери можуть не бути зацікавлені в наданні кадрової підтримки самоврядним організаціям.

15) Нестача технічної підтримки для сталого розвитку самоврядних організацій:

– недостатнє розуміння важливості технічної підтримки для сталого розвитку самоврядних організацій. Деякі органи публічної влади можуть не розуміти, що технічна підтримка необхідна для сталого розвитку самоврядних організацій;

– нестача ресурсів у органів публічної влади для надання технічної підтримки самоврядним організаціям. Органи публічної влади можуть не мати достатніх ресурсів, щоб надавати технічну підтримку самоврядним організаціям;

– нестача політичної волі для надання технічної підтримки самоврядним організаціям. Деякі політичні лідери можуть не бути зацікавлені в наданні технічної підтримки самоврядним організаціям.

16) Нестача інформаційної підтримки для сталого розвитку самоврядних організацій:

– недостатнє розуміння важливості інформаційної підтримки для сталого розвитку самоврядних організацій. Деякі органи публічної влади можуть не розуміти, що інформаційна підтримка необхідна для сталого розвитку самоврядних організацій;

– нестача ресурсів у органів публічної влади для надання інформаційної підтримки самоврядним організаціям. Органи публічної влади можуть не мати достатніх ресурсів, щоб надавати інформаційну підтримку самоврядним організаціям;

– нестача політичної волі для надання інформаційної підтримки самоврядним організаціям. Деякі політичні лідери можуть не бути зацікавлені в наданні інформаційної підтримки самоврядним організаціям.

17) Нестача мотивації у самоврядних організацій для участі у процесі сталого розвитку територій:

- недостатнє розуміння ролі самоврядних організацій у процесі сталого розвитку територій. Деякі самоврядні організації можуть не розуміти, що вони можуть відігравати важливу роль у вирішенні проблем територій;

- недостатнє розуміння переваг співпраці з органами публічної влади. Деякі самоврядні організації можуть не розуміти, що співпраця з органами публічної влади може принести їм певні переваги;

- недостатнє розуміння можливостей для сталого розвитку територій. Деякі самоврядні організації можуть не розуміти, які можливості є у них для сталого розвитку територій.

Ці чинники можуть бути зумовлені різними факторами, такими як:

- історичні фактори, наприклад, традиція авторитарного управління;
- культурні фактори, наприклад, недовіра до інститутів громадянського суспільства;

- політичні фактори, наприклад, відсутність політичної волі для підтримки співпраці між органами публічної влади та самоврядними організаціями;

- економічні фактори, наприклад, недостатнє фінансування для сталого розвитку самоврядних організацій.

Стимування співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями негативно впливає на процес сталого розвитку територій. Воно може призвести до того, що інтереси різних груп населення не будуть належним чином враховані, а проєкти сталого розвитку територій будуть реалізовані не в повному обсязі або не будуть ефективними.

Для подолання цих чинників необхідно:

- проводити:

- 1) освітні заходи, спрямовані на підвищення обізнаності органів публічної влади про необхідність співпраці з самоврядними організаціями;

- створювати:

1) механізми взаємодії між органами публічної влади та самоврядними організаціями, які будуть гарантувати, що самоврядні організації будуть використовувати владу в інтересах громади;

2) спільні робочі групи, які будуть розробляти проєкти сталого розвитку територій. Такі робочі групи можуть сприяти більш ефективній взаємодії між органами публічної влади та самоврядними організаціями;

3) мережі самоврядних організацій, які можуть обмінюватися досвідом у сфері сталого розвитку територій. Такі мережі можуть допомогти самоврядним організаціям навчатися на досвіді інших організацій, які успішно реалізують проєкти сталого розвитку територій;

4) програми підготовки та підвищення кваліфікації для працівників самоврядних організацій у сфері сталого розвитку територій;

5) платформи для обміну досвідом між самоврядними організаціями, які реалізують проєкти сталого розвитку територій;

6) робочі групи з представників органів публічної влади та самоврядних організацій, які будуть займатися вирішенням конкретних проблем громади;

7) механізми для взаємного навчання органів публічної влади та самоврядних організацій. Це може допомогти цим двом типам організацій розвивати більш ефективні підходи до вирішення проблем сталого розвитку територій;

8) єдині комунікаційні канали для органів публічної влади та самоврядних організацій. Це допоможе покращити спілкування між цими двома типами організацій;

9) механізми для довіри громадян до органів публічної влади та самоврядних організацій. Це допоможе громадянам відчувати себе впевненіше у тому, що їхні інтереси будуть враховані;

10) можливості для участі громадян у процесі сталого розвитку територій. Це допоможе громадянам отримати необхідні ресурси для участі в цьому процесі;

11) механізми для надання підтримки самоврядним організаціям з боку органів публічної влади. Це допоможе самоврядним організаціям отримати необхідні ресурси для ефективного виконання своїх функцій;

12) робочі групи з представників органів публічної влади та самоврядних організацій, які будуть займатися розробкою та реалізацією проєктів сталого розвитку територій;

13) політичну волю для розробки та прийняття законодавчих норм, які регулюють співпрацю між органами публічної влади та самоврядними організаціями. Це можна зробити шляхом проведення консультацій з політичними лідерами та лобювання інтересів органів публічної влади та самоврядних організацій;

14) механізми для надання кадрової, інформаційної, технічної, фінансової підтримки самоврядним організаціям з боку органів публічної влади. Це можна зробити шляхом запровадження системи надання доступу до інформаційно-комунікаційних технологій для самоврядних організацій, а також шляхом створення фондів для підтримки технічної інфраструктури самоврядних організацій;

15) політичну волю для надання фінансової, кадрової, інформаційної, технічної підтримки самоврядним організаціям. Це можна зробити шляхом проведення консультацій з політичними лідерами та лобювання інтересів самоврядних організацій.

– запроваджувати:

1) реформи, які будуть сприяти децентралізації влади та підвищуватимуть роль самоврядних організацій у місцевому управлінні;

2) систему грантів та інших форм фінансової підтримки для самоврядних організацій, які беруть участь у проєктах сталого розвитку територій. Така підтримка може сприяти підвищенню спроможності самоврядних організацій до співпраці з органами публічної влади;

3) програми стажування для працівників самоврядних організацій у органах публічної влади та інших організаціях, які мають досвід у сфері сталого розвитку територій;

4) систему консультацій між органами публічної влади та самоврядними організаціями, які розробляють проєкти сталого розвитку територій;

5) систему громадських обговорень проєктів сталого розвитку територій;

6) чітку нормативно-правову базу, яка регулює співпрацю між органами державної влади та самоврядними організаціями. Це допоможе уникнути непорозумінь та конфліктів між цими двома типами організацій.;

7) систему грантової підтримки самоврядних організацій з боку органів публічної влади.

– надавати:

1) фінансову та іншу підтримку самоврядним організаціям, яка дозволить їм підвищити свою професійну кваліфікацію та ефективність діяльності;

2) органам публічної влади та самоврядним організаціям підтримку у розробці механізмів взаємодії. Органи публічної влади та самоврядні організації можуть потребувати допомоги у розробці механізмів взаємодії, які будуть ефективними та відповідати інтересам обох сторін;

3) самоврядним організаціям підтримку у формуванні людських ресурсів. Підтримка у формуванні людських ресурсів може допомогти самоврядним організаціям підвищити кваліфікацію своїх працівників та залучити нових кваліфікованих кадрів;

4) самоврядним організаціям доступ до матеріально-технічних ресурсів. Доступ до матеріально-технічних ресурсів може допомогти самоврядним організаціям ефективніше реалізовувати проєкти сталого розвитку територій;

5) самоврядним організаціям освітню та консультаційну підтримку у сфері сталого розвитку територій. Така підтримка може допомогти самоврядним організаціям отримати необхідні знання та навички для реалізації проєктів сталого розвитку територій;

6) самоврядним організаціям більше можливостей для участі у процесі прийняття рішень щодо сталого розвитку територій. Це може допомогти самоврядним організаціям впливати на цілі і завдання органів публічної влади;

7) самоврядним організаціям право брати участь у громадських обговореннях проєктів сталого розвитку територій;

8) громадянам можливість брати участь у громадських проєктах та ініціативах;

9) самоврядним організаціям доступ до державних ресурсів, таких як приміщення, обладнання та кадри.

– залучати:

1) представників самоврядних організацій до консультацій з органами публічної влади з різних питань, що стосуються сталого розвитку територій.

– організувати:

1) зустрічі та конференції, на яких представники органів публічної влади та самоврядних організацій зможуть познайомитися один з одним та обговорити спільні проблеми.

– удосконалити:

1) законодавче регулювання взаємодії між органами публічної влади та самоврядними організаціями. Законодавство має містити чіткі норми щодо того, як повинні взаємодіяти ці два типи організацій.

– сприяти:

1) поширенню досвіду у співпраці між органами публічної влади та самоврядними організаціями. Органи публічної влади та самоврядні організації можуть навчатися на досвіді інших організацій, які успішно співпрацюють.

– затвердити:

1) положення про взаємодію між органами публічної влади та самоврядними організаціями. Це положення має містити чіткі норми щодо того, як повинні взаємодіяти ці два типи організацій.

– узгоджувати:

1) цілі і завдання органів публічної влади та самоврядних організацій. Це можна зробити шляхом проведення консультацій між цими двома типами організацій.

– забезпечувати:

1) готовність органів публічної влади та самоврядних організацій до співпраці. Це можна зробити шляхом проведення тренінгів та семінарів для представників органів публічної влади та самоврядних організацій.

– розвивати:

1) діалог між органами публічної влади та самоврядними організаціями. Це допоможе цим двом типам організацій краще зрозуміти один одного та їхні підходи до вирішення проблем сталого розвитку територій;

2) освіти громадян про процес сталого розвитку територій. Це допоможе громадянам краще зрозуміти, як вони можуть впливати на цей процес;

3) освіти органів публічної влади про роль самоврядних організацій у процесі сталого розвитку територій. Це допоможе органам публічної влади краще розуміти, що самоврядні організації можуть відігравати важливу роль у вирішенні проблем територій;

4) розуміння необхідності регулювання співпраці між органами публічної влади та самоврядними організаціями. Це можна зробити шляхом проведення освітніх кампаній, а також шляхом проведення консультацій з органами публічної влади та самоврядними організаціями;

5) розуміння важливості фінансової, кадрової, технічної, інформаційної підтримки для сталого розвитку самоврядних організацій. Це можна зробити шляхом проведення освітніх кампаній, а також шляхом проведення консультацій з органами публічної влади та самоврядними організаціями;

6) розуміння ролі самоврядних організацій у процесі сталого розвитку територій. Це можна зробити шляхом проведення освітніх кампаній, а також шляхом проведення консультацій з органами публічної влади та самоврядними організаціями;

7) розуміння переваг співпраці з органами публічної влади. Це можна зробити шляхом проведення навчальних семінарів та тренінгів для представників самоврядних організацій;

8) розуміння можливостей для сталого розвитку територій. Це можна зробити шляхом надання інформації про можливості сталого розвитку територій самоврядним організаціям.

Ці заходи допоможуть підвищити ефективність співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями та сприятимуть сталому розвитку територій.

Висновки до другого розділу

1. Доведено нагальну необхідність реформування системи комунікаційного процесу між органами публічної влади та самоврядними організаціями на основі ґрунтовного аналізу її генези.

Досліджено сучасний стан сталого розвитку територій України та виокремлені головні проблеми сталого розвитку територій. Визначено, що головними проблемами є: економічна нестабільність; високий рівень безробіття; недостатня інфраструктура; відсутність ефективної державної політики; відсутність розумної та ефективної державної політики в галузі економіки, освіти, культури та соціальної сфери; військові конфлікти. Сформовано підходи до сталого розвитку територій в Україні: регіональний сталий розвиток з урахуванням конкурентоспроможності; сталий розвиток інноваційної економіки; сталий розвиток місцевого самоврядування; сталий розвиток туризму та культурної спадщини; сталий розвиток екологічної економіки; соціально-економічний сталий розвиток територій; цифрові технології та інформаційна безпека; сталий розвиток логістики та інфраструктури; сталий розвиток агропромислового комплексу; сталий розвиток малих та середніх підприємств.

2. Розглянуто досвід зарубіжних країн у сфері залучення самоврядних організацій в процесі сталого розвитку територій.

Взначено умови для сприяння участі самоврядних організацій у процесі сталого розвитку територій, серед них є: унеможливлення існування корупційних процесів; дотримання верховенства права та реалізація інших прав людини та основоположних свобод; політична воля; позитивне відношення органів публічної влади до критики; ефективна та дієва комунікація між органами публічної влади та самоврядними організаціями; здатність органів публічної влади та самоврядних організацій до змістовних дискусій; вільне, незалежне та активне громадянське суспільство; можливість приймати участь у процесах прийняття рішень на місцевому та регіональному рівні; доступ до правосуддя та регіональних й міжнародних механізмів захисту прав людини.

Досліджено досвід зарубіжних країн у сфері сталого розвитку територій та залучення до такого розвитку самоврядних організацій, таких як: Нова Зеландія, Канада, Ісландія, Фінляндія, Японія, Південно-Африканська Республіка. На базі аналізу сформовані дві матриці: матриця політик сталого розвитку територій та матриця проблем, на вирішення яких направлена політика сталого розвитку територій.

3. Виокремлено проблеми з якими стикаються самоврядні організації під час залучення їх у процесі сталого розвитку територій. Обґрунтовано, що процес залучення не є досконалим та гальмується з наступних причин: інформаційна закритість з боку органів публічної влади; недосконале нормативно-правове регулювання комунікації між органами публічної влади та самоврядними організаціями; відсутність площини, де відбувається повноцінне залучення самоврядних організацій; стримування громадської активності; обмежене залучення самоврядних організацій до проєктних груп на місцях; ігнорування органами публічної влади громадської думки під час формування та реалізації місцевої політики; відсутність дорожньої карти залучення та співпраці між самоврядними організаціями та органами публічної влади на конкретних територіях; відсутність міжсекторіальної взаємодії на місцях, задля спільної

співпраці; відсутність чітких уявлень про наявні механізми, технології та інструменти ефективного партнерства.

Викремлено чинники, які стримують співпрацю органів публічної влади з самоврядними організаціями в процесі сталого розвитку територій: небажання органів публічної влади ділитися владою з самоврядними організаціями; недостатня довіра між органами публічної влади та самоврядними організаціями; відсутність чітких механізмів взаємодії між органами публічної влади та самоврядними організаціями; нестача ресурсів у самоврядних організаціях; нестача досвіду у самоврядних організаціях у сфері сталого розвитку територій; невідповідність цілей і завдань органів публічної влади та самоврядних організацій; різні підходи до вирішення проблем сталого розвитку територій; різні цінності та інтереси органів публічної влади та самоврядних організацій; різні підходи до прийняття рішень; недостатня комунікація між органами публічної влади та самоврядними організаціями; недостатня участь громадян у процесі сталого розвитку територій; недостатня підтримка з боку органів публічної влади; нестача законодавчих норм, які регулюють співпрацю органів публічної влади та самоврядних організацій; нестача фінансової підтримки для сталого розвитку самоврядних організацій; нестача кадрової підтримки для сталого розвитку самоврядних організацій; нестача технічної підтримки для сталого розвитку самоврядних організацій; нестача інформаційної підтримки для сталого розвитку самоврядних організацій; нестача мотивації у самоврядних організаціях для участі у процесі сталого розвитку територій.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ САМОВРЯДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ПРОЦЕСИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

3.1. Класифікатор самоврядних організацій, функціонуючих в Україні

Дослідженнями самоврядних організацій займалися багато науковців, як в Україні, так і за її межами. Серед них можна відзначити таких: Овсієнко А. М. [81], Шахрай В. І. [193], Матвійчук А. В. [62] та інші на вітчизняному рівні, та М. Вебер [10], Г. Е. Фрейєр [223], Г. Алмонд [198], Л. Л. Цай [276], Янакопулос Х. [283] та інші на закордонному рівні. Ці науковці розробили різні підходи до класифікації самоврядних організацій, які використовуються донині.

Щодо класифікації самоврядних організацій, то тут спостерігається багатовекторність підходів, залежно від застосованих критеріїв та підходів від конституційно-правових до історичних.

Так, сучасний правник Тесліцький А. М. виділяє наступні види самоврядних організацій:

- 1) за способом утворення та формами діяльності: фронти, асоціації, спілки, фонди;
- 2) за умовами членства: з формально фіксованим та формально нефіксованим членством;
- 3) за кількістю членів: масові та елітарні;
- 4) за способом формування і ступенем охоплення мас: стихійні та свідомо організовані;
- 5) за складом професійні, жіночі, молодіжні, етнічні тощо;
- 6) за внутрішньою структурою: централізовані, нецентралізовані;
- 7) за масштабами діяльності: місцеві, загальнодержавні, міжнародні;
- 8) за соціально-правовим статусом: легальні, нелегальні;

9) за способом досягнення мети: реформаторські, консервативні;

10) за соціальним значенням для існування й сталого розвитку суспільства: прогресивні, консервативні, реакційні [173].

Європейські дослідники сходяться на думці щодо важливості розподілу самоврядних організацій на:

- організації-соціальні партнери ринку праці (профспілки та федерації роботодавців);
- організації, що представляють соціальні та економічні інтереси у широкому сенсі (організації споживачів);
- громадські організації;
- організації на рівні громади, через які громадяни можуть брати участь у житті громади (молодіжні асоціації чи об'єднання батьків) тощо [5].

На думку Новохацького В. Д., самоврядні організації поділяються на:

- 1) організації, чії фокусні групи складають самі їх члени:
 - «неурядові організації взаємодопомоги» (поєднують людей за принципом загального лиха або проблеми);
 - «неурядові організації клубного типу» (включають різноманітні групи самовдосконалення, клуби за інтересами);
- 2) організації націлені на рішення проблем, безпосередньо не пов'язаних з життєвими інтересами самих їх членів:
 - «неурядові організації соціальної спрямованості» та благодійні організації (орієнтовані на вирішення людських, гуманітарно-соціальних проблем);
 - неурядові організації «екологічної спрямованості» (захист навколишнього середовища в широкому сенсі);
- 3) «інфраструктурні» організації (для сприяння діяльності інших неурядових організацій всамому широкому плані);
- 4) правозахисні організації:
 - організації традиційного типу;

– організації громадянського контролю (здійснюють нагляд за діяльністю виконавчої влади, за дотриманням запропонованої законом процедури в ході виборчих кампаній та самих виборів) [80].

Ващук О. М. серед загальних критеріїв класифікації самоврядних організацій виділяє такі їх базові характеристики як:

- порядок здійснення легалізації;
- організаційна структура та характер членства;
- статус та територія дії;
- суб'єкти діяльності (молодіжні, дитячі, жіночі організації, об'єднання ветеранів, спілки роботодавців, підприємців, організації медичних працівників, інвалідів та ін.);

- вид організаційно-правової форми (громадський рух, спілка, товариство, громадський / благодійний фонд, асоціація, конгрес, громадська / благодійна установа, благодійна організація (фондація, місія, ліга тощо);

- мотиваційні аспекти створення;
- сфера суспільного життя, в якій діє відповідна організація (культурні, просвітницькі, спортивні, екологічні, творчі);

- тип та спрямованість діяльності організації щодо суб'єкту, який її утворив (професійні спілки, благодійні організації, правозахисні організації, організації національних меншин, громадсько-політичні рухи) [9].

Ковалів М. В. класифікує самоврядні організації за сферою діяльності на:

- політичні самоврядні організації: об'єднують людей на основі спільних політичних інтересів, наприклад, політичні партії, рухи, організації;

- соціальні самоврядні організації: об'єднують людей на основі спільних соціальних інтересів, наприклад, профспілки, кооперативи, громадські організації;

- економічні самоврядні організації: об'єднують людей на основі спільних економічних інтересів, наприклад, господарські товариства, кооперативи, об'єднання підприємців [45].

Овсієнко А. Ф. класифікує самоврядні організації за рівнем територіальної організації на:

- місцеві самоврядні організації: діють на рівні окремих населених пунктів, наприклад, сільські, селищні, міські ради;
- регіональні самоврядні організації: діють на рівні регіонів, наприклад, обласні ради;
- всеукраїнські самоврядні організації: діють на рівні всієї країни, наприклад, Верховна Рада України, Національна академія наук України [81].

Шахрай В. І. класифікує самоврядні організації за формою власності на:

- державні самоврядні організації: створюються органами державної влади, наприклад, територіальні громади, органи місцевого самоврядування, державні підприємства;
- недержавні самоврядні організації: створюються громадянами або юридичними особами, наприклад, громадські організації, професійні об'єднання, релігійні громади тощо [193].

Журенок Т. В. класифікує самоврядні організації за кількістю учасників на:

- великі самоврядні організації: об'єднують велику кількість учасників, наприклад, профспілки, політичні партії;
- малі самоврядні організації: об'єднують невелику кількість учасників, наприклад, спортивні клуби, творчі об'єднання [35].

М. Вебер виділяв три типи самоврядних організацій:

- корпоративні: об'єднують людей на основі спільної професійної діяльності, наприклад, цехи, гільдії, професійні асоціації;
- територіальні: об'єднують людей на основі спільного місця проживання, наприклад, громади, волості, повіти;
- релігійні: об'єднують людей на основі спільних релігійних переконань, наприклад, церкви, синагоги, мечеті [10].

Г. Е. Фрейсер виділяв два типи самоврядних організацій:

- автономні: мають повну свободу дій у межах своєї компетенції, наприклад, профспілки, кооперативи, громадські організації;

- неавтономні: діють у межах певних обмежень, наприклад, політичні партії, рухи, організації [223].

А. А. Алмонд і Л. Л. Цай виділяли три типи самоврядних організацій:

- формальні: мають чітко визначену структуру, статут, правила і процедури;

- неформальні: не мають чітко визначеної структури, статуту, правил і процедур;

- проміжні: мають елементи як формальних, так і неформальних організацій [198, 276].

Янакопулос Х. виділяв два типи самоврядних організацій:

- об'єктивні: мають чітко визначену структуру і функції;

- суб'єктивні: не мають чітко визначеної структури і функцій [283].

Ці класифікації не є взаємовиключними. Вони доповнюють одна одну і дозволяють краще зрозуміти різноманіття самоврядних організацій.

Враховуючи вищезазначене, на думку автора роботи, слід розробити розширену класифікацію самоврядних організацій (рис. 3.1).

Розширена класифікація самоврядних організацій може бути представлена за такими критеріями:

1) Залежно від сфери діяльності:

- професійні самоврядні організації: об'єднують осіб, зайнятих певною професійною діяльністю, наприклад, адвокатські палати, лікарські асоціації, інженерні товариства тощо;

- громадські самоврядні організації: об'єднують громадян на основі спільних інтересів, наприклад, спортивні клуби, творчі об'єднання, релігійні громади тощо;

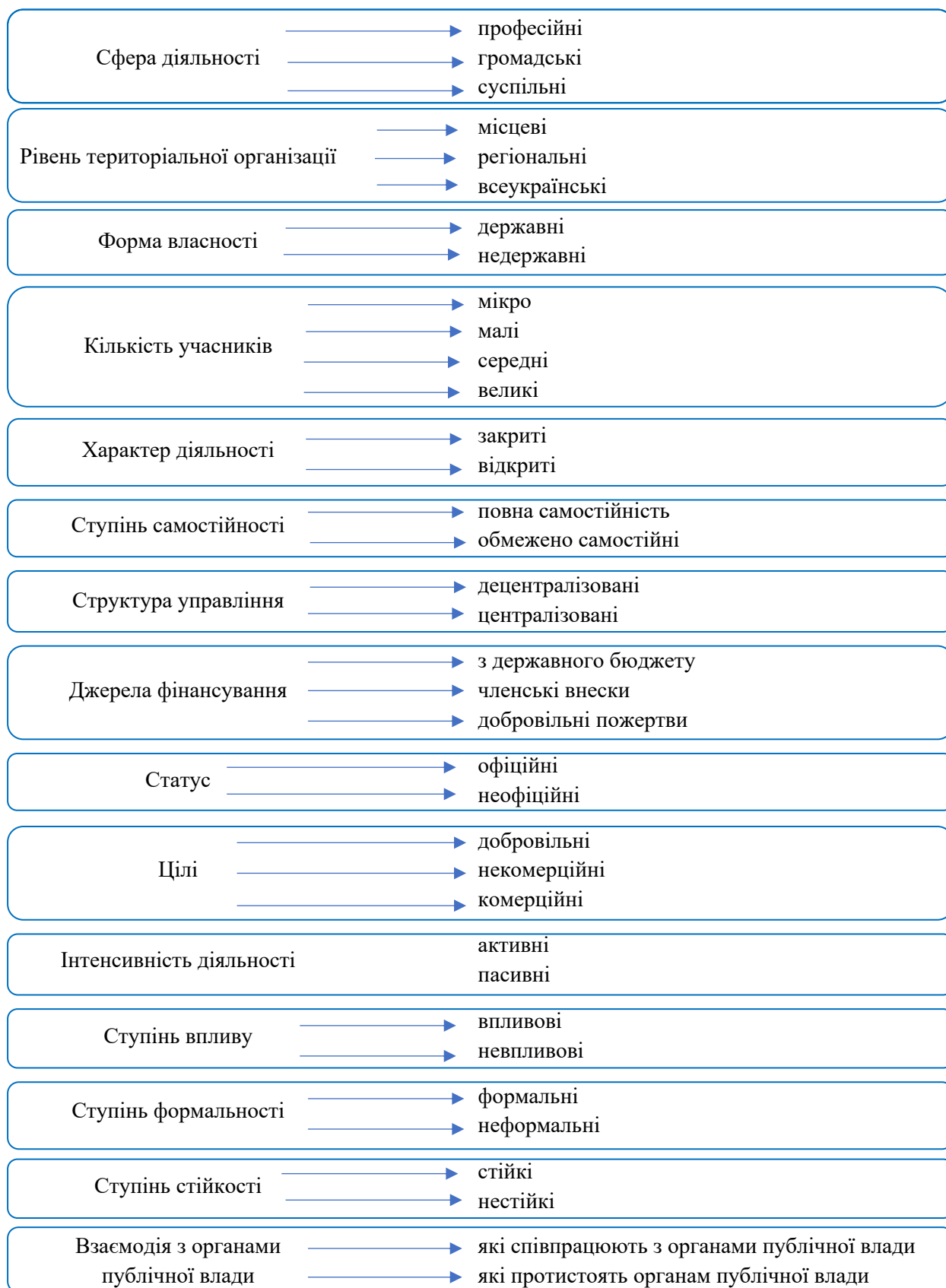

Рис. 3.1 Класифікація самоврядних організацій [розробка автора]

– суспільні самоврядні організації: об'єднують громадян, які проживають на певній території, наприклад, місцеві громади, квартальні комітети, будинкові комітети тощо.

2) Залежно від рівня територіальної організації:

– місцеві самоврядні організації: діють на рівні окремих населених пунктів, наприклад, сільські, селищні, міські ради;

– регіональні самоврядні організації: діють на рівні регіонів, наприклад, обласні ради;

– всеукраїнські самоврядні організації: діють на рівні всієї країни, наприклад, Верховна Рада України, Національна академія наук України.

3) Залежно від форми власності:

– державні самоврядні організації: створюються органами публічної влади, наприклад, територіальні громади, органи місцевого самоврядування, державні підприємства;

– недержавні самоврядні організації: створюються громадянами або юридичними особами, наприклад, громадські організації, професійні об'єднання, релігійні громади тощо.

Крім того, самоврядні організації можна класифікувати за такими критеріями:

4) Залежно від кількості учасників:

– мікроорганізації: об'єднують невелику кількість людей, наприклад, сім'я, сусідство, трудовий колектив тощо;

– малі організації: об'єднують від 10 до 50 осіб;

– середні організації: об'єднують від 50 до 250 осіб;

– великі організації: об'єднують понад 250 осіб.

5) Залежно від характеру діяльності:

– закриті самоврядні організації: можуть обмежувати доступ до своїх членів, наприклад, професійні асоціації, адвокатські палати;

– відкриті самоврядні організації: не обмежують доступ до своїх членів, наприклад, громадські організації, релігійні громади.

б) Залежно від ступеня самостійності:

– самоврядні організації з повною самостійністю: мають право самостійно приймати рішення з усіх питань своєї діяльності, наприклад, місцеві громади;

– самоврядні організації з обмеженою самостійністю: мають право самостійно приймати рішення з обмеженого кола питань, наприклад, професійні асоціації.

7) Залежно від структури управління:

– децентралізовані організації: мають децентралізовану систему управління, в якій рішення приймаються на місцевому рівні;

– централізовані організації: мають централізовану систему управління, в якій рішення приймаються на вищому рівні.

8) Залежно від джерел фінансування:

– фінансуються з бюджету: отримують фінансування з бюджету держави, місцевого самоврядування або міжнародних організацій;

– фінансуються з членських внесків: отримують фінансування з членських внесків своїх членів;

– фінансуються з добровільних пожертв: отримують фінансування з добровільних пожертв від фізичних і юридичних осіб.

9) Залежно від статусу:

– офіційні організації: створені органами державної влади або місцевого самоврядування;

– неофіційні організації: створені громадянами на добровільній основі.

10) Залежно від цілей:

– добровільні організації: займаються благодійністю, наприклад, наданням допомоги малозабезпеченим, хворим, нужденним тощо;

– некомерційні організації: займаються некомерційною діяльністю, наприклад, освітньою, спортивною, культурною тощо;

– комерційні організації: займаються комерційною діяльністю, наприклад, виробництвом товарів, наданням послуг тощо.

11) Залежно від ступеня інтенсивності діяльності:

– активні організації: регулярно проводять заходи та реалізують проєкти;
– пасивні організації: нерегулярно проводять заходи та реалізують проєкти.

12) Залежно від ступеня впливу на суспільство:

– впливові організації: мають значний вплив на суспільство;
– невливові організації: мають незначний вплив на суспільство.

13) Залежно від ступеня стійкості:

– стійкі організації: існують протягом тривалого часу і мають міцну структуру;
– нестійкі організації: існують протягом короткого часу і мають слабку структуру.

14) Залежно від ступеня формальності:

– формальні організації: мають чітко визначені правила і процедури, а також офіційну структуру управління;
– неформальні організації: не мають чітко визначених правил і процедур, а також офіційної структури управління.

15) Залежно від ступеня взаємодії з органами публічної влади:

– організації, що співпрацюють з органами публічної: взаємодіють з органами публічної влади в різних сферах, наприклад, в сфері освіти, охорони здоров'я, соціального захисту тощо;
– організації, що протистоять органам публічної влади: виступають проти державної політики або дій органів публічної влади.

Ці класифікації дозволяють виділити додаткові характеристики самоврядних організацій, які можуть бути важливими для їх розуміння і дослідження.

Наприклад, організації відкритого типу, як правило, мають більшу популярність і підтримку з боку населення. Організації закритого типу, як правило, більш ексклюзивні і мають більш вузьке коло інтересів.

Місцеві організації, як правило, більш пов'язані з місцевою громадою і мають більший вплив на місцевий сталий розвиток. Регіональні організації, як правило, мають більший вплив на регіональний сталий розвиток. Національні організації, як правило, мають більший вплив на національний сталий розвиток. Міжнародні організації, як правило, мають більший вплив на міжнародний сталий розвиток.

Організації, що фінансуються з бюджету, як правило, більш стабільні і мають більший доступ до ресурсів. Організації, що фінансуються з членських внесків, як правило, більш демократичні і мають більшу автономію. Організації, що фінансуються з добровільних пожертв, як правило, більш інноваційні і мають більший потенціал для сталого розвитку.

Організації, що співпрацюють з державними органами, як правило, більш ефективні в реалізації своїх цілей. Організації, що протистоять державним органам, як правило, більш впливові в зміні державної політики.

Класифікація самоврядних організацій є важливим інструментом для розуміння їхньої сутності та ролі у суспільстві. Вона дозволяє виділити ключові характеристики самоврядних організацій, які відрізняють їх від інших типів організацій.

3.2. Формування моделі комплексного механізму співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями у процесах сталого розвитку територій

Аналізуючи практичний досвід на території України, можна прослідкувати, що істотною причиною того, що місцеві ініціативи щодо сталого

розвитку територій залишаються нереалізованими, є сприйняття органами публічної влади цих ініціатив та співпраці, як спробу перебрати на себе самоврядним організаціям владні повноваження, а не як можливість створення партнерських відносин і розв'язання локальних або регіональних проблем, задля сталого розвитку територій. Також відбувається тенденція, що до процесу сталого розвитку територій самоврядні організації не залучаються, або залучаються частково, що призводить до непропорційного сталого розвитку різних сфер у регіоні. Як правило, сталий розвиток певної сфери відбувається за ініціативою органу місцевого самоврядування чи іншого органу публічної влади, що часто не корелюється з потребами територій.

Визначення принципів залучення неурядових організацій, організацій громадянського суспільства, громадських організацій та громадськості у процесі сталого розвитку територій та необхідність дотримання цих принципів, як фундаментальної основи побудови демократичної держави, досліджували такі вітчизняні вчені, як Афонін Е. А. [3], Войтович Р. В. [3], Гонюкова Л. В. [3], Дорош О. І. [31], Карий О. І. [42], Купріячик І. В. [31], Матвійчук А. В. [61], Мельник Д. В. [31], Панас Я. В. [42], Салюта В. А. [31], Токар М. Ю. [175], Усаченко Л. М. [181, 182, 183]. Дані дослідження стали підґрунтям для виокремлення та визначення ключових принципів залучення самоврядних організацій в процес сталого розвитку територій.

В Україні створено передумови для широкого залучення населення до вирішення територіальних проблем, але залученість самоврядних організацій не регламентована, через це відбувається нераціональна та непропорційна участь самоврядних організацій. Також відбувається вибірковість органами місцевого самоврядування залученості самоврядних організацій, як правило, перевага надається заангажованим та «дружнім» до органу публічної влади організаціям.

Залучення самоврядних організацій до процесу сталого розвитку територій є одним з фундаментальних принципів демократії та сталого розвитку

громадянського суспільства. Закордонний досвід показує, що посилення ролі самоврядних організацій та залучення їх до процесів сталого розвитку територій, задля задоволення потреб громади та поліпшення життєвого рівня громадян є важливим елементом регіонального та місцевого сталого розвитку.

Виокремлення принципів залучення самоврядних організацій в процес сталого розвитку територій надає фундаментальні знання та можливості для подальшої успішної та ефективної співпраці між органами публічної влади та самоврядними організаціями.

Зважаючи на той факт, що дослідження з питань принципів залучення самоврядних організацій в процесі сталого розвитку територій та органів публічної влади тільки набирає популярність, у дослідженні проаналізована думка вчених, щодо принципів громадянської участі, взаємодії органів публічної влади та громадськості й неурядових організацій.

Карий О. І. та Панас Я. В. у своїх дослідженнях зазначають, що взаємодія органів публічної влади з громадськістю повинна базуватись на принципах:

1) Принципу безперервності. Співпраця місцевої влади і громади має відбуватися безперервно. Це надасть можливість легше розпочинати виконання окремих проєктів місцевого сталого розвитку та залучати мешканців міста до їх реалізації.

2) Принцип відкритості. Кожен етап роботи над важливими для громади рішеннями має відбуватися із дотриманням відкритих, зрозумілих та єдиних для усіх правил поведінки та умов прийняття рішень.

3) Принцип довіри влади до пересічних громадян. Така довіра має викликати зворотну довіру громади до органу публічної влади, підвищити соціальну активність громадян [42].

Афонін Е. А., Гонюкова Л. В., Войтович Р. В. визначають основні принципи організації участі громадських організацій та органів публічної влади, як:

- наявність конкретної мети;

- створення умов для зворотного зв'язку;
- альтернативність;
- створення умов для активної участі громадськості на стадії підготовки управлінського рішення;
- залучення максимальної кількості учасників до обговорення та прийняття відповідного управлінського рішення;
- надання адекватної відкритої та повної інформації й навчання щодо громадської взаємодії;
- відкритість та контрольованість процесу громадської участі, здатність формулювати лише реалістичні цілі;
- використання якісної методичної бази для організації процесу та контролю за його результатами.

У процесі організації участі громадських організацій та органів публічної влади мова йде про наділення громадян реальними повноваженнями впливати та контролювати державно-управлінські рішення, а не лише декларувати символічну участь громадян у публічному управлінні [3].

Значну роль у вивченні питання принципів залучення самоврядних організацій у процес сталого розвитку територій відіграє й визначення ролі неурядових організацій.

У вітчизняній літературі, можна виокремити визначення ролі неурядових організацій в процесі сталого розвитку територій. Виокремлюють той факт, що ефективна участь громадян у прийнятті рішень відповідає європейським нормам, органи публічної влади повинні діяти відповідно з наступними принципами:

- 1) формування політики та планування;
- 2) прозорість процесів прийняття рішень;
- 3) звітність перед громадянами;

- 4) неурядові організації повинні визнаватися органами публічної влади як основні канали участі, через які можуть бути представлені інтереси громадян;
- 5) участь без дискримінації;
- 6) створення сприятливих умов для неурядових організацій і ширшого залучення громадян [185].

Дослідженню питання взаємодії органів публічної влади й неурядових організацій приділила увагу й Усаченко Л. М., вона зазначила, що основними принципами такої взаємодії є:

- відкритість. Це потребує здійснення систематичного інформування громадськості про політику органу публічної влади;
- реалізація громадських ініціатив, що здійснюється шляхом забезпечення участі неурядових організацій у формуванні та реалізації державної політики;
- соціальне партнерство між неурядовими організаціями;
- відповідальність;
- політична незалежність, тобто свідоме усунення органів публічної влади від участі в процесі створення й функціонування неурядових організацій;
- етичність [182].

Дорош О. І., Купріячик І. В., Мельник Д. В., Салюта В. А. [31] зазначають, що при плануванні територіального сталого розвитку громад та впровадженні будь-яких ініціатив з місцевого та регіонального сталого розвитку, надається перевага таким принципам:

- 1) комплексного підходу;
- 2) стратегічного планування;
- 3) законодавчого забезпечення прав і повноважень територіальних громад;
- 4) партнерства.

Розробники таких програм аналізують широкий спектр проблем, можливостей і рішень, враховуючи при цьому наявні місцеві ресурси на

території громади, капітал та специфіку кожної з них. Для розв'язання кола питань, пов'язаних із забезпеченням сталого (збалансованого) розвитку територій громад запропоновані ними заходи мають бути цілеспрямованими, багатоплановими та системними.

Найвизначальнішим принципом, якого необхідно дотримуватися при плануванні сталого розвитку територій територіальних громад є принцип верховенства права [31].

Токар М.Ю. зазначає, що тип взаємовідносин органів публічної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства повинен бути побудований, окрім іншого, і на трьох невід'ємних один від одного принципах – демократичності публічного управління, соціальній взаємодії й правовій певності [175].

Проаналізувавши різні принципи взаємодії громадських організацій, неурядових організацій та громадськості з органами публічної влади, слід виділити ключові принципи залучення самоврядних організацій у процес сталого розвитку територій, а саме:

- 1) принцип комплексного підходу;
- 2) принцип демократичності;
- 3) принцип відкритості;
- 4) принцип безперервності;
- 5) принцип досягнення стратегічних цілей;
- 6) принцип партнерства;
- 7) принцип прозорості;
- 8) принцип підзвітності;
- 9) принцип пропорційності;
- 10) принцип дотримання законності.

Саме такі принципи залучення самоврядних організацій у процеси сталого розвитку територій дозволять ефективній співпраці з органами публічної

влади. Це дасть можливість доцільного регіонального сталого розвитку територій держави.

Враховуючи визначені принципи залучення самоврядних організацій у процес сталого розвитку територій, на думку автора дослідження, позитивний ефект залучення самоврядних організацій у процес сталого розвитку територій, полягає у тому, що:

- гарантується, що законодавчі вимоги щодо залучення самоврядних організацій будуть виконані на певній території;
- підтримуються, легітимізуються та раціоналізуються напрями розміщення коштів місцевого та регіональних бюджетів;
- забезпечуються нові підходи та рішення у складних питаннях, встановлює пріоритетні напрями політики органів публічної влади;
- забезпечується відповідність рішень, ухвалених органами публічної влади, потребам громадян, які проживають на певній території;
- створюється підґрунтя для залучення самоврядних організацій до ухвалення найважливіших рішень як норми діяльності, а не винятку;
- забезпечується керованість та узгодженість дій всіх підрозділів органів публічної влади щодо методів, які можна використовувати для забезпечення потреб громадян в інформації;
- підвищується ефективність обміну інформацією між самоврядними організаціями;
- раціоналізуються ресурси задля ефективного сталого розвитку певної території.

Модель комплектного механізму співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями в процесі сталого розвитку територій може бути представлена у вигляді наступних елементів (рис.3.2.).

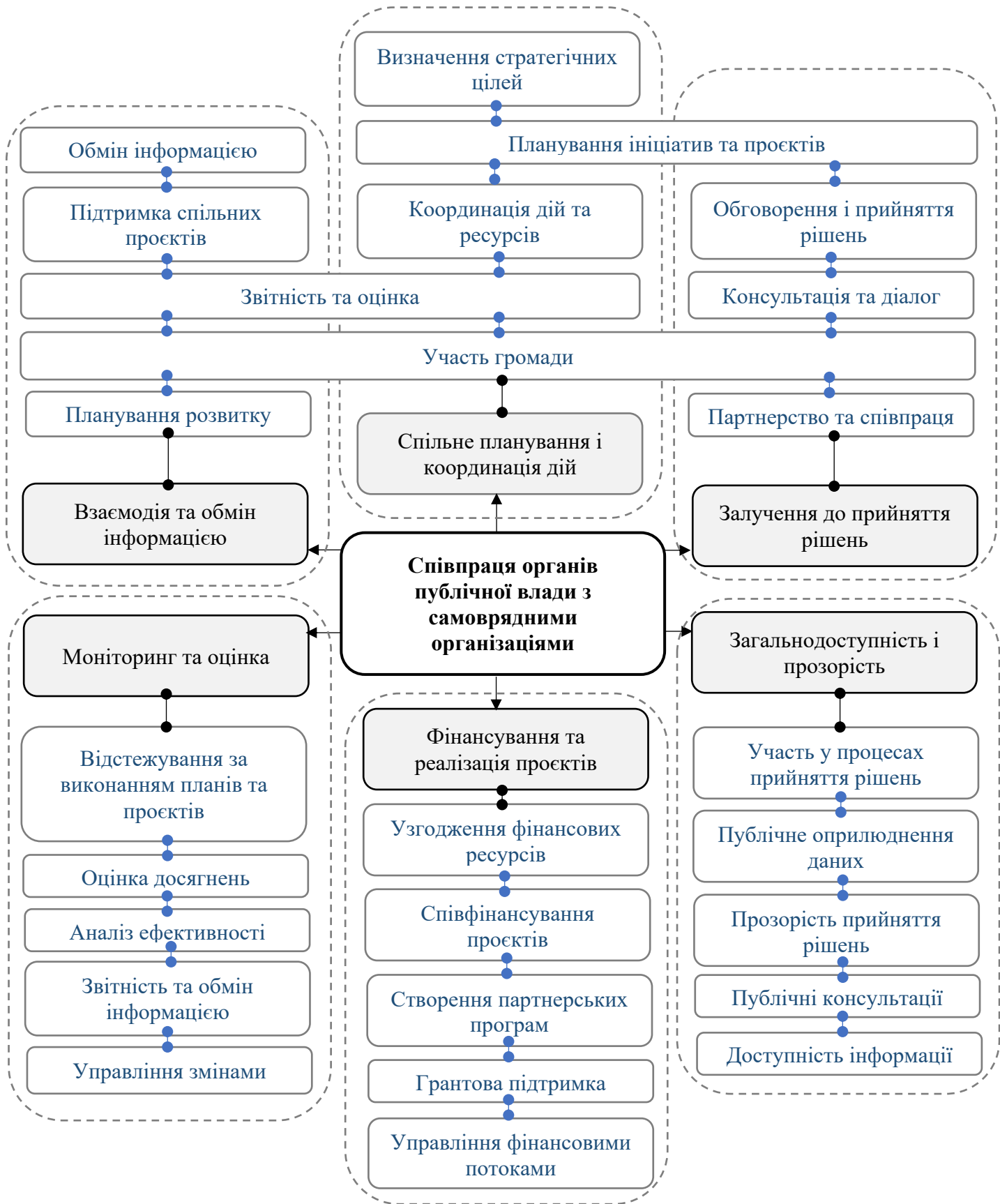

Рис. 3.2. Модель комплексного механізму співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями [розробка автора]

Модель комплексного механізму співпраці між органами публічної влади та самоврядними організаціями – це структурований план або система взаємодії між органами публічної влади та громадським сектором, спрямований на спільні дії та вирішення різноманітних соціальних, економічних, технічних або культурних проблем.

Основні аспекти такої моделі включають:

1. Спільне планування і координація дій: органи публічної влади та самоврядні організації спільно визначають пріоритети та цілі, розробляють стратегії та плани дій для вирішення проблем та реалізації проєктів.

2. Взаємодія та обмін інформацією: забезпечення відкритого обміну інформацією між органами публічної влади та самоврядними організаціями для кращого розуміння потреб та проблем, які стосуються громадян.

3. Залучення до прийняття рішень: участь представників самоврядних організацій у процесі прийняття рішень, консультації та робочих груп з метою визначення кращих стратегій та рішень.

4. Фінансування та реалізація проєктів: спільне фінансування та виконання проєктів чи програм за участю як органів публічної влади, так і громадських організацій.

5. Моніторинг і оцінка: спільне визначення критеріїв успіху та механізмів оцінки результатів для забезпечення ефективності співпраці та досягнення поставлених цілей.

6. Загальнодоступність і прозорість: забезпечення прозорості у діяльності, доступ до інформації для громадськості щодо ходу виконання проєктів та рішень, що приймаються.

Ця модель покликана сприяти підвищенню ефективності вирішення проблем, які стикаються з громадянами, забезпечуючи широкий соціальний вплив та покращення якості життя через спільні зусилля органів публічної влади та громадськості.

Взаємодія та обмін інформацією між самоврядними організаціями та органами публічної влади в процесі сталого розвитку територій включає в себе наступні аспекти:

1) Обмін інформацією: передача та отримання даних, специфічних знань, досвіду, статистики, планів, ресурсів, ініціатив тощо між самоврядними організаціями та органами публічної влади. Цей процес дозволяє різним структурам бути «на одній хвилі» та враховувати інформацію, що має значення для сталого розвитку територій.

2) Планування сталого розвитку: спільне визначення стратегій та планів сталого розвитку, враховуючи інформацію, яку забезпечують самоврядні організації і органи публічної влади. Це може включати обговорення потреб території, пріоритетів, планування інфраструктурних проєктів, програм сталого розвитку тощо.

3) Підтримка спільних проєктів: співпраця для реалізації конкретних ініціатив та проєктів, що можуть бути спільними для обох сторін. Це може включати спільні інвестиції у сталий розвиток інфраструктури, програми соціальної підтримки, організацію подій та ініціатив для підтримки та стимулювання сталого розвитку.

4) Участь громади: сприяння активній участі громадськості та сталий розвиток механізмів зворотного зв'язку, які дозволяють громадянам висловлювати свої потреби, ідеї та пропозиції з питань сталого розвитку територій. Це може бути здійснено через публічні обговорення, громадські слухання, опитування громади тощо.

5) Оцінка та звітність: спільне оцінювання ефективності здійснених заходів та проєктів, а також подальший аналіз результатів, які можуть бути використані для подальшого вдосконалення планів та стратегій.

Ці аспекти взаємодії та обміну інформацією між самоврядними організаціями та органами публічної влади сприяють сталому розвитку

територій шляхом спільної роботи, об'єднання зусиль та ефективного використання ресурсів.

Спільне планування і координація дій між самоврядними організаціями та органами публічної влади в процесі сталого розвитку територій включає в себе наступні аспекти:

1) Визначення стратегічних цілей: обидві сторони – як самоврядність, так і публічні органи – визначають спільні стратегічні цілі та пріоритети для сталого розвитку конкретної території.

2) Планування ініціатив та проєктів: спільна розробка і планування конкретних ініціатив та проєктів, спрямованих на сталий розвиток території. Це може охоплювати плани вдосконалення інфраструктури, соціально-економічного сталого розвитку, забезпечення сервісів для мешканців тощо.

3) Координація дій та ресурсів: забезпечення взаємодії між самоврядними організаціями та органами публічної влади для ефективного використання ресурсів, їх розподілу та уникнення дублювання зусиль.

4) Звітність та оцінка: регулярне спільне оцінювання досягнень, звітування про результати виконаних заходів та проєктів. Це дозволяє виявляти сильні та слабкі сторони, а також розробляти стратегії для подальшого сталого розвитку.

5) Участь громади: залучення мешканців та громадських організацій до процесу планування, що сприяє врахуванню їхніх потреб і пріоритетів у сталому розвитку території.

Ці аспекти спільного планування і координації дій допомагають створити злагодженість між різними організаціями та владними структурами для досягнення спільних цілей щодо сталого розвитку територій.

Моніторинг та оцінка у контексті співпраці між самоврядними організаціями та органами публічної влади в процесі сталого розвитку територій включають:

1) Відстежування за виконанням планів та проєктів: перевірка, наскільки успішно виконуються заплановані ініціативи та проєкти, які були розроблені у співпраці обох сторін.

2) Оцінка досягнень: оцінка результатів, щоб з'ясувати, чи були досягнуті поставлені цілі та якість реалізації запланованих заходів.

3) Аналіз ефективності: визначення того, які заходи були найбільш ефективними і які можуть потребувати коригувань або додаткових ресурсів.

4) Звітність та обмін інформацією: подання звітів та обмін інформацією між сторонами щодо виявлених результатів, проблем, викликів та успіхів у сталому розвитку територій.

5) Управління змінами: адаптація стратегій та заходів в залежності від отриманих результатів моніторингу та оцінки з метою поліпшення та удосконалення спільних ініціатив.

Моніторинг і оцінка дозволяють стежити за прогресом у реалізації проєктів та стратегій, визначати тільки найкращі практики та вживати заходи для виправлення можливих проблем з метою досягнення більш ефективних результатів у сталому розвитку територій.

Загальнодоступність і прозорість у співпраці між самоврядними організаціями та органами публічної влади в процесі сталого розвитку територій включає в себе:

1) Доступність інформації: забезпечення доступу до важливої інформації про розвиток територій, проєкти та програми, що реалізуються спільно органами публічної влади та самоврядними організаціями. Це може включати публікацію звітів, даних та результатів роботи.

2) Публічні консультації: організація публічних обговорень, консультацій та громадських слухань, де представники громадськості, організацій та владних установ можуть обмінюватися думками, висловлювати погляди та пропозиції.

3) Прозорість прийняття рішень: пояснення процесу прийняття рішень та механізмів управління, відкритість щодо обґрунтування прийнятих рішень та розкриття критеріїв відбору проєктів і програм.

4) Публічне оприлюднення даних: постійне оновлення та публікація відкритих даних про розвиток територій, бюджетування, витрати, інфраструктуру тощо.

5) Участь у процесах прийняття рішень: забезпечення можливості участі громадськості та представників самоврядних організацій у процесах прийняття важливих рішень щодо сталого розвитку територій.

Ці принципи сприяють взаємодії та співпраці, підвищують впевненість громади у процесах управління та дозволяють забезпечити більшу легітимність, прозорість і відповідальність в процесі сталого розвитку територій.

Фінансування та реалізація проєктів між самоврядними організаціями та органами публічної влади в процесі сталого розвитку територій включає в себе наступні елементи:

1) Узгодження фінансових ресурсів: органи публічної влади та самоврядні організації співпрацюють для узгодження фінансових ресурсів, які будуть використані для реалізації конкретних проєктів або програм. Це включає визначення джерел фінансування, розподіл відповідальності за фінансові витрати та узгодження бюджетів.

2) Співфінансування проєктів: самоврядні організації та органи публічної влади можуть співфінансувати спільні проєкти, де кожна сторона приділяє фінансові ресурси на реалізацію певних завдань чи ініціатив.

3) Створення партнерських програм: розробка спільних програм або ініціатив, де органи публічної влади та самоврядні організації спільно приймають рішення про фінансування та виконання певних проєктів або програм сталого розвитку.

4) Грантова підтримка: органи публічної влади можуть надавати гранти самоврядним організаціям для реалізації конкретних проєктів, спрямованих на сталий розвиток територій

5) Управління фінансовими потоками: це включає управління фінансовими потоками, контроль витрат, створення звітності про використання коштів, що надходять для реалізації проєктів.

Ці елементи сприяють ефективному функціонуванню та реалізації проєктів у сфері сталого розвитку територій через забезпечення фінансової стійкості та планування ресурсів.

Залучення до прийняття рішень між самоврядними організаціями та органами публічної влади в процесі сталого розвитку територій охоплює наступні аспекти:

1) Консультації та діалог: органи публічної влади та самоврядні організації взаємодіють для обміну ідеями, думок, інформації та поглядів з метою спільного розуміння питань сталого розвитку територій.

2) Спільне планування: разом органи публічної влади та представники самоврядних організацій розробляють стратегії, плани та програми для сталого розвитку територій.

3) Обговорення і прийняття рішень: спільне обговорення та ухвалення рішень, які враховують інтереси громад та потреби конкретної території, включаючи розробку політик та регулювання діяльності.

4) Партнерство та співпраця: встановлення партнерських відносин, що ґрунтуються на взаємному довірі, співпраці та роботі для досягнення спільних цілей сталого розвитку територій.

5) Участь громадськості: залучення представників громадськості та інших зацікавлених сторін до обговорення та прийняття рішень, що стосуються сталого розвитку територій.

Ці елементи сприяють широкому обговоренню питань сталого розвитку територій, створенню спільних рішень та планів, які враховують різні точки зору

і потреби всіх зацікавлених сторін для досягнення більш ефективного та інклюзивного сталого розвитку.

Впровадження цієї моделі допоможе забезпечити ефективну співпрацю органів публічної влади з самоврядними організаціями в процесі сталого розвитку територій. Ця співпраця може сприяти покращенню якості життя в місцевих громадах і сталого розвитку територій у цілому.

Представимо конкретні приклади того, як ці елементи можуть бути реалізовані:

1) Нормативна база. Органи публічної влади можуть прийняти закони або підзаконні акти, які б визначали правові основи співпраці з самоврядними організаціями. Ці акти можуть містити положення про права і обов'язки сторін, порядок розробки і реалізації спільних проєктів, а також механізми вирішення спорів.

2) Стратегічне партнерство. Органи публічної влади та самоврядні організації можуть створити спільну робочу групу, яка б розробила стратегію сталого розвитку територій. Ця група може включати представників різних зацікавлених сторін, таких як органи місцевого самоврядування, бізнес, громадські організації та інші.

3) Планування. Органи публічної влади та самоврядні організації можуть спільно розробляти плани сталого розвитку територій. Ці плани можуть включати заходи зі сталого розвитку інфраструктури, економіки, соціальної сфери та охорони навколишнього середовища.

4) Фінансування. Органи публічної влади можуть надавати фінансову підтримку самоврядним організаціям через гранти, субсидії або інші форми. Ця підтримка може використовуватися для реалізації проєктів, які відповідають цілям і завданням спільної стратегії сталого розвитку територій.

5) Комунікація. Органи публічної влади та самоврядні організації можуть використовувати різні канали комунікації, такі як зустрічі, веб-сайти, соціальні мережі та інші.

6) Освіта та навчання. Органи публічної влади та самоврядні організації можуть проводити навчання для своїх співробітників з питань співпраці. Це може включати семінари, тренінги та інші форми навчання.

7) Моніторинг та оцінка. Органи публічної влади та самоврядні організації можуть використовувати різні методи моніторингу і оцінки ефективності своєї співпраці. Це може включати аналіз даних, опитування та інші методи.

Застосування цієї моделі в різних регіонах може вимагати певних адаптацій з урахуванням місцевих умов. Наприклад, на територіях з розвиненими системами громадянського суспільства самоврядні організації можуть мати більшу роль у процесі сталого розвитку територій.

Однак, в цілому, ця модель є ефективним інструментом для забезпечення співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями в процесі сталого розвитку територій. Ця співпраця може сприяти покращенню якості життя в місцевих громадах і сталого розвитку територій у цілому.

Впровадження моделі у комунікаційний процес між органами публічної влади та самоврядними організаціями призведе до:

1) Самоврядні організації можуть відігравати важливу роль у залученні громад до процесу сталого розвитку територій. Вони можуть сприяти тому, щоб проєкти сталого розвитку відповідали потребам місцевих громад і були реалізовані з урахуванням їхньої думки.

2) Самоврядні організації можуть також відігравати роль у моніторингу та оцінці ефективності проєктів сталого розвитку територій. Вони можуть допомагати забезпечити те, щоб ці проєкти були реалізовані вчасно і ефективно, і щоб вони приносили позитивні результати для місцевих громад.

3) Залучення самоврядних організацій до сталого розвитку територій може сприяти сталому розвитку громадянського суспільства. Це може допомогти підвищити рівень участі людей у житті своїх громад і сприяти сталому розвитку демократичних процесів.

В цілому, співпраця органів публічної влади з самоврядними організаціями в процесі сталого розвитку територій є важливою складовою успішного сталого розвитку територій. Це допомагає забезпечити те, щоб проєкти сталого розвитку відповідали потребам місцевих громад і були реалізовані з урахуванням їхньої думки.

Конкретний механізм співпраці органів публічної влади та самоврядних організацій в процесі сталого розвитку територій може бути розроблений на основі цієї моделі з урахуванням конкретних умов і потреб.

3.3. Алгоритм забезпечення співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади у процесах сталого розвитку територій

В процесі демократизації суспільства, все більша увага приділяється ефективній комунікації між самоврядними організаціями та органами публічної влади. З кожним роком органи публічної влади стають більш відкритими та все частіше виходять з діалогом до суспільства, зокрема до самоврядних організацій. Даний діалог включає доступ до інформації, взаємоінформування, обговорення, двосторонню комунікацію, співпрацю, розподіл відповідальності між всіма сторонами процесу, що є безумовно позитивними моментами. За цим слідують й проблеми, з якими стикається даний комунікаційний процес: пошук відповідних самоврядних організацій, залучення всіх інституцій, які б охоплювали всі сторони певної діяльності, співпраця з самоврядними організаціями будь-якої території. Нажаль, велика частка самоврядних організацій працює не у відкритій суспільній площині й за їх діяльністю неможливо прослідкувати через загальні мережі. Базова інформація про такі організації розміщена у офіційних базах, але вона не відрізняється від самоврядних організацій, які не є активними. На пошук інформації про самоврядні організації виділяється багато часу та не завжди є

ефективним. Тому, стикаючись з такою проблемою є необхідність створення певних механізмів, задля організації певного простору.

Питання комунікації між громадянським суспільством та органами публічної влади розглядали такі вітчизняні вчені, як Матвійчук А. В. [61], Москаленко С. О. [176], Нижник Н. Р. [20], Романенко Є. О. [157], Селіванов В. М. [162], Токар М. Ю. [175], Турій О. В. [178].

Для визначення проблем, які виступають у процесі комунікації між органами публічної влади та самоврядними організаціями, слід виділити визначення поняття «самоврядна організація».

Розвиток в Україні громадянського суспільства та зміцнення демократичної системи, спричинили підвищення свідомості громадян у державотворчих процесах, чим передувала низка причин: держава створює такі суспільні відносили, де об'єкти та суб'єкти управління взаємопов'язані, у свою чергу, громадянське суспільство, прагне збільшити свою роль та значимість у публічному секторі. Таким чином, комунікаційні процеси є важливим аспектом сучасного демократичного суспільства та уможлиблюють:

- наявність певного стабілізуючого інструмента в суспільстві;
- відкритість влади до громадськості через самоврядні організації;
- участь самоврядних організацій у процесі прийняття рішень;
- участь самоврядних організацій у розробці та обговоренні проєктів нормативно-правових актів, а також ініціювання такої роботи;
- контроль за дотриманням норм та законів суб'єктами відповідних відносин;
- створення стратегії сталого розвитку будь-якої сфери;
- долучення до державотворчих процесів.

Наразі в Україні є певна проблема створення певного консолідованого ком'юніті між самоврядними організаціями та органами публічної влади.

Органи публічної влади постійно стикаються з проблемою, як пошук самоврядних організацій, для долучення їх до того, чи іншого питання. Але ситуація має різного роду характер:

1) на місцевому рівні – ситуація є невідчутна, адже сформовано певне локальне ком'юніті, але є певна проблема: на малих територіях самоврядні організації частіше перетворюються на «кишенькові» організації;

2) на регіональному рівні – ситуація є більш відчутна, адже, як правило існує точкова співпраця, як правило, з самоврядними організаціями, розташованими у регіональному центрі, рідше: у великих містах області;

3) на всеукраїнському рівні – комунікація у популярних напрямках діяльності самоврядних організацій відбувається успішно, що стосується непопулярних напрямів, залучення органами публічної влади до процесів відбуваються зі складнощами. Ще одним недоліком є те, що до подібної співпраці, в першу чергу, долучаються самоврядні організації всеукраїнського рівня.

Спираюсь на вищесказане, можна відмітити, що наразі не існує жодної електронної системи, яка б об'єднувала б всі самоврядні організації. Створення такої бази надасть можливість створити якісне ком'юніті, яке б у подальшому зробило поштовх до налагодження повноцінного діалогу між всіма зацікавленими сторонами у процесі прийняття будь-якого рішення.

Також, впровадження даної електронної бази в систему електронного простору України дозволить самоврядним організаціям між собою комунікувати, знаходити дотичні організації, зацікавлені сторони, об'єднуватись у кластери чи асоціації, що призведе до сталого розвитку та посилення учасників громадських процесів.

Створення єдиної електронної бази самоврядних організацій надасть змогу:

- організувати певне ком'юніті у процесі сталого розвитку територій;
- пошуку самоврядних організацій в процесі будь-якої діяльності;

- відстежувати номінальні самоврядні організації;
- органам публічної влади розширювати співпрацю зі всіма зацікавленими організаціями;
- розвивати міжсекторіальну взаємодію в процесі сталого розвитку територій;
- самоврядним організаціям раціонально об'єднуватись в певні кластери чи асоціації;
- знаходити самоврядні організації непопулярної/вузькопрофільної направленості.

Дана інновація покращить діалог між самоврядними організаціями та публічної влади та створить позитивне середовище для удосконалення існуючих процесів і дій, а також створить позитивне середовище для міжсекторіальної взаємодії, що призведе до: прийняття рішень органами публічної влади з орієнтацією на суспільно-значущі потреби; підвищення довіри суспільства до органів публічної влади; зниження корупційної складової в органах публічної влади; підвищення якості публічних послуг; успішний сталий розвиток будь-якої території.

Україна, як держава, яка прагне до європейської інтеграції, взяла курс на вдосконалення державно-правового сталого розвитку та практичну реалізацію ідей міжнародного правопорядку. Цей курс базується на принципах демократії, верховенства права, народовладдя та забезпечення прав і свобод людини та громадянина.

Одним із важливих напрямів реалізації цього курсу є забезпечення ефективної взаємодії між громадянським суспільством та публічною владою. Для цього необхідно надати громадянам реальну можливість брати участь у формуванні державно-правової політики.

Основним критерієм ефективності модернізації правової системи України є гарантування правових форм взаємодії між публічною владою та самоврядними організаціями. Це можна досягти лише за умови достатнього

рівня сталого розвитку інститутів громадянського суспільства, зокрема, самоврядних організацій.

Самоврядні організації, до яких входять громадяни, що об'єдналися для досягнення спільних цілей, можуть сприяти підвищенню ефективності у багатьох сферах життя, від реалізації соціальної політики до сфери публічного управління.

Конституційні права громадян на участь у самоврядних організаціях в Україні не знаходяться в повній мірі закріпленими у законодавстві. Конституція України [49] надає це право громадянам, а Закон України «Про громадські об'єднання» [106] має встановити механізм його реалізації. Однак останній не визначає конкретні сфери діяльності самоврядних організацій, і це створює невизначеність щодо областей, в яких вони можуть діяти в межах законодавства України.

Закон лише опосередковано зазначає, що його дія відноситься до суспільних відносин, пов'язаних з утворенням, реєстрацією, діяльністю та ліквідацією деяких самоврядних організацій в Україні. Однак саме визначення сфери суспільних відносин, де самоврядні організації можуть діяти в межах чинного законодавства, залишається неуточненим.

Отже, на сьогоднішній день самоврядні організації не мають чітко визначеної сфери своєї діяльності, що відповідає чинному законодавству України.

З огляду на вищезазначене, є нагальна потреба у створенні законопроекту, який внесе зміни та доповнення до Закону України «Про громадські об'єднання». Це вимагається для законодавчого удосконалення і чіткого визначення сфери самоврядних організацій, а також для створення механізму безпосередньої участі їх представників у вирішенні питань загальнодержавного, регіонального та місцевого значення.

Більше того, важливо, щоб новий законопроект враховував європейські стандарти у цій сфері та відповідав світовим тенденціям у просторовому сталому

розвитку. Урахування цих факторів стане важливим елементом забезпечення ефективності та сучасності законодавства України у сфері громадських об'єднань.

Очевидно, що цей законопроект має бути розроблений відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку на період на 2021-2027 роки, яка була затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 №695 [95]. Він також є пріоритетною сферою адаптації законодавства України до «*acquis communautaire*», як це передбачено Загальнодержавною програмою адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, яку затверджено Законом України від 18 березня 2004 року № 1629 [112]. Крім того, цей законопроект має вписуватися в рамки розробленого Плану заходів Міністерством юстиції щодо реалізації «Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки», який був ухвалений Президентом України 27.09.20221 року [125].

Загальні принципи, які стосуються вищезазначених завдань, наведені у чинному Законі України «Про громадські об'єднання» [106]. Однак важливо зауважити, що конкретні сфери можливої діяльності громадських об'єднань не були чітко визначені в цьому законі. Таким чином, внесення змін до зазначеного Закону дозволить ефективніше втілювати основну мету його прийняття – забезпечення конституційного права громадян на свободу об'єднання в громадські організації для захисту своїх прав і свобод та задоволення економічних, соціальних, культурних, екологічних та інших інтересів.

На основі дослідження Мороз. О. М. [73], автором роботи було складені сфери діяльності, адаптовані до діяльності самоврядних організацій, у сталому розвитку територій та вони повинні включати такі аспекти:

- забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб;
- захист прав і свобод громадян України на тимчасово окупованих територіях України;

- підтримка ветеранів війни, учасників антитерористичних операцій, учасників бойових дій та їхніх сімей;
- робота з питань відновлення окупованих територій;
- запобігання і протидія корупції;
- надання соціальної допомоги, включаючи сім'ї в складних життєвих обставинах;
- проведення благодійної діяльності;
- підтримка українських традицій, сталий розвиток української культури та самобутності;
- захист прав і інтересів національних меншин;
- забезпечення здоров'я мешканців певної території;
- підтримка недієздатних осіб;
- заходи для підтримки зайнятості населення та осіб, які втратили роботу через скорочення або загрозу безробіття на певній території;
- робота для забезпечення гендерної рівності у всіх сферах суспільства;
- формування спроможних територіальних громад.
- сталий розвиток науки, освіти та виховання;
- сталий розвиток краєзнавства, дозвілля для дітей та молоді та людей похилого віку;
- підтримка культури, мистецтва та охорона культурної спадщини;
- фізична культура та спорт;
- екологія, охорона довкілля та тваринний світ;
- дотримання громадського правопорядку і безпеки, боротьба з суспільними патологіями, такими як алкоголізм, наркоманія, проституція, дитяча бездоглядність та інше;
- сталий розвиток правової освіти та правової культури громадян;
- цивільний захист населення і діяльність, спрямована на рятування життя і майна громадян;
- співпраця з самоврядними організаціями інших територій;

- підтримка і організація волонтерської діяльності.
- підтримка бізнесу, технічна допомога, інформаційне забезпечення та професійне навчання з питань створення самоврядних організацій.

Діяльність самоврядних організацій у сфері забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб передбачає проведення комплексу заходів, спрямованих на підтримку громадян України, які постійно проживають в Україні та були вимушені або самостійно покинули своє місце проживання через збройний конфлікт, тимчасову окупацію, насильство та інші подібні обставини. Перш за все, самоврядні організації мають зосередити свої зусилля на моніторингу та оцінці гуманітарної ситуації та потреб цих осіб. Вони також повинні надавати допомогу в забезпеченні їхнього місцем проживання, пошуком роботи, наданням сезонного одягу та продуктів харчування за потреби і т.д.

Забезпечення прав і свобод громадян України на тимчасово окупованій території України включає комплекс заходів, які самоврядні організації проводять для надання підтримки реалізації прав громадян України, які проживають на території Автономної Республіки Крим, окремих районах Донецької, Луганської, Запорізької, Херсонської, Харківської областей, на які тимчасово не поширюється юрисдикція України. Цей комплекс включає в себе правову, науково-експертну, організаційну, психологічну та інші форми підтримки для гарантування прав і свобод цих громадян.

Діяльність самоврядних організацій щодо підтримки ветеранів війни, учасників антитерористичних операцій, учасників бойових дій та їхніх сімей включає в себе ряд заходів з підвищення рівня їхнього матеріально-технічного, медичного, соціально-побутового та культурного забезпечення. Також ця діяльність спрямована на забезпечення належного морально-психологічного стану ветеранів, їх реабілітацію та адаптацію до мирних умов після завершення служби в антитерористичних операціях та бойових діях тощо.

Важливо відзначити, що ефективне запобігання і боротьба з корупцією можливі лише через комплексний підхід, який включає в себе заходи

примусового, профілактичного та освітнього характеру. Цей процес повинен здійснюватися у співпраці між урядовими органами та самоврядними організаціями. Самоврядні організації повинні сприяти об'єднанню зусиль суб'єктів, які працюють у напрямку запобігання та боротьби з корупцією. Їхні завдання включають системне запобігання корупції, виявлення та припинення корупційних порушень, захист законних прав та інтересів фізичних та юридичних осіб, а також роботу над усуненням корупційних факторів та наслідків. Самоврядні організації також мають співпрацювати з міжнародними організаціями у сфері запобігання та боротьби з корупцією.

Під соціальною допомогою слід розуміти допомогу, яка виражається як у психологічній підтримці, вираженні співчуття та виявленні зацікавленості у проблемах інших людей, так і у фінансовій формі. Ця допомога може фінансуватися як з державного бюджету, так і з добровільних пожертв. Вона надається особам та сім'ям, які опинилися в нагальній потребі або складних життєвих обставинах, таких як хвороба, природні катастрофи, війна, втрата годувальника, втрата здатності до праці, сирітство і таке інше.

Благодійна діяльність – це добровільна особиста (моральна або психологічна) та/або майнова підтримка з метою досягнення конкретних цілей, яка здійснюється відповідно до Закону України «Про благодійну діяльність і благодійні організації» [102]. Важливо відзначити, що благодійна діяльність не передбачає одержання благодійником будь-якого прибутку або отримання винагороди чи компенсації від імені або за дорученням надавача благодійної допомоги.

Українські традиції можна розглядати як різноманітні звичаї, досвід, погляди, смаки та норми поведінки, які виникли в історичному контексті серед населення України та різних національних груп. Ці традиції передаються з покоління в покоління і мають внутрішній, прихований зміст.

Українська культура представляє собою історично сформовану сукупність духовних та матеріальних цінностей, що відзначаються українським народом.

Ця культура передається і розвивається протягом багатьох століть і виражається у різних аспектах життя народу.

Під національною самобутністю ми розуміємо унікальні риси та характеристики, які є характерними для українського народу та його історичної спадщини. Ця самобутність виражається у поведінці, традиціях, звичаях, мові, спілкуванні та взаємодії з іншими національностями в різних сферах життя.

Діяльність з охорони і захисту прав та інтересів національних меншин спрямована на виконання ст.ст. 24, 53 Конституції України [49] та запобігання порушенню норм Декларації прав національностей України [24].

Охорона та підтримка здоров'я нації охоплює різноманітні заходи, спрямовані на сприяння здоровому способу життя серед населення. Ці заходи включають в себе просвітницьку роботу щодо здорового життя, попередження штучного переривання вагітності, запобігання поширенню небезпечних інфекцій та поширення інформації про репродуктивне здоров'я людини та інші схожі ініціативи.

Підтримка осіб, визнаних судом недієздатними, включає в себе дії, спрямовані на надання моральної, психологічної або матеріальної допомоги цим особам, з метою забезпечення їхнього комфортного і ефективного життя. Більша увага до здоров'я та добробуту нації включає в себе заходи для підвищення якості життя і забезпечення допомоги тим, хто потребує особливої уваги та підтримки.

Підтримка зайнятості населення направлена на виконання вимог ст. 46 Конституції України [49], Закону України «Про зайнятість населення» [115] визначається як прийняття всіх можливих та законних заходів для підтримки продуктивної діяльності громадян України з метою задоволення їхніх життєво важливих особистих потреб і інтересів, пов'язаних із пошуком роботи. Ця підтримка надається особам, які втратили роботу через скорочення або тим, хто стикається з можливим безробіттям.

Забезпечення гендерної рівності направлене на виконання вимог ст. 24 Конституції України [49], Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок» [111]. Напрямок діяльності самоврядних організацій у цій сфері спрямований на забезпечення дотримання рівних правових статусів жінок і чоловіків та створення однакових можливостей для їхньої реалізації. Це передбачає забезпечення усім особам, незалежно від статі, можливості брати рівну участь у всіх аспектах суспільного життя. Самоврядні організації працюють на контролюванні порушень вимог законодавства в цій сфері і розголошенні будь-яких негативних випадків зловживань, як у засобах масової інформації, так і у повідомленнях органам влади.

Участь самоврядних організацій у формуванні спроможних територіальних громад передбачає їхню активну роль у правовій, освітній, науково-експертній та інформаційній діяльності, спрямованій на створення сільських, селищних та міських громад, які мають здатність самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належну якість надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту та житлово-комунального господарства, враховуючи наявність ресурсів, фінансове забезпечення та інфраструктурний сталий розвиток відповідної територіальної одиниці.

Заходи, спрямовані на підтримку сталого розвитку таких територіальних громад, включають в себе адаптацію позитивного досвіду вирішення соціальних питань різних регіонів, співпрацю з органами влади, підприємствами та іншими структурами, розширення доступу до інформації, а також залучення інвестицій для поліпшення та сталого розвитку життя на цих територіях, відповідно до їхнього місця розташування.

Забезпечення ефективної діяльності сфери освіти, науки та виховання – спрямоване на виконання вимог ст. 53 Конституції України [49], ст. 150 Сімейного кодексу України [164], Законів України «Про освіту» [132], «Про вищу освіту» [103], Указу Президента України від 30.09.2010 №926 «Про заходи

щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» [119] та інших нормативно-правових актів у галузі освіти й науки. Сфера освіти, науки і виховання включає в себе заходи, спрямовані на забезпечення якісної освіти, включаючи можливості отримання закордонних освітніх грантів, а також підтримку сталого розвитку наукового потенціалу шляхом використання передових технологій, особливо там, де навчальні заклади не мають доступу до них. Крім того, ця сфера включає виховання молоді в дусі патріотизму, громадянської і правової культури, правосвідомості та поваги до державних символів.

Діяльність у галузі краєзнавства означає організацію залучення дітей та молоді до дослідження і вивчення різних аспектів певної території, включаючи географічні, геологічні, метеорологічні характеристики, вивчення рослинного і тваринного світу, дослідження населення, господарства, історії, культури та інших аспектів.

Організація дозвілля для дітей та молоді включає в себе можливість провести час на природі, взяти участь у спортивних іграх і змаганнях, а також сприяє сталому розвитку їх творчих здібностей, включаючи різноманітні види рукоділля, створення власних блогів у соціальних мережах та інші види творчості.

Забезпечення ефективної діяльності сфери культури, мистецтва, охорони культурної спадщини направлене на виконання вимог ст. 54 Конституції України [49] та Законів України «Про культуру» [123], «Про охорону культурної спадщини» [138]. Ця діяльність включає творчу, господарську, наукову, бібліотечну, інформаційну, музейну, освітню, культурно-дозвілєву та розважальну сфери, які спрямовані на створення, розмноження, поширення, показ, популяризацію, збереження та використання культурних цінностей і благ для задоволення культурних потреб громадян відповідно до законодавства та інших нормативно-правових актів.

Діяльність у сфері фізичної культури та спорту повинна бути направлена на виконання вимог ст. 49 Конституції України [49], Закону України «Про фізичну культуру і спорт» [154] та інших нормативно-правових актів і передбачає систему заходів, спрямованих на забезпечення фізичного сталого розвитку, організацію спортивних заходів і змагань, здійснюється з дотриманням належних гігієнічних і санітарно-технічних стандартів та залученням спеціалізованого обладнання для цих цілей.

Діяльність у сфері екології, охорони довкілля, тваринного світу повинна бути спрямована на виконання вимог ст.ст. 50, 92 Конституції України [49], Лісового кодексу України [56] та Законів України: «Про охорону навколишнього природного середовища» [139], «Про тваринний світ» [150], «Про природно-заповідний фонд України» [141] та інших нормативно-правових актів і передбачає комплекс заходів, спрямованих на безпечну взаємодію людини і природи, охорону довкілля, відтворення природних ресурсів та профілактику запобігання правопорушенням у сфері екології.

Діяльність у сфері дотримання громадського правопорядку і безпеки, спрямована на виконання вимог ст. 36 Конституції України [49], Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» [152] і визначається безпосередньою участю членів громадських об'єднань у протидії протиправним посяганням на права і свободи громадян, державу та її органи, усі види власності, у взаємодії з правоохоронними органами та органами місцевого самоврядування.

Протидія суспільним патологіям означає вжиття заходів для нормалізації життя окремих осіб або груп громадян, таких як особи, що мають проблеми з алкоголем або наркотиками, безпритульні, бродяги, ігромани і інші. Ці заходи включають в себе надання матеріальної та моральної підтримки, пошук соціального житла, роботи і проведення реабілітаційних заходів.

Сталий розвиток правосвідомості, правової та громадянської культури особи передбачає освоєння правових знань у сфері національного законодавства,

європейського права і загальновизнаних міжнародних норм, з метою формування в громадян адекватного розуміння основ правової системи держави та ключових суспільних явищ в Україні та у світі, з урахуванням глобальних змін у сучасному світі.

Діяльність у сфері цивільного захисту населення та рятування громадян покликана на виконання вимог ст.ст. 16, 50 Конституції України [49], Кодексу цивільного захисту України [46] та інших нормативно-правових актів. Ця діяльність регулює відносини, пов'язані з захистом населення, територій, природи та майна від надзвичайних ситуацій, реагуванням на порушення відповідних норм, запобіганням таким ситуаціям, ліквідацією їх наслідків та наданням допомоги постраждалим як у мирний період, так і в особливі часи. Громадські організації співпрацюють з органами державної влади і місцевого самоврядування в цьому процесі.

Діяльність, пов'язана з процесом європейської інтеграції та розвитком взаємодії та співпраці з громадськими організаціями інших країн, включає в себе гармонізацію законодавства України щодо створення громадських об'єднань, наближення його до стандартів Європи, пошук і дотримання спільних правових цінностей, узгодження соціальних і політичних ідеалів, можливість взаємовигідного економічного та науково-технічного сталого розвитку, сприяння взаємодії, взаємоповаги, спільних цілей у ключових міжнародних питаннях, співпрацю у сфері економіки, культури і соціального сталого розвитку, цивілізоване вирішення соціальних конфліктів у суспільстві.

Заохочення та організація волонтерської діяльності покликана на виконання вимог ст. 24 Конституції України [49], Закону України «Про волонтерську діяльність» [105] та інших нормативно-правових актів. Регулює відносини, пов'язані з проведенням добровільної, безкоштовної, соціально спрямованої, не приносячої прибутку діяльності, яку забезпечують волонтери та волонтерські об'єднання, надаючи волонтерську допомогу, яка є формою благодійності.

Бізнес-технічна підтримка означає активності, спрямовані на організацію і надання кваліфікованої допомоги або консультацій з питань ведення бізнесу, створення та запуску власного підприємства, а також розв'язання технічних аспектів у всіх галузях виробництва та економіки. Інформаційне забезпечення – це спосіб діяльності, пов'язаний із створенням можливостей і умов для зберігання, розповсюдження та доступу до інформації, що використовується в інформаційній системі для підтримки та ефективної роботи громадських об'єднань.

Крім того, вважаємо за потрібне внести певні зміни й у інші Закони України, такі як: «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [102], «Про фізичну культуру і спорт» [154], Закону України «Про громадські об'єднання» [106], адже дефініція законодавчого визначення поняття «самоврядна організація» значно ширша, ніж термін «громадська організація», тому що визначає суб'єктів створення як фізичних, так і юридичних осіб.

Стратегічна спрямованість України на інтеграцію в Європейський Союз вимагає уваги до європейських цінностей, які є основою створення ЄС як нового типу міждержавних відносин. Тому важливим аспектом моєї дисертаційної роботи є визначення перспектив сталого розвитку взаємин між державою та громадськими об'єднаннями в умовах наближення України до Європейського Союзу.

Європейський Союз відіграє важливу роль у політичному сталому розвитку світу, особливо у формуванні сучасної системи міжнародних відносин. Він об'єднує переважно розвинуті країни з демократичними системами управління, і вважається «старшою» демократією. Важливо відзначити, що у зв'язку з процесами інтеграції, Європа стала одним із найбільш розвинених регіонів у світі. На даний момент, ЄС включає в себе найстабільніші демократичні країни континенту. Цей регіон виділяється високим рівнем сталого розвитку громадянського суспільства та активною участю громадян у політичному житті [73].

Деякі вчені стверджують, що Європейський Союз сьогодні фактично є новим політичним утворенням, яке складається з національних держав. Наприклад, англійський політолог Л. Зідентоп вважає, що сучасна Європа переживає процес створення нового політичного формату, який перебуває між конфедерацією і федерацією. Ця нова форма об'єднання полягає в об'єднанні незалежних держав, які втрачають частину свого суверенітету лише у обмежених сферах. Відповідно до дослідника, таке утворення представляє собою своєрідну асоціацію, яка не намагається використовувати примусові засоби при безпосередньому впливі на громадян, як це зазвичай буває в межах національних держав [16].

Успішне втілення стратегічних цілей Європейського Союзу в значній мірі залежить від правильного та ефективного впровадження кожною державою, яка є або бажає стати членом ЄС, норм європейського права. Якість імплементації європейського права в систему національного конституційного права та його застосування у державній практиці залежить від того, як громадяни європейських країн розуміють право та як вони до нього ставляться. Держави-члени ЄС повинні не лише гармонізувати свої нормативні акти з правовими нормами ЄС, але й внести поняття європейського права у своє правове сприйняття та розвивати європейське правове мислення. Тільки в таких умовах єдина система нормативного регулювання буде успішно застосовуватися державами-членами ЄС. Оскільки в основі функціонування Європейського Союзу лежить спільне розуміння суті права, що відповідає традиціям європейської правової культури [73].

Важливим принципом європейських концепцій правової держави та громадянського суспільства є визнання громадських об'єднань як важливого системоутворюючого фактора в державі, як необхідного інтегруючого елемента між державою та громадянами. Незаперечність цієї взаємодії підтверджується тим, що громадські об'єднання сприяють перетворенню держави в правову і суспільству у громадянське.

Протягом останніх двох десятиліть європейські країни набули унікального досвіду у суспільних перетвореннях, переходячи від тоталітарних режимів до демократії, від адміністративно-планової економіки до ринкової, від закритого суспільства з авторитарним управлінням до відкритого громадського суспільства з демократичним управлінням.

З урахуванням укладеної 27 червня 2014 року Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та нашої держави стрімке прагнення стати повноправним членом ЄС, ученими, політиками та публічним службовцями все частіше висувається потреба вирішення завдань, пов'язаних з європейською інтеграцією. Юристи, окрім керівників, відіграють особливу роль у цьому процесі, оскільки саме право, як ключовий засіб юридичного обґрунтування, нормативної підтримки та забезпечення політики інтеграції, може найбільш докладно привести українське законодавство до відповідності законодавству Європейського Союзу, створюючи тверді правові основи для майбутнього об'єднання.

Вибір України на користь євроінтеграції виникає з історії нашого народу, його культурних переконань та демократичних традицій, а також з бажання поточного покоління бачити свою державу як невід'ємну складову частину об'єднаної Європи. Цей вибір включає в себе рух до стандартів справжньої демократії, інформаційного суспільства, соціально орієнтованої ринкової економіки, що базується на принципах верховенства права та гарантує права та свободи людини і громадянина [73].

Низку загальних гарантій свободи об'єднання містять окремі міжнародно-правові акти, які ратифіковані Верховною Радою України, і відповідно до ст. 9 Конституції України є частиною національного законодавства [49]. Так, ст. 20 Загальної декларації прав людини 1948 р. закріплює право людини на свободу мирних зборів і організацій, забороняючи поряд з цим примушування її вступати до будь-якої асоціації [36]. Це незаперечне право, як частина більш широкого

спектру прав людини, формує основу гідності і забезпечує можливість вираження своєї політичної самостійності.

Деталізацію вказаного права можна зустріти у ст. 22 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р., де зазначається, що кожна людина має право на свободу асоціацій з іншими, включаючи право створювати профспілки і вступати до них для захисту своїх інтересів. Користування цим правом не підлягає ніяким обмеженням, крім тих, які передбачаються законом і які є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах державної чи громадської безпеки, громадського порядку, охорони здоров'я і моральності населення або захисту прав та свобод інших осіб [69].

У статті 11 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, прийнятій у 1950 році, визначено, що кожна особа має право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання, включаючи можливість створення профспілок та вступу до них для захисту своїх інтересів. Це право може бути обмежене лише випадками, визначеними чіткими законами і які є необхідними в демократичному суспільстві у інтересах державної безпеки, громадського порядку, охорони здоров'я і моралі громадян або для захисту прав і свобод інших осіб [33].

У червні 1993 року Європейська Рада ЄС на засіданні в Копенгагені сформулювала критерії, які повинні відповідати країни-кандидати, бажаючи приєднатися до Європейського Союзу. Серед цих критеріїв є політичні, які включають стабільність інститутів, що гарантують демократію, верховенство права, захист прав людини, а також повагу і захист прав національних меншин. [47].

Вказані критерії стосуються громадських організацій, які можуть бути запрошені до участі у співпраці для проведення суспільного діалогу з державними органами влади. Отже, щоб організація була визнана як європейська, вона повинна:

- 1) Мати постійне представництво на рівні Європейського Співтовариства.

- 2) Надавати прямий доступ до результатів діяльності своїх експертів та брати участь у консультаціях.
- 3) Мати інтереси, спільні з інтересами європейської спільноти.
- 4) Мати орган, визнаний на рівні країн-членів ЄС як представник окремих інтересів.
- 5) Мати членські організації у більшості країн-членів ЄС.
- 6) Бути підзвітною перед своїми членами.
- 7) Мати повноваження діяти на європейському рівні.
- 8) Бути незалежною та виборною.
- 9) Працювати прозоро, особливо у сфері фінансування та з питань, які стосуються прийняття рішень [47].

Важливо відзначити, що самоврядні організації у країнах Європейського Союзу активно діють у багатьох сферах суспільного життя, таких як економіка, освіта, наука, культура, дозвілля та інші. Вони представлені різними видами організацій, такими як молодіжні, дитячі, жіночі, професійні, релігійні, ветеранські, а також елітарні клуби і аналітичні центри. Громадські організації стають основою громадянського суспільства і важливим фактором стабільності, гарантом демократичного сталого розвитку країни.

Закріплення європейських принципів і стандартів у національному законодавстві, зокрема щодо взаємодії органів державної влади з громадськими організаціями, сприяє зближенню країн Європи та створює можливість уніфікації правил і процедур у відносинах між органами влади та громадськістю. Ключові принципи та стандарти таких відносин закріплені в різних міжнародних документах, включаючи Маастрихтський договір, Ніццьку хартію фундаментальних прав, рішення Європейського суду справедливості та Європейського суду з прав людини, а також законодавстві Європейського Союзу і конвенціях Ради Європи.

Вступ у силу Лісабонського договору Європейського Союзу (угода щодо принципів функціонування ЄС) у 2009 році позначив новий етап у

демократичному сталому розвитку Європи. Цей договір робить процес прийняття європейських рішень більш прозорим, підзвітним і відкритим, відповідаючи сподіванням громадян щодо більш ефективного та продуктивного управління державними справами. Він підтверджує демократичні цінності та впроваджує нові механізми, спрямовані на залучення громадськості до прийняття рішень. [39].

У науковій літературі зазначається, що в Європейській практиці існують документи, які регулюють взаємодію державних та недержавних секторів і відображають певний етап сталого розвитку відносин між владою і самоврядними організаціями. Одним із проявів такої взаємодії є прийняття різними державними інституціями стратегічних документів, спрямованих на підтримку діяльності «третього сектору», та створення умов для впровадження механізмів і інструментів, які відображають офіційну позицію влади щодо ролі самоврядних організацій і створюють основу для конструктивного діалогу з самоврядними організаціями. Зазвичай такі документи мають два основні завдання: сприяти залученню громадян до політичного життя та створювати механізми співпраці, які допомагають зменшити навантаження на державні органи у наданні різних послуг громадянам і закладають основи для подальшого партнерства [73].

У країнах з розвинутою демократією існує загальне усвідомлення того, що більше відповідальності слід покласти на самоврядні організації, коли вони відіграють більшу роль у політичному процесі. Це веде до зростаючих очікувань, що самоврядні організації також повинні дотримуватися тих самих принципів прозорості і підзвітності, що і державні інституції. Нові норми прозорості і підзвітності для самоврядних організацій часто розробляються добровільно в самому секторі громадянського суспільства, наприклад, через «Європейську хартію активної громадянської позиції» або «Хартію відповідальності неурядових організацій», а також у документах, підготовлених міжнародними організаціями, такими як Організація Об'єднаних Націй і Європейський Союз.

Головною метою цих стандартів є забезпечити, щоб громадські організації відображали «правильний» голос громадян і діяли лише в інтересах громадського добробуту [96].

У багатьох країнах активна участь громадськості у вирішенні державних питань здійснюється через консультативні та дорадчі структури, які співпрацюють з органами державної влади. Робота цих органів має свої відмінності в кожній країні і залежить від принципів управління та взаємодії між владою та громадським суспільством.

У Болівії, наприклад, існують обов'язкові процедури виконання рішень консультативно-дорадчого органу, таких як Наглядний комітет. Якщо комітет не погоджується з використанням ресурсів на муніципальному рівні, то влада повинна шукати альтернативні шляхи розв'язання проблеми або заявляти про свою нездатність знайти інші шляхи регулювання ситуації [256].

У Данії часто практикується надання членам консультативних органів ролі радників з інформаційними або консультативними функціями, сприяючи діалогу між громадянами та органами державного управління [255].

В Естонії діє Єдина комісія уряду та представників самоврядних організацій, яка має на меті вирішення питань, пов'язаних із реалізацією Концепції сталого розвитку громадянського суспільства. Ця комісія здійснює розгляд поданих пропозицій, оцінює їх і направляє до відповідних державних органів і установ, які відповідають за виконання цих питань. Крім того, вона готує інформаційно-просвітницькі матеріали, які потребують обговорення в суспільстві. Звіти про її діяльність розглядаються на засіданнях Державних зборів. Максимальна кількість членів комісії становить 30 осіб, і її склад затверджується розпорядженням уряду, а голову комісії призначає міністр внутрішніх справ.

Для ефективного виконання поточних завдань в рамках комісії утворюються робочі групи, в які входять не менше 11 осіб. Ці групи очолюють співголови, які складаються з представника органу виконавчої влади, що

виступає куратором роботи комісії, та представника громадянського об'єднання. Важливо відзначити, що до складу робочих груп обов'язково включаються співробітники міністерства внутрішніх справ, яке також координує діяльність Єдиної комісії. Функції цього міністерства включають підготовку засідань комісії, формування порядку денного, підготовку і розповсюдження матеріалів для засідань, публікацію необхідної інформації на веб-сайті, ведення стенографічного запису засідань та інші обов'язки [253].

Із досвіду Сполучених Штатів слід відзначити систему набуття членства в консультативно-дорадчих органах, що функціонують у деяких штатах. Однією з цих систем є механізм самовисування. Наприклад, будь-яка особа може стати членом Пріоритетної ради міста Дейтона, якщо вона здатна зібрати 25 підписів виборців [254].

Одним із засобів подолання системного дефіциту у встановленні політичної комунікації в нашій державі стало створення системи громадських рад при органах публічної влади. Ця ініціатива була започаткована під час підготовки до виборів глави держави ще у 2004 році. За цей час функціонування рад вдалося відзначити як позитивні, так і негативні аспекти їхньої ролі як посередників між громадянським суспільством та органами влади.

До позитивних рис їхньої діяльності можна віднести той факт, що вони встановили нормативно визначену форму діалогу між громадськістю та державними управлінцями. Цей діалог набував правових підстав, мав певну регулярність і, за відповідних обставин, сприяв підвищенню якості окремих управлінських рішень. Він також сприяв більшій прозорості та публічності органів публічної влади, її відкритості перед громадянами.

До негативних аспектів можна віднести процес формування таких рад, які створювались за рішенням вищих посадових осіб органів влади або місцевого самоврядування. Вони формувалися в топ-даун підході, де вирішувалося, хто стане членами ради, із врахуванням, в першу чергу, інтересів органу влади або особистих уподобань його керівника, при цьому критерії відбору були

малодоступними і малодемократичними. Громадськість практично не мала можливості впливати на склад та роботу рад, і це обмежувало їхню репрезентативність. Регулярність засідань, порядок денний, врахування результатів обговорень і прийнятих рішень залежали від голови органу влади, і громадськість не мала значущого впливу на ці аспекти. Це призводило до кулуарного характеру роботи рад і відсутності адекватної відкритості та доступу до інформації про їх діяльність [252].

Визначено, що дорадчо-консультативні структури можуть бути дієвими та позитивно впливати на управлінські процеси, але для цього необхідно дотримуватись кількох важливих умов.

По-перше, такі структури повинні об'єднувати в себе справжніх експертів, які мають авторитет у сфері управління та розуміють соціально-політичні проблеми сталого розвитку даного регіону. Без цього рівень їхньої експертної діяльності буде недостатнім для виконання дорадчих та контролюючих функцій.

По-друге, до їх складу потрібно запрошувати лідерів активних та впливових громадських організацій через існуючі механізми формування рад ініціативною групою.

По-третє, їхню діяльність слід спрямовувати на вирішення пріоритетних питань даного регіону, які є актуальними для мешканців. Вони повинні систематично вивчати ці питання та розглядати їх на засіданнях, а не обмежуватися формальними обрядами чи пропагандистськими заходами.

По-четверте, обговорення важливих питань повинно спрямовуватись на пошук реальних рішень для важливих суспільних та територіальних проблем, і ці рішення мають бути в основі рішень, які приймає відповідний орган влади.

По-п'яте, прийняті рішення повинні бути ретельно представлені громадськості, а сам дорадчий орган повинен отримувати повну та своєчасну інформацію щодо виконання цих рішень. Важливо, щоб діяльність таких структур була публічною, максимально відкритою і отримувала належну медійну увагу.

З цими умовами громадські ради можуть стати платформою для постійного діалогу між владою та громадянами, завдяки участі авторитетних експертів і лідерів активних громадських організацій.

В Україні протягом років незалежності була частково розроблена державна політика, спрямована на підтримку сталого розвитку громадянського суспільства, забезпечення відкритості та прозорості діяльності органів влади та взаємодії між державою і самоврядними організаціями. Для цього була створена відповідна нормативно-правова база. Забезпечення відкритості та прозорості державної політики є одним з головних завдань кожного органу влади, і для досягнення цієї мети державні установи повинні проводити консультації з громадськістю, взаємодіяти з консультативними органами, такими як громадські ради, сприяти проведенню громадської експертизи своєї діяльності і так далі.

Основними програмними документами, відповідно до яких здійснюється та планується державна політика у сфері взаємодії влади та громадських інститутів, є Закони України «Про громадські об'єднання» [106], укази Президента України «Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади» [110], «Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [112] та розпорядження Кабінету Міністрів України та «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [112]. У документі, що видається Кабінетом Міністрів України, встановлені основні принципи і механізми для сприяння сталого розвитку громадянського суспільства. В Концепції, яка стосується сприяння сталого розвитку громадянського суспільства органами публічної влади, передбачено окремий розділ, що описує способи взаємодії між органами публічної влади та інститутами громадянського суспільства.

У спеціальній інтерактивній інформаційно-аналітичній системі Кабінету Міністрів України, яка називається «Громадянське суспільство та влада», всі способи взаємодії між органами публічної влади та самоврядними організаціями

поділені на два основних сектори: перший – це консультації з громадськістю, а другий – діяльність громадських рад при органах публічної влади. Згідно з думкою Р. Голлоб також важливо розглядати третю групу форм взаємодії між органом публічної влади та самоврядними організаціями, а саме інститут громадської експертизи діяльності органів публічної влади. Ця форма співробітництва не підпадає під категорію консультацій, оскільки включає в себе контрольні функції громадських об'єднань щодо діяльності органів публічної влади [74].

Отже, самоврядні організації виконують ключову роль в формуванні сильної демократичної держави та модернізації соціальної сфери. Вони відображають інтереси різних соціальних груп та сприяють їх задоволенню через відповідні політико-правові механізми, що допомагає підвищити ефективність в різних сферах суспільства. Держава має підтримувати і сприяти активній громадській самоорганізації.

На сучасному етапі демократичного сталого розвитку України та її інтеграції в європейський політико-правовий простір самоврядні організації грають кілька важливих ролей. По-перше, вони забезпечують надійність і захист конституційних прав людини і громадянина. По-друге, це засіб для громадської самоорганізації та захисту інтересів різних соціальних груп. По-третє, самоврядні організації є ефективним механізмом демократичного контролю над діяльністю органів державної влади та ступенем їх втручання в суспільні справи. По-четверте, вони надають громадянам можливість впливати безпосередньо на процес ухвалення важливих рішень для суспільства.

В сучасних умовах сталого розвитку держави і права самоврядні організації мають великий потенціал для активної участі в державному управлінні, особливо у сферах, які не пов'язані з політичним керівництвом, оскільки політичні рішення залишаються в компетенції держави. Проте в інших аспектах, де демократія активно прагне залучати громадськість до управління державною політикою, громадські об'єднання відіграють важливу роль.

Самоврядні організації є силою, яка стимулює зміни в сучасному суспільстві, їхній сталий розвиток є важливим фундаментом для демократії. Вони діють як ефективний інструмент для реалізації та захисту загальних інтересів, що гарантовані Конституцією України.

Зміцнення взаємодії держави із самоврядними організаціями є стимулом для України в контексті європейської інтеграції. Європейські стандарти, зокрема принципи демократії та верховенства права, передбачають активну роль громадських об'єднань та їхню взаємодію з органами влади. Це є однією з важливих умов для приєднання до європейської спільноти.

Національна юридична система повинна відповідати європейським стандартам у цьому плані. Співпраця між державою і громадськими інститутами у формі соціального партнерства є перспективним напрямом сталого розвитку. Це сприятиме зміцненню авторитету держави серед громадян і підвищить довіру до владних структур.

Алгоритм забезпечення співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади у процесі сталого розвитку територій представлений на рис.3.3.

З рис. 3.3. можна побачити, що алгоритм забезпечення співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади у процесі сталого розвитку територій представити у вигляді наступних етапів:

1. Визначення цілей та завдань співпраці

Першим кроком до забезпечення співпраці є визначення її цілей та завдань. Ці цілі та завдання повинні бути сформульовані таким чином, щоб вони були зрозумілими та прийнятними для всіх учасників співпраці. Вони повинні також бути реалістичними і досяжними в рамках наявних ресурсів.

Визначення цілей та завдань співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади є важливим кроком у процесі забезпечення ефективної співпраці. Цей етап дозволяє визначити, які завдання необхідно вирішити шляхом співпраці, і які результати необхідно досягти.

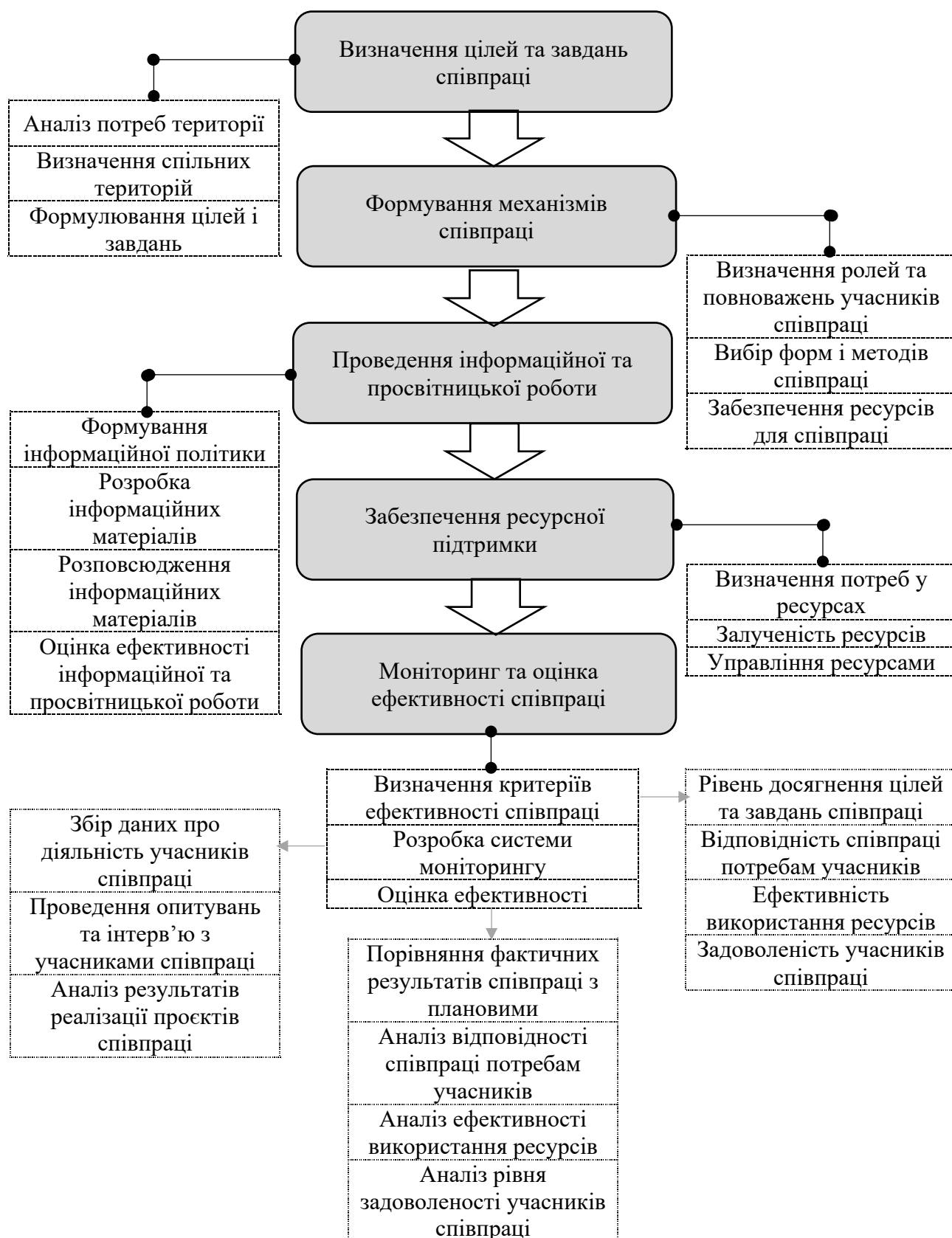

Рис. 3.3. Алгоритм забезпечення співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади у процесах сталого розвитку території [розробка автора]

Елементи визначення цілей та завдань співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади можна представити наступним чином:

а) Аналіз потреб території. На цьому етапі необхідно провести аналіз потреб території, які необхідно вирішити шляхом співпраці. Цей аналіз може включати в себе вивчення таких аспектів, як соціально-економічний стан території, рівень сталий розвитку інфраструктури, потреби населення тощо.

б) Визначення спільних інтересів. На цьому етапі необхідно визначити, які спільні інтереси мають самоврядні організації та органи публічної влади щодо вирішення проблем території. Цей аналіз може включати в себе вивчення таких аспектів, як повноваження та ресурси сторін, їхні цілі та пріоритети тощо.

в) Формулювання цілей та завдань. На цьому етапі необхідно сформулювати цілі та завдання співпраці, виходячи з результатів аналізу потреб території та спільних інтересів сторін. Цілі повинні бути конкретними, вимірюваними, досяжними, релевантними та обмеженими у часі. Завдання повинні бути конкретизованими і спрямованими на досягнення цілей.

При визначенні цілей та завдань співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади необхідно дотримуватися наступних принципів:

- реалістичність. Цілі та завдання повинні бути реалістичними і досягнутими в рамках наявних ресурсів і можливостей;
- конкретність. Цілі та завдання повинні бути конкретними і зрозумілими для всіх учасників співпраці;
- пріоритетність. Цілі та завдання повинні бути пріоритетними для всіх учасників співпраці.

2. Формування механізмів співпраці

Після визначення цілей та завдань співпраці необхідно сформулювати механізми її реалізації. До таких механізмів можуть відноситися:

а) Договірні відносини: самоврядні організації та органи публічної влади можуть укладати між собою договори, в яких визначатимуться їхні права, обов'язки та відповідальність у рамках співпраці.

б) Спільні програми та проєкти: самоврядні організації та органи публічної влади можуть спільно розробляти і реалізовувати програми та проєкти, спрямовані на сталий розвиток територій.

в) Спільні робочі групи та комітети: самоврядні організації та органи публічної влади можуть створювати спільні робочі групи та комітети, які будуть займатися питаннями співпраці.

Формування механізмів співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади є важливим кроком у процесі забезпечення ефективної співпраці. Цей етап дозволяє визначити, як будуть реалізовані цілі та завдання співпраці.

Елементи формування механізмів співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади можна представити наступним чином:

а) Визначення ролей та повноважень учасників співпраці. На цьому етапі необхідно визначити, які ролі та повноваження будуть виконувати самоврядні організації та органи публічної влади у процесі співпраці. Цей аналіз може включати в себе вивчення таких аспектів, як повноваження та ресурси сторін, їхні цілі та пріоритети тощо.

б) Вибір форм і методів співпраці. На цьому етапі необхідно вибрати форми і методи співпраці, які будуть найбільш ефективними для досягнення цілей і завдань співпраці. Форма співпраці може бути різноманітною, наприклад, спільна реалізація проєктів, проведення спільних заходів, консультації тощо. Метод співпраці може включати в себе такі аспекти, як обмін інформацією, обговорення, спільне планування та прийняття рішень тощо.

в) Забезпечення ресурсів для співпраці. На цьому етапі необхідно забезпечити ресурси для реалізації співпраці, наприклад, фінансові ресурси, матеріально-технічні ресурси, людські ресурси тощо.

При формуванні механізмів співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади необхідно дотримуватися наступних принципів:

- паритет. Механізми співпраці повинні забезпечувати рівне участь всіх учасників співпраці;
- взаємна довіра. Механізми співпраці повинні базуватися на взаємній довірі і взаємоповазі учасників співпраці;
- гнучкість. Механізми співпраці повинні бути гнучкими і адаптивними до змін.

3. Проведення інформаційної та просвітницької роботи

Важливою умовою успішної співпраці є проведення інформаційної та просвітницької роботи серед учасників співпраці. Така робота повинна бути спрямована на підвищення обізнаності учасників про цілі, завдання, механізми та переваги співпраці.

Інформаційна та просвітницька робота співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади є важливим кроком у процесі забезпечення ефективної співпраці. Вона дозволяє підвищити рівень обізнаності та розуміння співпраці серед різних зацікавлених сторін, таких як населення, представники бізнесу, громадські організації тощо.

Елементи проведення інформаційної та просвітницької роботи співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади можна представити наступним чином:

а) Формування інформаційної політики. На цьому етапі необхідно визначити цілі та завдання інформаційної та просвітницької роботи, а також основні канали і методи її реалізації.

б) Розробка інформаційних матеріалів. На цьому етапі необхідно розробити інформаційні матеріали, які будуть відповідати цілям та завданням інформаційної та просвітницької роботи.

в) Розповсюдження інформаційних матеріалів. На цьому етапі необхідно розповсюдити інформаційні матеріали серед різних зацікавлених сторін.

г) Оцінка ефективності інформаційної та просвітницької роботи. На цьому етапі необхідно оцінити, наскільки досягнуті цілі і завдання інформаційної та просвітницької роботи.

При проведенні інформаційної та просвітницької роботи співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади необхідно дотримуватися наступних принципів:

- прозорість. Інформація про співпрацю повинна бути доступною і зрозумілою для всіх зацікавлених сторін;
- доступність. Інформаційні матеріали повинні бути доступними для різних зацікавлених сторін;
- чіткість. Інформація про співпрацю повинна бути чіткою і зрозумілою.

4. Забезпечення ресурсної підтримки

Для реалізації співпраці необхідно забезпечити її ресурсну підтримку. До таких ресурсів можуть відноситися:

а) Фінансові ресурси: самоврядні організації та органи публічної влади можуть виділяти фінансові ресурси для реалізації спільних проєктів та програм.

б) Матеріально-технічні ресурси: самоврядні організації та органи публічної влади можуть надавати один одному матеріально-технічні ресурси для реалізації спільних проєктів та програм.

в) Інформаційні ресурси: самоврядні організації та органи публічної влади можуть обмінюватися інформацією та досвідом для реалізації спільних проєктів та програм.

Ресурсна підтримка співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади є важливим кроком у процесі забезпечення ефективної співпраці. Вона дозволяє забезпечити необхідні ресурси для реалізації співпраці, таких як фінансові ресурси, матеріально-технічні ресурси, людські ресурси тощо.

Елементи забезпечення ресурсної підтримки співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади можна представити наступним чином:

а) Визначення потреб у ресурсах. На цьому етапі необхідно визначити, які ресурси необхідні для реалізації співпраці.

б) Залучення ресурсів. На цьому етапі необхідно залучити необхідні ресурси, наприклад, від держави, бізнесу, громадських організацій тощо.

в) Управління ресурсами. На цьому етапі необхідно ефективно використовувати ресурси для реалізації співпраці.

При забезпеченні ресурсної підтримки співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади необхідно дотримуватися наступних принципів:

- достатність. Ресурси повинні бути достатніми для реалізації співпраці;
- доступність. Ресурси повинні бути доступними для учасників співпраці;
- ефективність. Ресурси повинні використовуватися ефективно для реалізації співпраці.

5. Моніторинг та оцінка ефективності співпраці

Для забезпечення ефективності співпраці необхідно проводити її моніторинг та оцінку. Моніторинг повинен здійснюватися на регулярній основі для того, щоб відстежувати хід реалізації спільних проєктів та програм, а також виявляти можливі проблеми та перешкоди. Оцінка ефективності співпраці повинна проводитися після завершення реалізації спільних проєктів та програм.

Моніторинг та оцінка ефективності співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади є важливим кроком у процесі забезпечення ефективної співпраці. Він дозволяє оцінити, наскільки досягнуті цілі та завдання співпраці, і внести необхідні корективи.

Елементи моніторингу та оцінки ефективності співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади можна представити наступним чином:

а) Визначення критеріїв ефективності співпраці. На цьому етапі необхідно визначити, за якими критеріями буде оцінюватися ефективність співпраці.

Критерії ефективності можуть включати в себе такі аспекти, як:

- Рівень досягнення цілей та завдань співпраці.
- Відповідність співпраці потребам учасників.

- Ефективність використання ресурсів.
- Задоволеність учасників співпраці.

б) Розробка системи моніторингу. На цьому етапі необхідно розробити систему моніторингу, яка буде забезпечувати регулярне збір інформації про стан співпраці. Система моніторингу може включати в себе такі заходи, як:

- Збір даних про діяльність учасників співпраці.
- Проведення опитувань та інтерв'ю з учасниками співпраці.
- Аналіз результатів реалізації проєктів співпраці.

в) Оцінка ефективності співпраці. На цьому етапі необхідно оцінити ефективність співпраці на основі зібраної інформації. Оцінка ефективності може бути проведена шляхом таких заходів, як:

- Порівняння фактичних результатів співпраці з плановими.
- Аналіз відповідності співпраці потребам учасників.
- Аналіз ефективності використання ресурсів.
- Аналіз рівня задоволеності учасників співпраці.

При моніторингу та оцінці ефективності співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади необхідно дотримуватися наступних принципів:

– систематичність: моніторинг та оцінка ефективності повинні проводитися регулярно, щоб забезпечити своєчасне виявлення проблем та внесення необхідних корективів.

– об'єктивність: моніторинг та оцінка ефективності повинні проводитися на основі об'єктивних даних і методів.

– прозорість: результати моніторингу та оцінки ефективності повинні бути доступні для всіх учасників співпраці.

Алгоритм забезпечення співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади у сталому розвитку територій є загальним і може бути адаптований до конкретних умов і потреб. Для забезпечення успішної співпраці

самоврядних організацій та органів публічної влади необхідно враховувати ряд факторів, таких як:

1) Співпадіння інтересів та цілей учасників співпраці: співпраця буде більш успішною, якщо інтереси та цілі учасників співпраці будуть співпадати.

2) Взаємна довіра та повага: співпраця буде більш успішною, якщо між учасниками співпраці буде взаємна довіра та повагу.

3) Готовність до компромісу: учасники співпраці повинні бути готові до компромісу для того, щоб досягти спільних цілей.

4) Якість комунікації: ефективна комунікація є важливою умовою успішної співпраці.

Співпраця самоврядних організацій та органів публічної влади є важливим фактором сталого розвитку територій. Вона дозволяє залучати додаткові ресурси та досвід для вирішення проблем територій, а також підвищувати рівень залучення громадян до управління територіями.

Висновки до третього розділу

1. Запропоновано авторську класифікацію самоврядних організацій в Україні, яка складається з критеріїв: сфера діяльності; рівень територіальної організації; форми власності; кількості учасників; характеру діяльності; ступеню самостійності; структурі управління; джерелах фінансування; статусу; цілям; інтенсивності діяльності; ступеню впливу; ступеню формальності; ступеню стійкості; взаємодії з державними органами. Визначено, що класифікація самоврядних організацій є важливим інструментом для розуміння їхньої сутності та ролі у суспільстві. Обґрунтовано, що вона дозволяє виділити ключові характеристики самоврядних організацій, які відрізняють їх від інших типів організацій.

2. Сформовано модель комплексного механізму співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями в процесі сталого розвитку територій. Її складовими є: нормативна база; стратегічне партнерство;

моніторинг; оцінка; планування; освіта і навчання; комунікація; фінансування. Визначені ключові принципи залучення самоврядних організацій до процесу сталого розвитку територій, а саме: принцип комплексного підходу; принцип демократичності; принцип відкритості; принцип безперервності; принцип досягнення стратегічних цілей; принцип партнерства; принцип прозорості; принцип підзвітності; принцип пропорційності; принцип дотримання законності.

3. Запропоновано алгоритм забезпечення співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади у процесі сталого розвитку територій, який складається з п'яти частин: визначення цілей та завдань співпраці; формування механізмів співпраці; проведення інформаційної та просвітницької роботи; забезпечення ресурсної підтримки; моніторинг та оцінка ефективності співпраці. Обґрунтовані всі етапи забезпечення співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади у процесі сталого розвитку територій.

Узагальнено основні сфери діяльності самоврядних організацій та їх місце у комунікаційному просторі.

Визначено, що для забезпечення успішної співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади необхідно враховувати ряд факторів, таких як: співпадіння інтересів та цілей учасників співпраці; взаємна довіра та повага; готовність до компромісу; якість комунікації: ефективна комунікація є важливою умовою успішної співпраці.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні розроблено нові наукові положення, які в сукупності дозволяють розв'язати важливу наукову проблему у сфері публічного управління в контексті обґрунтування теоретико-методичних засад функціонування самоврядних організацій в Україні, їх залучення до процесів сталого розвитку територій та розроблення науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення (у тому числі й у повоєнний період).

На підставі проведеного дослідження сформульовано низку висновків і пропозицій.

1. Проаналізовано стан дослідження феномену «самоврядні організації» в науковому дискурсі та розвинено понятійно-категорійний апарат у цій сфері.

Запропоновано розглядати дефініцію «самоврядна організація» як недержавна інституція, яка створена з метою задоволення суспільних інтересів та потреб, організації громадськості, що сприятиме сталому розвитку одного чи декількох видів діяльності суспільства.

При цьому доведено взаємозв'язок понять «самоврядна організація», «саморегулююча організація» та «саморегулівна організація» й обґрунтовано, що дані поняття є тотожними, оскільки всі вони мають характерні спільні особливості.

Визначені такі їх основні ознаки: самоврядні організації характеризуються прийняттям самостійних рішень відповідними суб'єктами, заснованих на їх потребах, інтересах, волі, а також принципах права; ґрунтуються на неможливості протиріччя з положеннями чинного законодавства вільного розсуду суб'єктів саморегулювання; спрямовані на врегулювання суспільних відносин, що належать до сфери державного регулювання; відрізняються легітимністю і рівноправним становищем суб'єктів, які самостійні, ініціативні, мають автономію власної волі і здатність нести самостійну відповідальність;

характеризуються відсутністю втручання з боку держави; долучаються до суспільно-державних відносин, задля сталого розвитку певної галузі.

2. Досліджено наявну нормативну базу, яка регламентує участь самоврядних організацій у процесах сталого розвитку територій. Виокремлені найбільш важливі міжнародні документи, які регламентують розвиток територій. Представлені основні закони, які регулюють процес планування, управління та сталому розвитку територій країн світу, описані характерні особливості цих законів. Виокремлені основні принципи, на яких базується нормативно-правове забезпечення сталого розвитку територій на міжнародному рівні. Визначені основні проблеми у структурі нормативно-правового забезпечення сталого розвитку територій в Україні: недосконалість законодавчої бази, яка не відповідає сучасним вимогам сталого розвитку територій; недостатня узгодженість між різними нормативно-правовими актами, що регулюють питання сталого розвитку територій; недостатня ефективність реалізації нормативно-правових актів, які регулюють питання сталого розвитку територій. Узагальнені напрями вдосконалення нормативно-правового забезпечення сталого розвитку територій та запропоновані шляхи їх вирішення.

3. Обґрунтовані інституційні підходи до діяльності самоврядних організацій. Визначені основні організаційно-правові форми самоврядних організацій в Україні та надані їх дефініції. Зазначено, що функції та місце у публічному просторі громадських організацій, релігійних організацій, благодійних організацій, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, органів самоорганізації населення, асоціацій органів місцевого самоврядування та їх об'єднання, органів суддівського самоврядування, творчих спілок, професійних спілок, організацій роботодавців, закладів вищої освіти, торгово-промислових палат, приватних організацій (установи, заклади), кредитних спілок, кооперативів ідентичні та викладені у різних законах, що є не оптимальним, так як всі ці організації є самоврядними організаціями. Визначено, що співпраця органів публічної влади та громадськості не є новим

явищем для українського суспільства та виокремлені певні проблеми цього процесу. Запропоновано заходи для активізації партнерських відносин між органами публічної влади та самоврядними організаціями, щодо реалізації сталого розвитку територій.

Обґрунтовано запровадження профільного закону України «Про самоврядні організації», який би включав функції, принципи, механізми залученості до публічних процесів та урегульовував діяльність таких організацій.

4. Доведено нагальну необхідність реформування системи комунікаційного процесу між органами публічної влади та самоврядними організаціями на основі ґрунтовного аналізу її генези.

Досліджено сучасний стан сталого розвитку територій України та виокремлені головні проблеми сталого розвитку територій. Визначено, що головними проблемами є: економічна нестабільність; високий рівень безробіття; недостатня інфраструктура; відсутність ефективної державної політики; відсутність розумної та ефективної державної політики в галузі економіки, освіти, культури та соціальної сфери; військові конфлікти. Сформовано підходи до сталого розвитку територій в Україні: регіональний сталий розвиток з урахуванням конкурентоспроможності; сталий розвиток інноваційної економіки; сталий розвиток місцевого самоврядування; сталий розвиток туризму та культурної спадщини; сталий розвиток екологічної економіки; соціально-економічний сталий розвиток територій; цифрові технології та інформаційна безпека; сталий розвиток логістики та інфраструктури; сталий розвиток агропромислового комплексу; сталий розвиток малих та середніх підприємств.

5. Розглянуто досвід зарубіжних країн у сфері залучення самоврядних організацій в процесі сталого розвитку територій.

Взначено умови для сприяння участі самоврядних організацій у процесі сталого розвитку територій, серед них є: унеможливлення існування корупційних процесів; дотримання верховенства права та реалізація інших прав

людини та основоположних свобод; політична воля; позитивне відношення органів публічної влади до критики; ефективна та дієва комунікація між органами публічної влади та самоврядними організаціями; здатність органів публічної влади та самоврядних організацій до змістовних дискусій; вільне, незалежне та активне громадянське суспільство; можливість приймати участь у процесах прийняття рішень на місцевому та регіональному рівні; доступ до правосуддя та регіональних й міжнародних механізмів захисту прав людини.

Досліджено досвід зарубіжних країн у сфері сталого розвитку територій та залучення до такого розвитку самоврядних організацій, таких як: Нова Зеландія, Канада, Ісландія, Фінляндія, Японія, Південно-Африканська Республіка. На базі аналізу сформовані дві матриці: матриця політик сталого розвитку територій та матриця проблем, на вирішення яких направлена політика сталого розвитку територій.

6. Виокремлено проблеми з якими стикаються самоврядні організації під час залучення їх у процеси сталого розвитку територій. Обґрунтовано, що процес залучення не є досконалим та гальмується з наступних причин: інформаційна закритість з боку органів публічної влади; недосконале нормативно-правове регулювання комунікації між органами публічної влади та самоврядними організаціями; відсутність площини, де відбувається повноцінне залучення самоврядних організацій; стримування громадської активності; обмежене залучення самоврядних організацій до проєктних груп на місцях; ігнорування органами публічної влади громадської думки під час формування та реалізації місцевої політики; відсутність дорожньої карти залучення та співпраці між самоврядними організаціями та органами публічної влади на конкретних територіях; відсутність міжсекторіальної взаємодії на місцях, задля спільної співпраці; відсутність чітких уявлень про наявні механізми, технології та інструменти ефективного партнерства.

Викремлено чинники, які стримують співпрацю органів публічної влади з самоврядними організаціями в процесі сталого розвитку територій: небажання

органів публічної влади ділитися владою з самоврядними організаціями; недостатня довіра між органами публічної влади та самоврядними організаціями; відсутність чітких механізмів взаємодії між органами публічної влади та самоврядними організаціями; нестача ресурсів у самоврядних організаціях; нестача досвіду у самоврядних організаціях у сфері сталого розвитку територій; невідповідність цілей і завдань органів публічної влади та самоврядних організацій; різні підходи до вирішення проблем сталого розвитку територій; різні цінності та інтереси органів публічної влади та самоврядних організацій; різні підходи до прийняття рішень; недостатня комунікація між органами публічної влади та самоврядними організаціями; недостатня участь громадян у процесі сталого розвитку територій; недостатня підтримка з боку органів публічної влади; нестача законодавчих норм, які регулюють співпрацю органів публічної влади та самоврядних організацій; нестача фінансової підтримки для сталого розвитку самоврядних організацій; нестача кадрової підтримки для сталого розвитку самоврядних організацій; нестача технічної підтримки для сталого розвитку самоврядних організацій; нестача інформаційної підтримки для сталого розвитку самоврядних організацій; нестача мотивації у самоврядних організаціях для участі у процесі сталого розвитку територій.

7. Запропоновано авторську класифікацію самоврядних організацій в Україні, яка складається з критеріїв: сфера діяльності; рівень територіальної організації; форми власності; кількості учасників; характеру діяльності; ступеню самостійності; структурі управління; джерелах фінансування; статусу; цілям; інтенсивності діяльності; ступеню впливу; ступеню формальності; ступеню стійкості; взаємодії з державними органами. Визначено, що класифікація самоврядних організацій є важливим інструментом для розуміння їхньої сутності та ролі у суспільстві. Обґрунтовано, що вона дозволяє виділити ключові характеристики самоврядних організацій, які відрізняють їх від інших типів організацій.

8. Сформовано модель комплексного механізму співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями в процесі сталого розвитку територій. Її складовими є: нормативна база; стратегічне партнерство; моніторинг; оцінка; планування; освіта і навчання; комунікація; фінансування. Визначені ключові принципи залучення самоврядних організацій до процесу сталого розвитку територій, а саме: принцип комплексного підходу; принцип демократичності; принцип відкритості; принцип безперервності; принцип досягнення стратегічних цілей; принцип партнерства; принцип прозорості; принцип підзвітності; принцип пропорційності; принцип дотримання законності.

9. Запропоновано алгоритм забезпечення співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади у процесі сталого розвитку територій, який складається з п'яти частин: визначення цілей та завдань співпраці; формування механізмів співпраці; проведення інформаційної та просвітницької роботи; забезпечення ресурсної підтримки; моніторинг та оцінка ефективності співпраці. Обґрунтовані всі етапи забезпечення співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади у процесі сталого розвитку територій.

Узагальнено основні сфери діяльності самоврядних організацій та їх місце у комунікаційному просторі.

Визначено, що для забезпечення успішної співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади необхідно враховувати ряд факторів, таких як: співпадіння інтересів та цілей учасників співпраці; взаємна довіра та повага; готовність до компромісу; якість комунікації: ефективна комунікація є важливою умовою успішної співпраці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічний тлумачний словник української мови. Онлайн версія академічного тлумачного «Словника української мови» в 11 томах (1970–1980). Том 10. 1979. 408 с.
2. Аналіз регуляторного впливу при впровадженні Закону України «Про загальні засади розвитку державно-приватного партнерства в Україні». *Департамент інвестиційної та інноваційної діяльності*: веб-сайт. URL: <http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article/system> (дата звернення: 12.07.2023).
3. Афонін Е. А., Гонюкова Л. В., Войтович Р. В. Громадська участь у творенні та здійсненні державної політики : підручник. Київ, 2006. 160 с.
4. Беяневич О. А. Питання саморегулювання господарської діяльності. *Стабільність цивільного обороту в Україні: проблеми забезпечення : збірник наукових праць*. 2016. № 4. С. 25-43.
5. Береза А. В. Громадські ради в Україні: історія становлення. *Держава і право: збірник наукових праць*. 2011. № 52. С. 613-619.
6. Борейко О. М. Просвітницько-педагогічна діяльність громадських товариств Волині (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.). Житомир: Видавництво Житомир. 2011. 184 с.
7. Бульба В. Г., Меляков А.В. Діяльність громадських гуманітарних рад та її висвітлення на веб-сайтах обласних державних адміністрацій. *Теорія і практика державного управління*. 2011. № 1 (32). С. 185-191.
8. Василенко Л. Д., Зелінський С. В. Фінансове забезпечення діяльності й розвитку громадських організацій. *Фінанси України*. Київ. 2002. №8. С. 30-39.
9. Ващук О. М. Конституційно-правовий статус громадських організацій України: автореф. дис. к. ю. н: 12.00.02. Київ , 2004. 17 с.
10. Вебер М. Господарство і суспільство: нариси соціології розуміння: посібник. Київ, 2012. 1112 с.

11. Войнаренко М. П. Механізми адаптації кластерних моделей до політико-економічних реалій України. *Світовий та вітчизняний досвід запровадження нових виробничих систем (кластерів) для забезпечення економічного розвитку територій* : матеріали конференції, 1-2 листопада 2001 р. Київ: Спілка економістів України, 2001. С. 25-33.

12. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії «громадянське суспільство» : підручник. Львів: Літопис, 2000. 320 с.

13. Гарбар Ж. В. Впровадження моделі саморегулювання підприємницької та професійної діяльності як напрям реалізації державної політики дерегуляції в Україні. *Агросвіт*. Київ. №20. С. 3-9.

14. Гвоздій В. А. Розвиток підходів до розуміння адміністративно-правового статусу самоврядних (саморегульованих) організацій. *Прикарпатський науковий вісник*. 2019. № 3 (28). С.38-41.

15. Гололобов С. М. Варіативність типології громадських організацій. *Наукові праці ЧДУ ім. Петра Могили*. 2017. № 278. С. 23-29.

16. Горбань В. І., Горбань О. В. Права і свободи людини в контексті бюрократичної складової сутності держави. *Збірник наукових статей та тез наукових повідомлень за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції*. Ч. 1. 2012. С. 65-72.

17. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 04.07.2022 р.).

18. Гречко Т. К., Лісовський С. А., Романюк С. А., Руденко Л. Г. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку : навчальний посібник. Херсон : Грінь Д.С., 2015. 264 с.

19. Гриценко О. А. Неформальні інститути впливу на владу в контексті економічного аналізу. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2014. № 2 (17). С. 17-25.

20. Громадські організації та органи державного управління : питання взаємовідносин / за ред. Н. Р. Нижник, В. М. Олуйка. Хмельницький : ХУУП, 2007. 236 с.
21. Громадські організації у дискурсі демократизації суспільства / за ред. В. П. Бега. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. 680 с.
22. Громадянське суспільство України: політика сприяння та залучення, виклики та трансформації : аналітична доповідь / за ред. О. А. Корнієвського, Ю. А. Тищенко, В. М. Яблонського. Київ : НІСД, 2019. 112 с.
23. Губені Ю. Е., Коверко Ю. А. Розвиток особистих селянських господарств в умовах адміністративної децентралізації. *Економіка АПК*. 2017. №1. С. 68-73.
24. Декларація прав національностей України: Верховна Рада України від 01.11.1991 №1771-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1771-12#Text> (дата звернення: 22.09.2022).
25. Дементов О. В. Роль громадських організацій у соціальному забезпеченні: український та зарубіжний досвід. *Актуальні проблеми державного управління*. 2008. № 2. С. 309–316.
26. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки: постановф Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.05.2023).
27. Джумагельдієва Г. Д., Сергієнко Л. В., Сергієнко І. Г. Механізм формування етичного кодексу в системі державного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 4. С. 125-129.
28. Дігтяр П.А. Громадські організації в сучасній суспільно-політичній системі сучасної України: стан і перспективи розвитку. *Сторінки історії: збірник наукових праць*. 2010. № 31. С. 190-204.
29. Дія права : інтегративний аспект : монографія / за ред. Н. М. Оніщенко. Київ, 2010. 360 с.

30. Додіна Є. Є. Адміністративно-правовий статус громадських організацій в Україні: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеса, 2002. 21 с.
31. Дорош О. І., Купріячик І. В., Мельник Д. В., Салюта В. А. Практика врахування принципів та підходів при плануванні розвитку територій новоутворених територіальних громад. *Використання й охорона земельних ресурсів: актуальні питання науки та практики*. 2018. № 80. С.14-23.
32. Еш С. М. Фінансовий ринок : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 528 с.
33. Європейська конвенція з прав людини: Європейський суд з прав людини від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 17.11.2022).
34. Євтюхін Д. В. Концепція локальної виробничої агломерації й спеціалізації у кластерній теорії формування конкурентних переваг. *Збірник наукових праць МАУП*. Київ. 2008. С.24-28.
35. Журенок Т.В. Правовий статус та види громадських об'єднань. *Форум права*. 2012. № 4. С. 356-361.
36. Загальна декларація прав людини: Генеральна асамблея ООН від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 03.10.2023).
37. Ібрагімова А. А. Відкритий форум: обмін досвідом із розвитку громад. *Наша громада*. 2007. № 1. С. 2-11.
38. Іванова Т. В., Остапчук Т. М. Формування стратегії раціонального природокористування в умовах євроінтеграції. *Наукові розвідки з державного та муніципального управління*. 2015. № 1. С. 314-321.
39. Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит Комітету Верховної Ради України. *Інформаційно-дослідницький центр Верховної Ради України: веб-сайт*. URL:

<https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29057.pdf> (дата звернення: 13.01.2023).

40. Калінічева Г. І. Державна політика підтримки розвитку організацій громадянського суспільства в країнах ЦСЄ. *Віче*. 2013. № 20. С. 7-11.

41. Карась А. Ф. Громадянське суспільство і Україна: пошук дискурсивного контексту свободи й автентичності. *Громадянське суспільство як здійснення свободи: збірник наукових праць*. Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 208 с.

42. Карий О. І., Панас Я. В. Місцеві ініціативи та залучення громадськості до здійснення місцевого самоврядування : навчальний посібник. Київ : ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 176 с.

43. Карпенко С. Г., Котенко Н. В. Неурядові організації: поняття, види та джерела фінансування в умовах сталого розвитку. *Вісник Сумського державного університету*. 2014. № 3. С. 71-81.

44. Качний О. С. Теоретико-методологічні засади державного управління соціально-економічним розвитком регіонів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 21. С.66-68.

45. Ковалів М. В. Форми діяльності громадських об'єднань в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2016. № 845. С. 89-93.

46. Кодекс цивільного захисту України: Верховна Рада України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення: 21.06.2022).

47. Колпаков В. К. Адміністративне право України: підручник. Київ : Юрінком Інтер, 1999. 736 с.

48. Конвенція ООН зі сталого розвитку. *Вікіпедія*: веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Конференція_ООН_зі_сталого_розвитку_P10%2B20 (дата звернення: 09.12.2023).

49. Конституція України: Верховна Рада від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 28.08.2022).
50. Концепція запровадження відсоткового механізму в Україні. *Центр демократії та верховенства права*: веб-сайт. URL: <https://cedem.org.ua/news/oNovlenu-kontseptsiiya/> (дата звернення: 15.04.2023).
51. Корнієвський О. А. Громадські об'єднання у системі національної безпеки держави: монографія. Київ: Альтерпрес, 2010. 396 с.
52. Кравченко Л. О. Розбудова українського громадянського суспільства: кризь призму бачення окремих проблем. *Право України*. 2003. № 10. С. 17-21.
53. Кравчук В. М. Громадські організації і держава : взаємовідносини в умовах формування громадянського суспільства в Україні (теоретико-правові аспекти) : монографія. Тернопіль : Терно-граф, 2011. 260 с.
54. Кресіна І. О., Скрипнюк О. В. , Коваленко А. М., Перегуда Є. В. Держава і громадянське суспільство в Україні : проблеми взаємодії : монографія. Київ : Логос, 2007. 316 с.
55. Личко Б. Т. Демократія в контексті еволюції суспільства : посібник. Харків, 2000. 100 с.
56. Лісовий кодекс України: Верховна Рада України від 21.01.1994 р. №3852-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text> (дата звернення: 25.01.2023).
57. Лукінов І. І. Про національну програму відродження села. *Економіка України*. 1994. № 6. С. 3-16.
58. Лук'янець В. С. Сучасний науковий дискурс: оновлення методологічної культури: монографія. Київ: ЗАТ ВІПОЛ, 2000. 304 с.
59. Майстро С. В., Москалюк С. В. Механізми реалізації державної енергетичної політики: теоретико-методичні засади. *Efficiency Of Public Administration*. 2019. №2 (59). С. 96-104.

60. Матвієнко Л. І., Алексейченко К. С. Особистість волонтера у психологічному вимірі: ціннісно-мотиваційний аспект (надання соціальних послуг вразливим верствам населення). *Ринок праці та зайнятість населення*. 2016. № 1 (46). С. 55-60.
61. Матвійчук А. В. Громадські організації як чинник становлення громадянського суспільства: дис. к. політ. н.: 23.00.02. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К., 2008. 184 с.
62. Матвійчук А. В. Самоврядні організації як елементи громадянського суспільства та принципи їх створення. *Гілея: науковий вісник*. Київ. 2014. № 82.
63. Матвійчук А.В. Громадські організації в Україні: історія та сучасність. *Політологічний вісник*. 2007. № 26. С. 194-205.
64. Махсма М. Б. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навчальний посібник. Київ: Атіка, 2005. 304 с.
65. Медведчук О. В. Нормативно-правові аспекти розвитку саморегулювання в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 13. С. 98-102.
66. Менджул М. В. Цивільно-правовий статус громадських організацій: монографія. Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2010. 200 с.
67. Методологічні засади педагогічного дослідження: монографія/ за ред. В. С. Курила, Є. М. Хрикова. Луганськ: ДЗ «ЛНУ Тараса Шевченка», 2013. 248 с.
68. Міжнародний документ «Модельний закон щодо саморегульованих організацій». Постанова №29-7 від 31 жовтня 2007 року, прийнята на двадцять дев'ятому пленарному засіданні Міжпарламентської Асамблеї держав-учасниць СНД. URL: <http://zakon.nau.ua/doc> (дата звернення: 05.03.2023).
69. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Генеральна асамблея ООН від 16.12.1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 10.02.2022).

70. Мілаш В. С. Підприємницькі комерційні договори в господарській діяльності : посібник. Полтава : АСМІ, 2005. 450 с.
71. Молоканова В. М. Впровадження ціннісно-орієнтованого проєктного менеджменту у сфері державного управління. *Аспекти публічного управління*. 2017. № 11. С. 5-18.
72. Мороз О. М. Методологічні засади дослідження місця й ролі громадських об'єднань у правовій системі суспільства. *Право і суспільство*. 2014. № 6-2. С. 17-22.
73. Мороз О. М. Правові форми взаємовідносин держави і громадських об'єднань в Україні в епоху глобалізації : дис. канд. держ. упр. : 281. Львів, 2015. 235 с.
74. Навчаємо демократії: базові матеріали з освіти для демократичного громадянства та прав людини для вчителів / ред. Р. Голлоб, П. Крапф, В. Вайдінгер. Київ : Основа, 2011. Т. 1. 164 с.
75. Науменко О.П. Етико-правові засади діяльності правозахисних громадських організацій. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 2. С 19–24.
76. Недбай В. В. Громадські об'єднання України : навчальний посібник. Одеса : Фенікс, 2007. 152 с.
77. Непомнящий О. М. Децентралізація державного регулювання будівельної діяльності: закордонний досвід для України. *Державне будівництво*. 2014. № 1. С. 1-9.
78. Нехайчук Д. В. Крізь призму зарубіжного досвіду. Проведення адміністративно-територіальної реформи: новітні виклики вітчизняного сьогодення. *Держава та регіони*. 2014. № 3. С.34-39.
79. Новіков М. М. Об'єднання громадян у механізмі взаємодії держави і громадянського суспільства : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2002. 17 с.

80. Новохацький В. Д. Неурядові організації як фактор розбудови громадянського суспільства в Україні: автореф. дис. к. політ. н.: 23.00.02. Дніпропетровськ, 2005. 18 с.
81. Овсієнко А. М. Сільське господарство України: стан, конкурентоспроможність та перспективи інтеграції на європейському рівні. *Економіка та управління*. 2016. № 30/1. С. 76-82.
82. Ольшанська О.В. Методологічні основи досліджень регіональної економіки. *Економічний вісник*. 2009. №5. С. 212-217.
83. Оніщенко Н. М. Концептуальні засади забезпечення правової культури населення в Україні : наукова доповідь. Київ: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. 69 с.
84. Основи регіонального управління в Україні / за ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. Київ: НАДУ, 2012. 576 с.
85. Офіційний веб-сайт Міністерства навколишнього середовища Нової Зеландії : веб-сайт. URL: <https://www.mfe.govt.nz/> (дата звернення: 18.04.2023).
86. Офіційний веб-сайт Міністерства регіонального розвитку Нової Зеландії : веб-сайт. URL: <https://www.mfe.govt.nz/> (дата звернення: 30.05.2023).
87. Офіційний сайт «Децентралізація» : веб-сайт. URL: <https://decentralization.fov.ua/> (дата звернення: 14.07.2022).
88. Оцінка середовища громадянського суспільства в країнах східного партнерства – 2017-2023. Український незалежний центр правових досліджень: веб-сайт. URL: <http://www.ucipr.org.ua/ua/holovna/proiekty/barometr-ogs-oc-nka-seredovischa-dlya-gromadyanskogo-susp-lstva-v-kra-nah-sh-dnogo-partnerstva> (дата звернення: 07.11.2022).
89. Паньонко І. М. Основи управління в органах внутрішніх справ : навчальний посібник. Львів: ЛЮІ, 1998. 132 с.
90. Петренко К. М. Інституційні засади взаємодії громадських держави в Україні : дис. канд. політ. наук: 23.00.02. Київ, 2015. 187 с.

91. Петренко К. М. Особливості інституційної спроможності об'єднань в Україні. *Наукові записки ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2015. № 4 (78). С. 376-388.
92. Погорілко В. Ф. Політична система України і проблеми її реформування. *Вісник Запорізького державного університету. Юридичні науки*. 2004. №1. С. 7-18.
93. Політологічний словник / за ред. М. Ф. Головатого, О. В. Антонюка. Київ : МАУП, 2005. 792 с.
94. Попов І. В. Недержавні організації як запорука демократичних виборів. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2005. № 2. С. 41-44.
95. Попович Т. М. Методологічні, організаційні та управлінські засади прогнозування регіонального розвитку. *Ефективна економіка*. Дніпро, 2017. №4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5708>. (дата звернення: 22.08.2023).
96. Посібник з Переглянутої Європейської хартії про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті. Страсбург : Рада Європи. 2015. 140 с.
97. Пояснювальна записка до проєкту Закону України «Про саморегулюючі організації». URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/319748> (дата звернення: 11.09.2022).
98. Приходченко Т. А. Антикризове управління регіональним розвитком України. *Стратегія економічного розвитку України*. Київ: КНЕУ, 2016. № 39. С. 118-126
99. Про антидопінгову діяльність у спорті: Закон України від 26.01.2022 р. № 2011-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-20#Text> (дата звернення: 07.10.2023).
100. Про архітектурну діяльність: Закон України від 20.05.1999 р. №687-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14#Text> (дата звернення: 25.11.2022).

101. Про асоціації органів місцевого самоврядування: Закон України від 16.04.2009 р. №1275-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-17#Text> (дата звернення: 02.12.2023).

102. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 р. №5073-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text> (дата звернення: 20.01.2022).

103. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 13.02.2023).

104. Про внесення змін до Закону України «Про основи містобудування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2257-14#Text> (дата звернення: 04.04.2023).

105. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19.04.2011 р. №3236-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> (дата звернення: 08.03.2022).

106. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 19.05.2022).

107. Про державне регулювання у сфері комунальних послуг: Закон України від 09.07.2010 р. №2479-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2479-17#Text> (дата звернення: 27.06.2023).

108. Про державний земельний кадастр: Закон України від 07.07.2011 р. № 3613-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17#Text> (дата звернення: 16.07.2022).

109. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> (дата звернення: 09.08.2023).

110. Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади: Указ Президента України від 01.08.2002 №683/2002.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/683/2002#Text> (дата звернення: 05.09.2022).

111. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 р. № 2866-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> (дата звернення: 22.10.2023).

112. Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Указ Президента України від 31.07.2004 р. № 854/2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/854/2004#Text> (дата звернення: 12.12.2022).

113. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: постанова Кабінету міністрів України від 03.11.2010 р. № 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-п#Text> (дата звернення: 03.12.2023).

114. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 р. № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text> (дата звернення: 28.01.2022).

115. Про зайнятість населення : Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (дата звернення: 19.02.2023).

116. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 15.03.2022).

117. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 р. № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (дата звернення: 08.04.2023).

118. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: постанова Кабінету міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-п#Text> (дата звернення: 25.05.2022).

119. Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні: указ Президента від 30.09.2010 р. №926/2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/926/2010#Text> (дата звернення: 17.06.2023).

120. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text> (дата звернення: 01.08.2023).

121. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 10.07.2003 р. № 1087-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15#Text> (дата звернення: 24.09.2023).

122. Про кооперацію: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 16.10.2023).

123. Про культуру: Закон України від 14.12.2010 р. № 2778-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> (дата звернення: 07.11.2022).

124. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> (дата звернення: 29.12.2022).

125. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки: указ Президента України від 27.09.2021 р. №487/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text> (дата звернення: 09.07.2022).

126. Про недержавне пенсійне забезпечення від 09.07.2003 р. № 1057-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15> (дата звернення: 20.01.2022).

127. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29.11.2001 р. № 2866-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-14#Text> (дата звернення: 11.02.2023).

128. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11.07.2001 р. № 2625-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text> (дата звернення: 01.07.2022).

129. Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель: Закон України від 17.02.2022 р. № 2079-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2079-20#Text> (дата звернення: 15.05.2022).

130. Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності: Закон України від 22.06.2012 р. № 5026-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5026-17#Text> (дата звернення: 07.06.2023).

131. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 03.10.2019 р. № 157-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20#Text> (дата звернення: 19.08.2023).

132. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20#Text> (дата звернення: 10.09.2022).

133. Про основи містобудування: Закон України від 16.11.1992 р. № 2780-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2780-12#Text> (дата звернення: 06.03.2022).

134. Про основи національного супротиву: Закон України від 16.07.2021 р. № 1702-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text> (дата звернення: 28.04.2023).

135. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності: Закон України від 13.12.2022 р. № 2834-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text> (дата звернення: 04.10.2023).

136. Про основні засади молодіжної політики: Закон України від 27.04.2021 р. № 1414-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text> (дата звернення: 26.11.2022).

137. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 962-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text> (дата звернення: 18.12.2022).

138. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 08.06.2000 р. № 1805-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text> (дата звернення: 09.01.2022).

139. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення: 01.02.2023).

140. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. № 2365-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text> (дата звернення: 26.03.2022).

141. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text> (дата звернення: 12.05.2022).

142. Про професійних творчих працівників та творчі спілки: Закон України від 07.10.1997 р. № 554/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554/97-вр> (дата звернення: 04.06.2023).

143. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15.09.1999 р. № 1045-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text> (дата звернення: 27.07.2022).

144. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (дата звернення: 18.09.2023).

145. Про саморегулівні організації: пояснювальна записка до проекту Закону України від 08.02.2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1198634> (дата звернення: 10.09.2022).

146. Про саморегулівні організації: проект Закону України від 08.02.2022 р. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1198628> (дата звернення: 02.10.2023).

147. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23.04.1991 р. № 987-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text> (дата звернення: 24.11.2022).

148. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення: 16.12.2022).

149. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 08.01.2022).

150. Про тваринний світ: Закон України від 13.12.2001 р. № 2894-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text> (дата звернення: 30.01.2023).

151. Про торгово-промислові палати в Україні: Закон України від 02.12.1997 р. № 671/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671/97-вр#Text> (дата звернення: 22.02.2022).

152. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 р. № 1835-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14#Text> (дата звернення: 15.03.2023).

153. Про фахові саморегулівні та самоврядні організації: проект Закону України від 10.09.2009 р. № 4841-1. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/LF3QH01A?an=5> (дата звернення: 07.04.2022).

154. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24.12.1993 р. № 3808-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> (дата звернення: 30.04.2023).

155. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14.12.2021 р. № 1953-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text> (дата звернення: 22.05.2022).

156. Рагімов Ф. В. Теоретико-методологічні засади функціонування механізмів державного управління сталим розвитком регіонів в умовах

глобалізації. *Державне управління та місцеве самоврядування*. Дніпро. 2017. № 4(35). С. 75-98.

157. Романенко Є. О. Комунікативна взаємодія органів державних влади та громадськості: сутність та особливості налагодження. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2014. № 2 (21). С. 190-200.

158. Руденко О. М. Механізми забезпечення суспільної стабільності: моделі взаємодії держави і громадянського суспільства. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського: веб-сайт. URL: <http://archive.nbu.gov.ua>. (дата звернення: 06.07.2022).

159. Руциньська Т. П. Господарсько-правовий статус громадських організацій. *Форум права*. 2016. № 3. С. 224-229.

160. Савченко Н. В. Теоретико-методичні засади процедури оцінки соціально-економічного стану регіону. *Економіка і регіон*. Полтава. 2014. №5 (48). С.128-135.

161. Самуельсон П. Економіка : підручник. Львів : Світ, 1993. 493с.

162. Селіванов В. М. Право і влада суверенної України: методологічні аспекти : підручник. Київ: Видавничий дім «Ін Юре», 2002. 724 с.

163. Силка О. З. Становлення і діяльність громадських організацій в українському селі наприкінці XIX напочатку XX ст. (на матеріалах Лівобережжя): дис. д. істор. н.: 07.00.01. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси., 2018. 604 с.

164. Сімейний кодекс України: Верховна Рада України від 10.01.2002 р. №2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text164> (дата звернення: 20.09.2022).

165. Сіташ Т. Д. Фінансова політика держави: прагматика та проблематика. *Академічний огляд*. 2015. №1 (42). С. 29-34.

166. Словник української мови: в 11 т. Київ: Наукова думка. Т. 1. 1970. С. 67.

167. Слюсаренко В. С. Формування інститутів суспільства : регіональні аспекти : навчальний посібник. Ужгород : Ужгородський національний університет, 2013. 160 с.

168. Сотник І. М. Еколого-економічні механізми мотивації ресурсозбереження: монографія. Суми: ВВП «Мрія» ТОВ, 2008. 230 с.

169. Стасишин М. О. Інституційна спроможність громадянського суспільства в процесі прийняття управлінських рішень: вітчизняна практика. *Актуальні проблеми державного управління*. 2017. № 1. С. 129-134.

170. Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні: затверджено Указом Президента України від 24.03.2012 р. URL:

171. Суркова Ю. О. Самоврядні організації як модель державно-суспільного партнерства на будівельному ринку України. *Вісник КНТЕУ*. Київ. 2009. № 1. С. 25-35.

172. Тараненко І. В. Геоінноваційні кластери країн у глобальній економічній системі. *Економічний простір: збірник наукових праць*. 2013. № 76. С. 28-39.

173. Тесліцький А. М. Класифікація громадських об'єднань в Україні. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2011. № 559. С. 44-47.

174. Ткачук М. М. Держава та громадянське суспільство. Динаміка їхньої взаємодії в Україні. *Школа політичної аналітики*. 2011. URL: <http://www.spa.ukma.kiev.ua/article.php?story=20080229164910728> (дата звернення: 12.10.2022).

175. Токар М. Ю. Потенціал взаємовпливу держави, місцевого самоврядування і громадських організацій в Україні: інтеграція досвіду, ініціатив, можливостей. *Ефективність державного управління*. Київ, 2018. №4. С. 26-36.

176. Токвіль де А. Про демократію в Америці : підручник. Київ: Видавничий дім «Всесвіт», 1999. 590 с.

177. Тупиця О. Л., Худий Є. В. Менеджмент громадських організацій: стратегія політичної ефективності у транзитивному суспільстві. *Вісник Маріупольського державного університету*. 2018. № 21 С. 269-275.

178. Турій О. В. Окремі аспекти взаємодії організацій громадянського суспільства з органами державної влади як фактор розвитку громадянського суспільства. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. №8. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1115> (дата звернення: 06.07.2022).

179. Удовика Л. Г. Трансформація правової системи в умовах глобалізації: антропологічний вимір: монографія. Харків: *Право*, 2011. 552 с.

180. Удовицька Є. А. Сутність і роль державно-приватного партнерства в інноваційному розвитку. *Економіка і суспільство*. 2016. № 3. С. 99-102.

181. Усаченко Л. М. Зарубіжний досвід неурядових організацій: функціональні моделі. *Державне управління: теорія і практика (електронний науковий фаховий журнал)*. 2010. № 1. С. 22-28.

182. Усаченко Л. М. Принципи системи взаємовідносин органів державної влади з неурядовими організаціями. *Стратегічні пріоритети*. 2009. № 2 (11). С. 60-64.

183. Усаченко Л. М. Форми взаємовідносин органів державної влади з неурядовими організаціями. *Вісник державної служби України*. 2008. № 1. С. 19-23.

184. Участь громадськості у забезпеченні сталого розвитку територіальної громади : науково-методична розробка / за ред. П. І. Шевчука, А. Й. Серанта. Київ: НАДУ, 2009. 72 с.

185. Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні: посібник. Київ : Ленвіт, 2012 . 64 с.

186. Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні : посібник/ Британська Рада в Україні, Лабораторія законодавчих ініціатив, Асоціація «Соціально-Економічні Стратегії та Партнерства». Київ : Ленвіт, 2012. 64 с.

187. Філатова Н. Ю. Поняття та ознаки саморегульованих організацій. *Вісник Академії правових наук України*. Київ. 2013. № 1. 286 с.
188. Цілі Розвитку Тисячоліття. Україна. Київ: Міністерство економіки України, 2003. 31 с.
189. Цілі сталого розвитку. Вікіпедія : веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Цілі_розвитку_тисячоліття (дата звернення: 28.07.2022).
190. Черваньов Д. М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України : підручник. Київ : Товариство «Знання», КОО, 1999. 514 с.
191. Чернявська Б. В. Адміністративно-правове забезпечення реалізації приватними особами права на свободу об'єднання у громадські організації в Україні: дис. д. філос. (081 Право). Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К. 2021. 287 с.
192. Чернявська Б. В. Значення неурядових (громадських) організації як показника рівня демократії та розвитку громадянського суспільства у державі. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. № 6 (3). С. 222-227.
193. Шахрай В. І. Технології соціальної роботи: навчальний посібник. Київ: Науковий світ, 2006. 564 с.
194. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. Київ : Знання, 2006. 307 с.
195. Юрчишин Я. І. Адвокаційна діяльність та її особливості в роботі з парламентом: аналітичний звіт. Київ: Лабораторія законодавчих ініціатив, 2017. 44 с.
196. Administration and social conditions : веб-сайт. URL: <https://www.britannica.com/place/Chile/Administration-and-social-conditions> (дата звернення: 12.10.2022).
197. Administrative Division of Japan. Вікіпедія: веб-сайт. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Administrative_divisions_of_Japan (дата звернення: 03.11.2022).

198. Almond G. Comparative Political Systems. *Journal of Politics*. 1956. № 3. P. 391-401.
199. Association of Municipalities of Ontario : веб-сайт. URL: <https://www.amo.on.ca/> (дата звернення: 25.12.2022).
200. Association of Shinkansen Towns : веб-сайт. URL: <http://www.shinkasentown.org/> (дата звернення: 17.01.2022).
201. Bali Hotels Association : веб-сайт. URL: <https://www.balihotelsassociation.com> (дата звернення: 08.02.2023).
202. Belgium political structure : веб-сайт. URL: https://www.belgium.be/en/about_belgium/government/political_structure (дата звернення: 03.03.2022).
203. Britannica : веб-сайт. URL: <https://www.britannica.com/place/France/Departments-of-France> (дата звернення: 25.03.2023).
204. Canada's Provincial and Territorial Capitals : веб-сайт. URL: <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/capitals-of-canadas-provinces-and-territories> (дата звернення: 16.04.2022).
205. Canadian Caribbean Cultural Association of Montreal : веб-сайт. URL: <https://www.facebook.com/CanadianCaribbeanCulturalAssociationMTL/> (дата звернення: 08.05.2023).
206. City Mayors in Japan : веб-сайт. URL: <https://www.citymayors.com/mayors/japanese-mayors.html> (дата звернення: 01.06.2022).
207. Constitution of Finland : веб-сайт. URL: <https://www.finlex.fi/en/laki/kaan№kset/1999/en19990731.pdf> (дата звернення: 24.06.2023).
208. Council of Local Authorities for International Relations : веб-сайт. URL: <https://www.clair.or.jp/e/> (дата звернення: 16.07.2022).

209. Demokratie stärken – Zivilgesellschaft fördern Zur Startseite der bpb : веб-сайт. URL: <https://www.bpb.de/en/germany/political-system/> (дата звернення: 30.08.2023).

210. Department of Cooperative Governance and Traditional Affairs : веб-сайт. URL: <https://www.cogta.gov.za/> (дата звернення: 30.09.2022).

211. Federation of Canadian Municipalities : веб-сайт. URL: <https://fcm.ca/en> (дата звернення: 22.10.2023).

212. Finnish Association of Local and Regional Authorities : веб-сайт. URL : <https://www.kuntaliitto.fi/en> (дата звернення: 13.11.2022).

213. Fukuyatma F. Death of hierarchy. From «The Great Description: Human Nature and the Reconstitution of Social Order». *Financial Times*. 1999. № 7. P. 33-26.

214. Government of Canada - Territorial Organization : веб-сайт. URL: <https://www.canada.ca/en/government/system/federal.html> (дата звернення: 05.12.2023).

215. Government of Canada : веб-сайт. <https://www.canada.ca/en/government/system/provinces.html> (дата звернення: 28.01.2022).

216. Government of Canada : веб-сайт. URL: <https://www.canada.ca/en/revenue-agency/services/tax-businesses/topics/gst-hst-businesses/charge-collect/how-complete-return/provinces-territories.html> (дата звернення: 19.02.2023).

217. Government of South Africa : веб-сайт. URL: <https://www.gov.za/> (дата звернення: 14.03.2022).

218. Government services and information : веб-сайт. URL: <https://www.gov.il/en/departments/> (дата звернення: 06.04.2023).

219. HIA Australian GreenSmart Awards : веб-сайт. URL: <https://hia.com.au> (дата звернення: 28.05.2022).

220. How government works : веб-сайт. URL: <https://www.gov.uk/government/how-government-works> (дата звернення: 20.06.2023).
221. Icelandic Municipalities Association : веб-сайт. URL: <https://www.samband.is/en/the-icelandic-municipalities-association/> (дата звернення: 03.08.2023).
222. Iceland's Regions : веб-сайт. URL: <https://www.iceland.is/the-big-picture/regions/> (дата звернення: 11.07.2023).
223. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. New York : Cambridge University Press, 1990. P. 159.
224. Japan Center for Regional Development : веб-сайт. URL: <https://www.jcrd.or.jp/en/> (дата звернення: 25.09.2022).
225. Japan Local Government Centre : веб-сайт. URL: <https://www.jlgc.org/en/> (дата звернення: 17.10.2023).
226. Japan Local Government System : веб-сайт. URL: <https://www.japanlocalgovernment.org/> (дата звернення: 08.11.2022).
227. Japan's Prefectures : веб-сайт. URL: <https://www.japan-guide.com/e/e623.html> (дата звернення: 30.12.2023).
228. Lambell R., Ramia G., Nyland C., Michelotti M. NGOs and international business research: progress, prospects and problems. *International journal of management reviews*. 2008. № 10 (1). P. 75-92.
229. Local Authorities in Japan : веб-сайт. URL: <https://www.japan-guide.com/e/e623a.html> (дата звернення: 21.01.2022).
230. Local Government in Canada: A Reference Guide : веб-сайт. URL: <https://www.canadianpublicadministration.net/cdnpublicadmin/article/view/171/82> (дата звернення: 12.02.2023).
231. Local Government in Finland : веб-сайт. URL: <https://www.kuntaliitto.fi/en/local-government-finland> (дата звернення: 07.03.2022).

232. Local government in Ireland : веб-сайт. URL: https://www.citizensinformation.ie/en/government_in_ireland/local_and_regional_government/local_government_in_ireland.html (дата звернення: 29.04.2023).
233. Local Government in Japan. Вікіпедія : веб-сайт. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Local_government_in_Japan (дата звернення: 21.05.2022).
234. Local governments : веб-сайт. URL: <https://www.usa.gov/local-governments> (дата звернення: 12.06.2023).
235. Ministry of Finance – Local Government : веб-сайт. URL: <https://vm.fi/en/local-government> (дата звернення: 04.07.2022).
236. Ministry of Internal Affairs and Communications – Local Governments : веб-сайт. URL: https://www.soumu.go.jp/main_sosiki/jichi_gyousei/ (дата звернення: 26.07.2023).
237. Ministry of Local Government and Rural Affairs : веб-сайт. URL: <https://www.stjornarradid.is/raduneyti/landbunadar-og-sildaradar/nr/> (дата звернення: 17.09.2022).
238. Missouri NEA : веб-сайт. URL: <https://www.mnea.org> (дата звернення: 09.10.2023).
239. Municipal Demarcation Board : веб-сайт. URL: <https://www.demarcation.org.za/> (дата звернення: 01.11.2022).
240. Municipal Government in Canada : веб-сайт. URL: <https://www.canada.ca/en/intergovernmental-affairs/services/municipal-government.html> (дата звернення: 23.12.2023).
241. Municipalities in Iceland : веб-сайт. URL: <https://www.iceland.is/the-big-picture/municipalities-in-iceland/> (дата звернення: 14.01.2022).
242. National Portal of India : веб-сайт. URL: <https://www.india.gov.in/india-glance/profile> (дата звернення: 05.02.2023).

243. Open Foverment Partneship : веб-сайт. URL: <https://www.opengovpartnership.org/members/hamburg-germany/> (дата звернення: 01.03.2022).

244. Political Structure : веб-сайт. URL: <https://www.eda.admin.ch/aboutswitzerland/en/home/politik/political-structure.html> (дата звернення: 23.03.2023).

245. Provincial and Territorial Constitutions in Canada : веб-сайт. URL: <https://www.canada.ca/en/canadian-heritage/services/provincial-territorial-constitutions.html> (дата звернення: 14.04.2022).

246. Putnam R. D. The Prosperous Community: Social Capital and Public Life. *American Prospect*. 1993. № 13. P. 35-42

247. Regional Councils in Finland : веб-сайт. URL: <https://www.kuntaliitto.fi/en/regional-councils-finland> (дата звернення: 06.05.2023).

248. Regional development in New Zealand: A report for the Regional Development Foundation by the New Zealand Institute of Economic Research : веб-сайт. URL: https://www.oecd.org/cfe/_New%20Zealand.pdf (дата звернення: 28.05.2022).

249. Regional development in New Zealand: A review of the literature by M.J. Baker, published in the Journal of Planning and Development : веб-сайт. URL: <https://hal.science/hal-01340352/document> (дата звернення: 19.05.2022).

250. Regional Revitalization in Japan : веб-сайт. URL: https://www5.cao.go.jp/keizai2/mo№2/regional_en.html (дата звернення: 11.07.2022).

251. Regions and Regional Development in Finland : веб-сайт. URL: <https://www.regions.fi/en> (дата звернення: 03.08.2023).

252. Robertson R. Globalization: Social Theory and Global Culture / London: Sage Publications Ltd. 1992. 188 p.

253. Salamon L. M., Anheier H. K. Social Origins of Civil Society: Explaining the nonprofit Sector Cross-nationally. *Voluntas: International Journal of Voluntary and nonprofit Organizations*. 1998. № 9. P. 213-248.

254. Salamon L. M., Anheier H. K. The international classification of nonprofit organizations : ICNPO-Revision 1 / Baltimore :The John Hopkins University. 1996. P. 26.

255. Shepsle K. Rational Choice Institutionalism. Oxford : Oxford University Press, 2008. P. 23

256. South African Cities Network : веб-сайт. URL: <https://www.sacities.net/> (дата звернення: 25.09.2022).

257. South African Local Government Association (SALGA) : веб-сайт. URL: <https://salga.org.za/> (дата звернення: 17.10.2023).

258. Spanish Federation Young Entrepreneur Associations Ceaje Spain : веб-сайт. URL: <https://betterentrepreneurship.eu/en/content/spanish-federation-young-entrepreneur-associations-ceaje-spain> (дата звернення: 08.11.2022).

259. States of Brazil : веб-сайт. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/States_of_Brazil (дата звернення: 30.12.2022).

260. Sustainable regional development in New Zealand: A report for the Sustainable Development Council by the New Zealand Institute of Economic Research : веб-сайт. URL: <https://www.oecd.org/greengrowth/36655769.pdf> (дата звернення: 12.02.2023).

261. Sustainable regional development in New Zealand: A review of the challenges and opportunities by J.C. Wilson and J.P. May, published in the New Zealand Journal of Geography : веб-сайт. URL: https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/4/2019/11/10_Chapter-7.pdf (дата звернення: 07.03.2022).

262. Territorial Governments in Canada : веб-сайт. URL: <https://www.canada.ca/en/intergovernmental-affairs/services/territorial-governments.html> (дата звернення: 29.03.2023).

263. Territorial organization in Sweden : веб-сайт. URL: <https://www.government.se/government-of-sweden/ministry-for-foreign-affairs/territorial-organisation-in-sweden/> (дата звернення: 21.05.2022).

264. The Canadian Encyclopedia – Municipal Government : веб-сайт. URL: <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/municipal-governmen> (дата звернення: 12.06.2023).

265. The Constitution of the Republic of Iceland : веб-сайт. URL: <https://www.government.is/topics/constitution-of-iceland/> (дата звернення: 04.07.2022).

266. The Finnish Government – Regional Development : веб-сайт. URL: <https://valtioneuvosto.fi/en/regional-development> (дата звернення: 26.07.2023).

267. The Finnish Local Government System : веб-сайт. URL: <https://valtioneuvosto.fi/en/local-government> (дата звернення: 17.09.2022).

268. The Finnish Municipalities : веб-сайт. URL: <https://www.suomi.fi/government-and-society/local-government> (дата звернення: 09.10.2023).

269. The Japan Times – Local Government : веб-сайт. URL: <https://www.japantimes.co.jp/community/issues/municipalities/> (дата звернення: 01.11.2022).

270. The Local Autonomy Law : веб-сайт. URL: <https://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?id=175> (дата звернення: 23.12.2022).

271. The methodology of positive economics. Reflections of the Milton Friedman legacy / Ed. by Mäki U : Cambridge University Press, 2009.

272. The Role of Local Government in Iceland: веб-сайт. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/457a1d89-4ba4-11ea-8c1f-01aa75ed71a1/language-en> (дата звернення: 05.02.2023).

273. The role of local government in regional development in New Zealand by С.М. Murray, published in the Local Government Review : веб-сайт. URL:

https://www.researchgate.net/publication/263103199_The_Role_Scope_and_Scale_of_Local_Government_in_New_Zealand_Its_Prospective_Future (дата звернення: 01.12.2022).

274. The role of local government in regional development in New Zealand: A report for the Local Government Association by the New Zealand Institute of Economic Research : веб-сайт. URL: <https://www.uts.edu.au/sites/default/files/2017-09/The%20Role%20of%20Local%20Government%20in%20Local%20and%20Regional%20Economic%20Development.pdf> (дата звернення: 23.03.2023).

275. Tourism as a Factor of Increased Competitiveness of the Region : веб-сайт. URL: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/365164> (дата звернення: 14.04.2022).

276. Tsai L. L. Substituting for the State? The Logic of Private Efficiency in Chinese Local Governance. *The Annual Meetings of the American Political Science Association*, 2001. №7. С. 74-78.

277. UN, Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development : веб-сайт. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda>

278. United Nations Human Rights : веб-сайт. URL: <https://www.ohchr.org/en/countries/chile> (дата звернення: 06.05.2023).

279. Unwomen : веб-сайт. URL: <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2016/10/empowering-women-farmers-of-rwanda-through-mobile-technology> (дата звернення: 28.05.2022).

280. Uppsala Universitet. : веб-сайт. URL: <https://www.botan.uu.se/our-gardens/linnaeus-hammarby/> (дата звернення: 19.06.2023).

281. VanDhan Yojana : веб-сайт. URL: <https://trifed.tribal.gov.in/Uttar%20Pradesh> (дата звернення: 11.07.2022).

282. Wilson E. O. *Sociology: The New Synthesis* / Belknap The Belknap Press of Harvard University Press, 2000. 697 p.

283. Yanacopulos H. The strategies that bind: NGO coalitions and their influence. *Global Networks: A Journal of Transnational Affairs*. 2005. №5. P. 93-110.

284. Zselyke C. Nations in Transit 2020. Dropping the Democratic Facade. Freedom House: веб-сайт. URL: <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2020/dropping-democratic-facade> (дата звернення: 19.01.2023).

285. ZTurbo: веб-сайт. URL: <https://www.preeff.com/index.php?m=home&c=View&a=index&aid=202&lang=en> (дата звернення: 08.12.2023).

ДОДАТКИ

Додаток А

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

1. Кузьмич А. В. Регіональна розбудова територій в післявоєнний час. Науковий журнал «Публічне управління і адміністрування в Україні». *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2023. №33/2023. С.127-130. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2023/33-2023/23.pdf>
2. Кузьмич А. В. Сучасні підходи до розвитку територій в Україні. Друкований журнал «Наукові перспективи». 2023. №3(33). С. 99–107. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/4176/4199>
3. Кузьмич А. В. Наукові підходи до визначення поняття, сутності та змісту «самоврядна організація». *Науково-виробничий журнал «Держава та регіони»*. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022. №1. С.40-43. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/1_2022/7.pdf
4. Кузьмич А. В. Стан та перспективи розвитку організаційно-правових форм самоврядних організацій в Україні. *Науковий фаховий журнал «Наукові інновації та передові технології»*. Серія: Державне управління. 2022. №9(11). С. 409-418. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-9\(11\)-409-418](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-9(11)-409-418)
5. Кузьмич А. В. Модель комплексного механізму співпраці органів публічної влади з самоврядними організаціями у процесах сталого розвитку територій. Друкований журнал «Наукові перспективи». 2024. №3. URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-3\(45\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-3(45))
6. Кузьмич А. В. Алгоритм забезпечення співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади у процесах сталого розвитку територій. Друкований журнал «Наукові новації та передові технології». 2024. №3. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-3\(31\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-3(31))
7. Орлов В. В., Кузьмич А. В. Принципи залучення самоврядних організацій у процес розвитку територій. *Електронний фаховий журнал:*

«Проблеми сучасних трансформацій». Серія: Право, публічне управління та адміністрування. 2022. №4. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2022-4-02-02>

Особистий внесок: обґрунтовано актуальність дослідження сутності, складу та особливостей функціонування самоврядних організацій в Україні; проаналізовані та виокремлені загальні принципи взаємодії органів публічної влади з громадськістю, включаючи самоврядні організації.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

8. Кузьмич А. В. Комунікаційні процеси у суспільному просторі: проблеми та перспективи їх вирішення. Матеріали XXXVII International Scientific and Practical Conference «Modern Ways of Solving the Latest Problems in Science». (Варна, Болгарія, 20 вересня 2022 р.). С.380-382. URL: https://drive.google.com/file/d/1CoZIBv81_7_kBTiOWAlhlpA2quhAKrml/view

9. Кузьмич А. В. Умови для сприяння участі самоврядних організацій в процесі розвитку територій. Матеріали ХСVII Міжнародна інтернет-конференція «Вересневі наукові зібрання – 2022». (Київ, України, 19 вересня 2022 р.). С.109-111. URL: <https://drive.google.com/file/d/1losYqNqyu3Rtwx56lUmbL2fng2uSTB1s/view>

10. Кузьмич А. В. Main problems of development self-governmental organization in Ukraine. Матеріали XIII International Scientific and Practical Conference «Modern Science: Innovations and Prospects». (Стокгольм, Швеція, 18 вересня 2022 р.). С.233-235. URL: <https://drive.google.com/file/d/1OsATc-LAkEoIt1qmYeNNJHNPXX242kGM/view>

11. Кузьмич А. В. Роль партнерства самоврядних організацій та органів публічної влади в процесі регіонального розвитку. Матеріали XIV International Scientific and Practical Conference «Innovations and Prospects of World Science». (Ванкувер, Канада, 14 вересня 2022 р.). С.224-228. URL: https://drive.google.com/file/d/1LQikWj_HS54pTXkZdw_JC2iN30FrzAsL/view

12. Кузьмич А. В. Методологічні засади дослідження процесу участі самоврядних організацій в розвитку територій. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми науки, освіти і технологій: теорія і практика». (Полтава, Україна, 8 лютого 2022 р.) С.53-54. URL: <https://drive.google.com/file/d/18Fs02lQbI63suXi5QdaLEo8HFXfi0xJR/view>

13. Кузьмич А. В. Проблеми співпраці самоврядних організацій та органів публічної влади в процесі розвитку територій. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «30 років Незалежності України: досягнення, виклики, перспективи». (Київ, Україна, 10 вересня 2021 р.). 10.09.2021 р. URL: https://drive.google.com/file/d/1DjUAg_B_p9iAgj3i6fPZsHZCT3R7ISyk/view

14. Коркач Ю. В., Кузьмич А. В. Участь самоврядних організацій в процесі розвитку технологічної освіти регіону. Матеріали X Practical Conference «Fundamental and Applied Research in the Modern World». (Бостон, США, 13 травня 2021 р.). С.409-415. URL: https://drive.google.com/file/d/1_x77a5mhbtov_rZ4ldJ-p8IkB713vyJI/view

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

15. Кузьмич А. В. Методичні рекомендації для виконання курсової роботи з дисципліни «Публічне адміністрування» для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти / В. Орлов, А. Кузьмич // Кривий Ріг. ДУЕТ., 2021. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №4 від 28.10.2021 р.)

16. Кузьмич А. В. Методичні рекомендації для виконання курсової роботи з дисципліни «Міське самоврядування в Україні» для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти / В. Орлов, А. Кузьмич // Кривий Ріг. ДУЕТ., 2021. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №4 від 28.10.2021 р.)

17. Кузьмич А. В. Методичні рекомендації до виконання та захисту курсової роботи з дисципліни «Державне та регіональне управління» для

здобувачів, освітнього рівня «Бакалавр» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» денної і заочної форми навчання/ В. Орлов, Г. Коваль, Г. Пурій, А. Кузьмич, В. Полякова, В. Шилова, Д. Скворцов, С. Мілютін// Кривий Ріг. ДУЕТ:, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №5 від 22.12.2023 р.).

18. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Децентралізація: теорія і практика» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

19. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Зв'язки з громадськістю» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

20. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Маркетинг територій» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

21. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Мистецтво ведення переговорів» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

22. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Організації громадянського суспільства» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач

А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

23. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Публічне управління об'єднаними територіальними громадами» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

24. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Публічне управління післявоєнного відновлення» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

25. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Сталий розвиток суспільства» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

26. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Сталий розвиток суспільства» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

27. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Стратегічне управління» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

28. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Управління розвитком територій» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

29. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Democracy: from theory to practice» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – магістр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

30. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Децентралізація публічного управління» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – магістр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

31. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Самоврядні організації» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – магістр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

32. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Публічне управління територіальними громадами» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – магістр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №14 від 13.06.2023 р.)

33. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Демократія: від теорії до практики» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне

управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2021. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ № 2 від 26.08.2021 р.)

34. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Демократія: від теорії до практики» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – магістр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2022. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №1 від 20.09.2022 р.)

35. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Управління розвитком територій» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2022. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №1 від 20.09.2022 р.)

36. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Державне та регіональне управління» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2022. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №1 від 20.09.2022 р.)

37. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Місцеве самоврядування в Україні» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2022. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №1 від 20.09.2022 р.)

38. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Муніципальний менеджмент» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2022. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №1 від 20.09.2022 р.)

39. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Публічна служба» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2022. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №1 від 20.09.2022 р.)

40. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Публічне адміністрування» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2022. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №1 від 20.09.2022 р.)

41. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Публічне адміністрування» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2022. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ №1 від 20.09.2022 р.)

42. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Демократія: від теорії до практики» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – магістр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2021. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ № 2 від 26.08.2021 р.)

43. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Управління розвитком територій» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – магістр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2021. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ № 2 від 26.08.2021 р.)

44. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Місцеве самоврядування в Україні» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач

А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2021. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ № 2 від 26.08.2021 р.)

45. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Муніципальний менеджмент» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2021. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ № 2 від 26.08.2021 р.)

46. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Публічне управління в громадському секторі» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – магістр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2021. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ № 2 від 26.08.2021 р.)

47. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Публічне адміністрування» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2021. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ № 2 від 26.08.2021 р.)

48. SYLLABUS / Робоча програма навчальної дисципліни «Публічне адміністрування» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітній рівень – бакалавр) / Укладач А. В. Кузьмич – Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2021. (Протокол Науково-методичної ради ДУЕТ № 2 від 26.08.2021 р.)

ВІДОМОСТІ ПРО АПРОБАЦІЮ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Отримані результати, висновки та пропозиції наукового дослідження доповідались і обговорювались на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, круглих столах, зокрема на: XXXVII International Scientific and Practical Conference «Modern Ways of Solving the Latest Problems in Science» (Варна, Болгарія, 2022); ХСVII Міжнародній інтернет-конференції

«Вересневі наукові зібрання – 2022». (Київ, Україна, 2022); XIII International Scientific and Practical Conference «Modern Science: Innovations and Prospects» (Стокгольм, Швеція, 2022); XIV International Scientific and Practical Conference «Innovations and Prospects of World Science» (Ванкувер, Канада, 2022); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми науки, освіти і технологій: теорія і практика» (Полтава, Україна, 2022); Міжнародній науково-практичній конференції «30 років Незалежності України: досягнення, виклики, перспективи» (Київ, Україна, 2021); X Practical Conference «Fundamental and Applied Research in the Modern World» (Бостон, США, 2021); Всеукраїнському круглому столі «Публічна політика та бізнес в умовах безпекових викликів» (Вінниця, Україна, 2023); Регіональному круглому столі Рад молодих вчених Дніпропетровської області «Наука та освіта Дніпропетровщини в умовах війни» (Дніпро, Україна, 2023); Круглому столі Рад молодих вчених закладів вищої освіти міста з нагоди Дня науки (Кривий Ріг, Україна, 2023); V International Scientific Congress «Society Of Ambient Intelligence 2022» (Кривий Ріг, Україна, 2022); IV International Scientific Congress «Society of Ambient Intelligence» (Кривий Ріг, Україна, 2022); III International Scientific Congress «Society of Ambient Intelligence» (Кривий Ріг, Україна, 2022); VI International Scientific Congress «Society of Ambient Intelligence 2023» (Кривий Ріг, Україна, 2023).

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Кузьмич Аліною Віталіївною
на тему: «Організаційно-правові засади залучення самоврядних організацій до процесів сталого розвитку територій»
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Результати дисертаційного дослідження Кузьмич Аліни Віталіївни, аспірантки кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту державного управління та публічної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, на тему: «Організаційно-правові засади залучення самоврядних організацій до процесів сталого розвитку територій» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» були впроваджені в діяльності Департаменту сім'ї молоді та спорту виконкому Криворізької міської ради.

Зокрема під час підготовки плану діяльності Департаменту сім'ї молоді та спорту виконкому Криворізької міської ради на 2024 рік, були запрошені різні представники самоврядних організацій м. Кривого Рогу, задля надання пропозицій, плануванню заходів та налагодженню співпраці.

Директор

Світлана ЛАВРЕНКО

Департамент у справах сім'ї, молоді та спорту
вих. № 17/7-02-14/42 від 02.02.2024

**ІНСТИТУТ
РОЗВИТКУ МІСТА
КРИВОГО РОГУ**

Комунальне підприємство «Інститут розвитку міста Кривого Рогу»
Криворізької міської ради

Юридична адреса: 50101, Дніпропетровська область, м. Кривий Ріг,
вул. Героїв АТО, 30, Код ЄДРПОУ: 37665263

+38 056 492 29 79
+38 068 485 99 19

cdi.irm@gmail.com
www.irm.kr.ua

№ 1251 « 3 » лютого 2024 р.

За вимогою

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження Кузьмич Аліною Віталіївною

Результати дослідження КУЗЬМИЧ Аліни Віталіївни є актуальним для розвитку територій, оскільки комплексно роз'яснюють можливості співробітництва самоврядних організацій та органів публічної влади.

Висновки щодо необхідності ефективної комунікації самоврядних організацій та органів публічної влади в процесі розвитку територій та розроблені механізми автором роботи дозволяють сформувати єдиний комунікаційний простір у Кривому Розі.

Напрацювання, які викладені в дисертаційній роботі, особливо в питаннях міжнародного досвіду є актуальними і важливими й мають місце у запровадженні заходів у Криворізькій територіальній громаді.

Директор

Юрій ВЛАСЕНКО

Марія ЧЕРВЯЧЕНКО БУРНІС
+38 097 419 99 54

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ**ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ**

вул. Володимира Антоновича, 70, м. Дніпро, 49006, тел. 770-87-42, факс (056) 770-68-00
e-mail: osvita@adm.dp.gov.ua, <http://www.osvita-dnepr.com>, Код ЄДРПОУ 25927519

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Кузьмич Аліною Віталіївною
на тему: «Організаційно-правові засади залучення самоврядних організацій до
процесів сталого розвитку територій»
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Результати дисертаційного дослідження аспірантки кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту державного управління та публічної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка Кузьмич Аліни Віталіївни на тему: «Організаційно-правові засади залучення самоврядних організацій до процесів сталого розвитку територій» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» були впроваджені в діяльності Департаменту освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації.

Використано результати дослідження щодо побудови комунікаційних процесів між Департаментом освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації та різних форм самоврядних організацій в Дніпропетровській області задля розвитку територій.

Директор департаменту

Ольга ЛОЗОВА

Є24390

Дніпропетровська обласна державна адміністрація
Департамент освіти і науки
Вих № 374/0/211-24 від 16.01.2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ**

вул. Медична, 16, м. Кривий Ріг, 50005, тел/факс +38 (097) 214-88-69, e-mail: duet.edu.ua@gmail.com, ідентифікаційний код 43684645

ВІД 29 лютого 2024 року № 79/03

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Кузьмич Аліни Віталіївни на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
(тема «Організаційно-правові засади залучення самоврядних організацій до процесу
сталого розвитку територій»)

Результати дисертаційного дослідження Кузьмич Аліни Віталіївни з теми:
«Організаційно-правові засади залучення самоврядних організацій до процесів сталого
розвитку територій» упродовж 2022-2023 навчального року були впроваджені у
формуванні та запровадження обов'язкових та вибіркової дисциплін в освітньо-
професійну програму «Публічне управління та адміністрування» у Державному
університеті економіки і технологій:

на бакалаврському рівні:

- Зв'язки з громадськістю (вибіркова дисципліна);
- Організації громадянського суспільства (вибіркова дисципліна);
- Маркетинг територій (вибіркова дисципліна);
- Децентралізація: теорія і практика (вибіркова дисципліна);
- Управління розвитком територій (вибіркова дисципліна);
- Публічне управління післявоєнного відновлення (вибіркова дисципліна).

на магістерському рівні:

- Управління проектами розвитку територій (обов'язкова дисципліна);
- Публічне управління в громадському секторі (обов'язкова дисципліна);
- Маркетинг територіального розвитку (вибіркова дисципліна).

Силабус дисциплін додається.

Т.в.о. ректора

Начальник відділу кадрів

Валентин ОРЛОВ

Оксана ГОРОБСЬ

Українська асоціація студентів

ЄДРПОУ 26437272 e-mail: official@uas.ngo вул. Павла Пестеля 5, м. Київ, 01135, Україна

№ 020-24 від 9 лютого 2024 р.

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Кузьмич Аліною Віталіївною
на тему: «Організаційно-правові засади залучення самоврядних організацій до процесу сталого
розвитку територій»
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

У діяльності громадської організації «Українська асоціація студентів» були впроваджені результати дисертаційного дослідження аспірантки кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту державного управління та публічної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка Кузьмич Аліни Віталіївни на тему: «Організаційно-правові засади залучення самоврядних організацій до процесу сталого розвитку територій» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Враховані та використовуються пропозиції Громадською організацією «Українська асоціація студентів», зокрема заплановані заходи на 2024 рік, направлені на ефективну комунікацію членів організації з органами публічної влади та залучення здобувачів вищої освіти до розвитку освіти та молодіжної політики регіонів.

Президент Асоціації

Поліна ГОМБАЛЕВСЬКА

ГО «Молодіжна організація «ВЗАЄМОДІЯ», 50055, Дніпропетровська обл., місто Кривий Ріг, вул. Достоевського, будинок 146, ЄДРПОУ: 44868078, тел.: +38 (096) 807-97-72, e-mail: interaction.youth@gmail.com

м. Кривий Ріг

ДОВІДКА

про впровадження результатів дослідження А.В.Кузьмич за дисертаційним дослідженням

Видана Кузьмич Аліні Віталіївни в тому, що результати її дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня доктора філософії є актуальними та використовуються у практичній діяльності Громадської організації «Молодіжна організація Взаємодія» при побудові комунікаційних відносин з органами місцевого самоврядування м.Кривого Рогу в процесі розвитку територій.

Результати досліджень, які проведені в межах наукової роботи Кузьмич А.В., доводять неефективність комунікаційної взаємодії органів публічної влади, неурядових організацій та громадянами в процесі розвитку територій. Аліною Віталіївною було запропоновані механізми та алгоритми, щодо залучення самоврядних організацій в процес розвитку територій, які Громадська організація «Молодіжна організація Взаємодія» використовує й у своїй діяльності.

Голова ГО «Молодіжна
організація «Взаємодія»

Олександр БОГУН

КРИВОРІЗЬКА РАЙОННА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

вул. Кобилянського, 152, м. Кривий Ріг, 50002 тел. 096-171-05-60,
e-mail: info@krrda.dp.gov.ua, http://krrda.dp.gov.ua, Код ЄДРПОУ 04052270

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Видана Кузьмич Аліні Віталіївни в тому, що результати її дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня доктора філософії використовуються в роботі Криворізької районної військової адміністрації.

Кузьмич А.В. наведено аналіз проблем існуючих при комунікації самоврядних організацій з органами публічної влади та запропоновані рекомендації щодо удосконалення комунікаційного процесу між самоврядними організаціями та органами публічної влади, яке ґрунтується на результатах проведеного аналізу.

Практичне застосування положень, наведених у рекомендаціях дозволить зміцнити відносини у площині влада-суспільство, що є важливим проявом демократичного розвитку, а також забезпечить:

- 1) підвищення рівня управління процесами передавання інформації між різними комунікативними системами;
- 2) поліпшення комунікаційних зв'язків між громадськістю на Криворізькою районною державною адміністрацією;
- 3) ефективне залучення самоврядних організацій в процес розвитку Криворізького району.

Голова райдержадміністрації,
начальник районної
військової адміністрації

Євген СИТНИЧЕНКО

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

04050, м. Київ, вул. Академіка Ромоданова, 12/2
телефон (044) 481-44-03

29.12.2023 № *ДІІ-16-04-527*

ДОВІДКА
про участь у науково-дослідних роботах

Видана КУЗЬМИЧ Аліні Віталіївні з підтвердженням про те, що вона дійсно брала участь у виконанні науково-дослідних роботах за комплексним науковим проектом “Державне управління та місцеве самоврядування” (номер державної реєстрації 0199U002827) Національної академії державного управління при Президентові України та Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, зокрема:

– у 2021 році – виконавець на громадських засадах (наказ Національної академії: від 22 квітня 2021 року № 246-ос “Про залучення до виконання науково-дослідних робіт”) науково-дослідної роботи «Інноваційні інструменти публічного управління розвитком регіонів і міст України», номер державної реєстрації 0120U101661,

– у 2023 році – виконавець на громадських засадах науково-дослідної роботи «Теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій запровадження інноваційних управлінських технологій у місцевому самоврядуванні», номер державної реєстрації 0123U102412.

Довідка видана на підставі оригіналів наказів Національної академії “Про залучення до виконання науково-дослідних робіт”, які зберігаються в архіві Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м.Київ, вул.Ангтона Цедіка, 20).

Відповідно до Указу Президента України від 05 листопада 2020 року № 487/2020 “Про впорядкування використання об’єктів державної власності, що перебувають в управлінні Державного управління справами”, розпорядження Кабінету Міністрів України “Деякі питання реорганізації закладів освіти” від 24 лютого 2021 року № 147-р, наказу Міністерства освіти і науки України від 16 березня 2021 року № 316 “Про реорганізацію закладів освіти” (зі змінами) Національну академію реорганізовано шляхом приєднання до Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Історична довідка: Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Указ Президента України від 25 листопада 1999 року № 1496/99 “Про Київський національний університет імені Тараса Шевченка” носив назви:

з 1959 р. – Київський ордена Леніна державний університет ім.Т.Г.Шевченка;

з 1984 р. – Київський ордена Леніна і ордена Жовтневої революції Державний університет ім.Т.Г.Шевченка (Статут зареєстровано в мінвузі УРСР за № 6. Наказ Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти УРСР від 29 квітня 1984 року № 290).

Директор Інституту

Лариса КОМАХА

НАУКОВО-ОСВІТНІЙ
ІННОВАЦІЙНИЙ ЦЕНТР
СУСПІЛЬНИХ
ТРАНСФОРМАЦІЙ
вул. Доценка, 4а, м. Чернівці, 14032
Тел. (0462) 937-337
E-mail: info.reicst@gmail.com
www.reicst.gov.in.ua

RESEARCH AND
EDUCATIONAL INNOVATION
CENTER OF SOCIAL
TRANSFORMATIONS
4a, Docenka Str., Cherniviv, 14032
Tel. (0462) 937-337
E-mail: info.reicst@gmail.com
www.reicst.gov.in.ua

06.09.2022 № 02-06/09-22

На № _____ від _____

ДОВІДКА
про участь у науковій темі
Стратегії економічного розвитку: держава, кластер, підприємство
(Номер державної реєстрації 0121U111377)

Видана магістру права і публічного управління та адміністрування асистенту кафедри права і публічного управління та адміністрування Державного університету економіки і технологій Кузьмич Аліні Віталіївні, про те, що вона прийняла участь у виконанні науково-дослідної теми «Стратегії економічного розвитку: держава, кластер, підприємство», (Номер державної реєстрації 0121U111377).

В рамках наукової теми, Кузьмич Аліна Віталіївна проаналізувала принципи взаємодії громадських організацій, неурядових організацій та громадськості з органами публічної влади, та виділила ключові принципи залучення самоврядних організацій у процес розвитку територій.

Голова Громадської наукової організації
«Науково-освітній інноваційний
центр суспільних трансформацій»
д.е.н., доцент

Г. В. Старченко